

APSTIPRINU:

L. Grafa,

Eiropas Atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām
vadošās iestādes vadītāja

Datums: 01.06.2021.

EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS ATBALSTA FONDS
VISTRŪCĪGĀKAJĀM PERSONĀM

EIROPAS ATBALSTA FONDA VISTRŪCĪGĀKAJĀM PERSONĀM IEVIEŠANAS NOVĒRTĒŠANAS ZIŅOJUMS

par periodu no 01.01.2020. līdz 31.12.2020.

Izstrādātājs:

Labklājības ministrijas

Eiropas Atbalsta fonda vistrūcīgākajām
personām vadošā iestāde

Ziņojuma izstrādē izmantoti

SIA "Aptauju centrs" 19.12.2018.

līguma Nr. LM2018/24-1-1320/20 ietvaros

2020. gadā veiktās EAFVP atbalsta saņēmēju aptaujas rezultāti

Rīga, 2021

SATURS

SATURS	2
SAĪSINĀJUMI.....	3
I. EAFVP SNIEGTAIS ATBALSTS VISTRŪCĪGĀKAJĀM PERSONĀM 2020. GADĀ	4
1. Atbalstīto personu skaits, saņemtais atbalsts un finansējums.....	4
2. Atbalsta saņēmēju apmierinātības novērtējums	7
<i>2.1. Sociāli demogrāfiskais profils un teritoriālais pārklājums .....</i>	<i>7</i>
<i>2.3. Atbalsta saņēmēju ēst gatavošanas ieradumi .....</i>	<i>13</i>
<i>2.4. Palīdzība no citām organizācijām .....</i>	<i>15</i>
3. Atbalsta saņemšanas iespējas	17
<i>3.1. Informācija par atbalsta iespējām.....</i>	<i>17</i>
<i>3.2. Nokļūšana līdz atbalsta saņemšanas vietai .....</i>	<i>19</i>
<i>3.3. Iespējamās grūtības .....</i>	<i>21</i>
4. Atbalsta efektivitātes pašvērtējums	22
5. Pārtikas atbalsts	25
<i>5.1. Pārtikas komplektu izmantošana .....</i>	<i>25</i>
<i>5.2. Zīdaiņu un mazu bērnu pārtikas komplektu izmantošana.....</i>	<i>29</i>
<i>5.3. Naudas ietaupījumi un citu pārtikas produktu izmantošana .....</i>	<i>32</i>
<i>5.4. Maltīšu nodrošināšana .....</i>	<i>35</i>
6. Pamata materiālā palīdzība.....	38
<i>6.1. Higiēnas un saimniecības preču komplektu izmantošana .....</i>	<i>38</i>
<i>6.2. Mācību piederumu komplektu izmantošana .....</i>	<i>43</i>
7. Papildpasākumi	47
II. EAFVP VADĪBĀ IESAISTĪTO INSTITŪCIJU PAVEIKTAIS 2020. GADĀ.....	53
SECINĀJUMI UN IETEIKUMI.....	55
PIELIKUMI.....	61
1. pielikums.	61
Situācijas novērtējums	61
2. pielikums.	68
PO aptaujas rezultātu kopsavilkums.....	68

SAĪSINĀJUMI

CSP	Centrālā statistikas pārvalde
DP	Darbības programma pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšanai vistrūcīgākajām personām 2014. -2020. gada plānošanas periodā
EAFVP	Eiropas Atbalsta fonds vistrūcīgākajām personām
EK	Eiropas Komisija
ES	Eiropas Savienība
LM	Labklājības ministrija
MK	Ministru kabinets
PO	Partnerorganizācija
RI	Revīzijas iestāde (Finanšu ministrija)
SEI	Sertifikācijas iestāde (Labklājības ministrija)
SI	Sadarbības iestāde (Sabiedrības integrācijas fonds)
SIF	Sabiedrības integrācijas fonds
VI	Vadošā iestāde (Labklājības ministrija)
VK	Valsts Kontrole
VKS	Vadības un kontroles sistēma

I. EAFVP SNIEGTAIS ATBALSTS VISTRŪCĪGĀKAJĀM PERSONĀM 2020. GADĀ

1. Atbalstīto personu skaits, saņemtais atbalsts un finansējums

EAFVP atbalsts 2020. gadā nodrošināts 9 282 798 *euro*, t.sk. 8 994 931 *euro* - pārtikas un pamata materiālā palīdzības sniegšanai.

Kopumā no EAFVP ieviešanas uzsākšanas (2014. gada 1. janvāris) atbalsts nodrošināts 35 727 938 *euro*, t.sk. 33 866 909 *euro* pārtikas un pamata materiālā palīdzības sniegšanai, jeb 74 % no DP noteiktā.

Īstenojot DP 2020. gadā atbilstoši EAFVP VI un PO aplēsēm, atbalsts sniegts 75 469 personām (unikālās personas), t.sk. 5737 personas gatavo maltīšu saņēmēji.

Atbilstoši EAFVP VI aplēsēm, no EAFVP atbalstu saņēmušajām personām 68 264 personas bija komplektu saņēmēji, kas ir 99,89 % no personām (68 339 unikālas personas), kurām 2020. gadā noteikts trūcīgas vai krīzes situācijā esošas personas statuss, vai saņemta izziņa par maznodrošinātas personas statusu ar ienākumiem, kuri nepārsniedz 242 *euro*.

EAFVP atbalsts 2020. gadā:

- izdalīti 367 261 pārtikas preču komplekti un nodrošinātas 433 890 gatavās maltītes;
- izdalīti 185 653 higiēnas un saimniecības preču komplekti;
- izdalīti 9628 mācību piederumu komplekti;
- izdalīti 4 853 pārtikas preču komplekti zīdaiņiem un maziem bērniem līdz divu gadu vecumam (turpmāk – maziem bērniem);
- izdalīti 3907 higiēnas komplekti maziem bērniem;
- izdalīti 56 657 roku dezinfekcijas līdzekļi;
- nodrošināti 1162 papildpasākumi (piedalījās 5616 personas).

EAFVP kopējo atbalstu (no 2015. gada maija līdz 2020. gada 31. decembrim) raksturo šādi rādītāji:

- izdalīti 1 998 024 pārtikas preču komplekti un nodrošinātas 1 644 960 gatavās maltītes;
- izdalīti 557 382 higiēnas un saimniecības preču komplekti;
- izdalīti 65 015 mācību piederumu komplekti;
- izdalīti 19 918 pārtikas preču komplekti maziem bērniem;
- izdalīti 16 095 higiēnas komplekti maziem bērniem;
- izdalīti 56 657 roku dezinfekcijas līdzekļi;
- īstenoti 7389 papildpasākumi, kuros piedalījušās 46 650 personas.

2020. gadā īstenoto papildpasākumu skaits salīdzinot ar 2019. gadu, ir palielinājies par 112 pasākumiem jeb 11 %, bet tajos iesaistīto personu skaits samazinājies par 677 personām jeb 11 %.

Papildpasākumu skaita palielināšanās un iesaistīto personu skaita samazināšanās ietekmējošie faktori:

- valstī noteiktie ierobežojumi Covid-19 izplatības vai ar to saistītas ārkārtējās situācijas laikā un noteiktu laiku pēc tās (turpmāk – ārkārtējā situācija). PO semināru, lekciju un

nodarbību vietā organizēja individuālas konsultācijas vai konsultācijas nelielām grupām, kad pulcēšanās nosacījumi to pieļāva.

- mērķa grupas dalībnieki atbalsta komplektus var saņemt par visus atbilstošās izziņas periodu, līdz ar to retāk apmeklē izdales vietas un PO ir mazāk iespēju informēt mērķa grupu un iesaistīt papildpasākumos;
- personu izvēle iesaistīties citu ES fondu piedāvātajās apmācībās, īpaši tas attiecas uz jauniešiem un ilgstošajiem bezdarbniekiem;
- EAFVP atbalsta saņēmēju zems motivācijas līmenis, īpaši tas attiecas uz personām ar zemu izglītības līmeni, personām ar atkarībām, bezpajumtniekiem.

2020. gadā lielākā daļa no visiem papildpasākumu dalībniekiem – 35 % (1951 persona), iesaistījušies pasākumos, kuros informē par veselības veicināšanas tēmām (345 pasākumi jeb 30 %), piemēram, tautas medicīnas līdzekļi veselības uzlabošanai, veselīgs uzturs un dzīvesveids, bērnu aprūpe, atkarību profilakse, pirmās palīdzības sniegšanas iemaņas, slimību profilakse, rīcība ārkārtējā situācijā, t.sk. saistībā ar higiēnas un piesardzības pasākumiem u.c. 2019. gadā šie pasākumi tika atzīmēti kā otri pieprasītākie pēc pasākumiem dzīves prasmju pilnveidošanai.

Ievērojama interese izrādīta par pasākumiem dzīves prasmju pilnveidošanai (338 pasākumi jeb 29 %), kuros iesaistījušies 23 % (1289 personas) no visiem papildpasākumu dalībniekiem. Iepriekšējos gados šie ir bijuši pieprasītākie papildpasākumi: 2019. gadā īstenoti 264 pasākumi jeb 25%, kuros iesaistījās 21% (1351 personas), 2018. gadā īstenoti 223 pasākumi jeb 20 %, kuros iesaistījās 24 % (1 510 personas), 2017. gadā īstenoti 255 šādi pasākumi jeb 21 %, kuros iesaistījās 24 % (1 863 personas). 2020. gadā papildpasākumi dzīves prasmju pilnveidošanai visbiežāk bija par šādām tēmām :

- "Sociālā palīdzība" - individuālo sejas aizsarglīdzekļu (masku) izgatavošana, kā e-vidē pieteikties pie ārsta un Covid-19 vakcīnai, rīcība ārkārtējās situācijas laikā, kā pareizi sagatavoties darba intervijai - āriene, uzvedība, pašprezentācija, dokumentu noformēšana, iestāšanās patversmē, kā iekļauties sabiedrībā un turpmāk virzīt savu dzīvi pēc ieslodzījuma, kur saņemt palīdzību daudz bērnu ģimenēm un sakārtot finansiālo situāciju, e-pasta izveidošana, dokumentu aizpildīšana un nosūtīšana attālināti, energoresursu taupīšana u.c.;
- semināri "Pirmie pavasara dārza darbi pēc ziemas miega", "Dārzs uz palodzes", "Telpaugi", "Mājas uzkopšana bez ķīmijas";
- neformāli izglītojošas nodarbības "Dzīves skola" (veļas mazgāšana, bērnu aprūpe, naudas menedžments u.c.), "Kā pareizi šķirot atkritumus", "Dūmu detektori - kā izvēlēties, kāda nozīme sadzīvē";
- radošas apmācības Valentīndienas un Lieldienu dekoru veidošanā;
- Lielu atsaucību ieguvuši pasākumi par ēst gatavošanu un uzturu tēmām (167 pasākumi jeb 14 %), kuros iesaistījušies 13 % (715 personas) no visiem papildpasākumu dalībniekiem, kuros dalībnieki ieguvuši zināšanas un prasmes par pārtikas produktu lietošanu un uzglabāšanu, piemēram, zirņu ēdienu pagatavošanas veidi, kulinārijas nodarbības "Konditoreja – vienkāršas receptes ikdienai un svētku galdam", Latvijas meža sēņu atpazīšana un lietošana uzturā, "Līgo svētku galds", interaktīvā lekcija "Augļi un dārzeņi mūsu dzīvē", rudens veltes mežā - ogas, sēnes, praktiski padomi augļu, ogu un dārzeņu konservēšanā, individuālas konsultācijas par veselīgas maltītes pagatavošanu no pārtikas pakā esošajiem produktiem u.c.

Nodrošinātas atsevišķu speciālistu profesionālas konsultācijas individuāli vai personu grupām sociālu problēmu risināšanai (43 konsultācijas jeb 4 %), kurās piedalījās 4 % no visiem dalībniekiem jeb 247 personas:

- īstenoti semināri "Cilvēks un viņa ēna", "Veselīgs egoisms", "Dzīves problēmu sekundārie ieguvumi", "Atlikšana", "Nervu sistēma", "Vientulība – izsalkums pēc dzīves";
- psihologa A.Jurāna nodarbības "Biežākie neapmierinātības cēloņi" un "Manas svarīgākās vērtības",- psiholoģisko, sociālo un fizioloģisko aspektu apskats, rosinājums grupas dalībniekiem apzināties izanalizēt viņu dzīves tendences;
- "Baltijas Psiholoģijas un menedžmenta augstskolas" lektores I.Nežbertes seminārs "Hipnozes manipulācijas ar cilvēka apziņu, psihotehnoloģijas" un individuālas nodarbības par tēmām "Emocionālā rezonanse"; "Emocionālā labsajūta"; "Informācijas karš", "Sazvērestības tipoloģija".

PO organizējušas 21 pasākumu (jeb 2 %) ģimenēm ar bērniem, kuros piedalījās 7 % no visiem dalībniekiem jeb 391 personas, kas ir mazāk nekā 2019. gadā – 39 pasākumi, kuros piedalījās 5 % no visiem dalībniekiem jeb 325 personas, piemēram, Baltā galdauta svētki, "Rabarberu uznāciens!" kopā gatavojot rabarberu plātsmaizi un rabarberu zupu ar putukrējumu, ielīgošanas pasākums vecākiem ar bērniem, kreklu apgleznošana, radošā pēcpusdiena, kā saturīgi pavadīt brīvo laiku ar bērniem, sporta spēles ģimenēm ar bērniem, vasaras skoliņa "Lāsītes ceļojums", Miķeļdienas svinības, gatavošanās Lieldienām - mājas tīrīšana, dekoru gatavošana, olu krāsošana u.c.. Ievērojot ārkārtējo situāciju papildpasākuma "Mans vasaras pārgājiens - veselīgai dzīvei" (kas tika plānots, kā pasākums, lai kopīgi veselīgā gaisotnē dotos pārgājienā, veidotu izglītojošus maršrutus un izzinātu savu apkārtni) struktūra tika mainīta, un dalībnieki tika mudināti piedalīties konkursā, kurā ar savām ģimenēm tika aicināti doties pārgājienos un pastāstīt citiem par savu pārgājiena maršrutu.

Lielākais īstenoto papildpasākumu īpatsvars ir Latgalē, Rīgas reģionā un Rīgā attiecīgi 22 % un 19 % no 2020. gadā īstenoto papildpasākumu skaita. Pārējos reģionos papildpasākumu skaita īpatsvars ir 12 – 14 % robežās. Lielākais papildpasākumos iesaistīto personu skaita īpatsvars ir Kurzemē - 32 % no 2020. gadā papildpasākumos iesaistītajiem, kas skaidrojams ar biedrības "Latvijas Pirmās palīdzības vienība" organizētajiem papildpasākumiem, kas norisinājās visās biedrības atbalsta komplektu izdales vietās - "Par drošu sadzīvi" (dalībniekiem bija iespēja iegūt zināšanas un saņemt informāciju, kā rīkoties dažādās neatliekamās dzīves situācijās, kā arī iegūt papildus informāciju par Covid-19 izplatību un piesardzības ieteikumiem), "Motivācijas programma - gribu strādāt!" (tika izstrādāts plāns, kā motivēt un integrēt klientus, kam ir darba spējas, tiekties uz mērķi, lai izietu no trūcīgās vai maznodrošinātās personas statusa), "Mans vasaras pārgājiens - veselīgai dzīvei" (tika plānots kā pasākums, lai kopīgi veselīgā gaisotnē dotos pārgājienā, veidotu izglītojošus maršrutus un izzinātu savu apkārtni), "Rudens veltes – Ziemas krājumi" (mērķis - veicināt klientu iesaisti rudens garšas izzināšanā un plānot, veidot pārtikas krājumus ziemei). Pārējos reģionos papildpasākumos iesaistīto personu skaita īpatsvars pamatā atbilst papildpasākumu skaita īpatsvara reģionālajam sadalījumam.

2. Atbalsta saņēmēju apmierinātības novērtējums

2.1. Sociāli demogrāfiskais profils un teritoriālais pārklājums

Atbalsta saņēmēju, kuri 2019. vai 2020. gadā saņēma EAFVP pārtikas preču, higiēnas un saimniecības preču un mācību piederumu komplektus, kā arī gatavās maltītes zupas virtuvēs, un kuri 2019. vai 2020. gadā papildus saņēma pārtikas un higiēnas preču komplektus ģimenēm ar maziem bērniem, sociāli demogrāfiskais profils atspoguļots 1. tabulā.

EAFVP atbalsta saņēmēji iedalāmi:

- atbalsta komplektu (turpmāk – komplektu) saņēmējos, par kuriem ir salīdzinoši precīza un vispusīga informācija;
- gatavo maltīšu (turpmāk – maltīšu) saņēmējos, par kuriem informācija ir daļēja to nosacījumu dēļ, kādi tiek izvirzīti maltīšu izdalē (maltītes pieejamas visiem, kuri apmeklē to izdales vietas; maltīšu pieejamība atkarīga arī no atbalsta sniedzēju pārklājuma teritorijā un darba laikiem).

Kaut arī ietekmi uz atbalsta saņēmēju sociāli demogrāfiskā profila noteikšanu 2020. gadā atstāja ārkārtējā situācija): distancēšanās, attālinātas atbalsta saņemšanas iespējas un uzticības personu/ pārstāvju atbalsta saņemšanai un piegādei dzīvesvietā izmantošana, tomēr jāsecina, ka ierobežojumi un nosacījumi vienlīdz piemēroti visā valstī, kas ļauj saglabāt augstu datu ticamību. Tāpat kā iepriekš sociāli demogrāfiskais profils par maltīšu saņēmējiem reprezentē atbalsta saņēmējus tajās izdales vietās, ar kurām SI noslēgts līgums, tomēr nerepresentē tieši to maltīšu saņēmēju daļu, kuriem ir piešķirts trūcīgas personas statuss (no 2019. gada 1. janvāra arī maznodrošinātas personas ar ienākumiem līdz 242 e0ro) vai personas krīzes situācijā.

Maltīšu saņēmēju strukturālās atšķirības salīdzinot ar komplektu saņēmējiem redzamas 1. tabulā, kurā salīdzināti abu grupu sociāli demogrāfiskie profili.

Secināms, ka saglabājas vecuma un dzimuma atšķirības starp komplektu saņēmējiem un maltīšu saņēmējiem – vidējais vecums kopumā nedaudz pieaudzis, bet joprojām maltīšu saņēmējiem ir par 10 gadiem augstāks, turklāt sieviešu īpatsvars par 18 % zemāks nekā komplektu saņēmējiem. Maltītes biežāk saņem pensionāri un bezdarbnieki – viņi veido vairāk nekā četras piektdaļas no visiem maltīšu saņēmējiem. Arī starp komplektu saņēmējiem šīs grupas dominē, tomēr augstāks ir dažu citu grupu īpatsvars – īpaši tas sakāms par personām ar invaliditāti (21,6 %) un tiem, kas mācās vai studē (14,5 %). Atzīmējams, ka pašnovērtējumā atbalsta saņēmējs var norādīt vairākus aspektus, piemēram, persona ar invaliditāti vienlaikus var būt strādājoša vai students, tomēr šāds izvēles pielietojums ir neliels un neietekmē kopējās tendences.

Dzimumu proporcija starp vīriešiem un sievietēm maltīšu saņēmēju vidū ir gandrīz 2:1, savukārt komplektu saņēmēju vidū dzimumu proporcija ir līdzīgāka, tuvāka 1:1, sievietes īpatsvaram nedaudz pārsniedzot vīriešu. Atzīmējams, ka 2020. gadā vīriešu proporcija komplektu saņēmēju vidū ir augstāka (par 1,2 procentpunktiem) nekā iepriekš, un tā varētu būt objektīva tendence – arī bezdarbnieku kopumā Latvijā krīzes situācijās vērojamas izmaiņas dzimumu proporcijas: palielinās vīriešu īpatsvars, savukārt ekonomiskās augšupejas periodos raksturīgs augstāks sieviešu īpatsvars.

Maltīšu saņēmēju vidū 2020. gadā ir samazinājies (par 5 procentpunktiem) bērnu un jauniešu īpatsvars, kas skaidrojams ar papildu atbalsta iespējām ģimenēm ar bērniem. Vērojams, ka gan komplektu, gan maltīšu saņēmēju vidū palielinājies pirmspensijas vecuma personu īpatsvars (attiecīgi par 5,1 un 4,4 procentpunktiem), kas liecina par ārkārtējās situācijas augstāku ietekmi uz šīs grupas personu ienākumiem.

Kaut arī vērojams, ka komplektu un maltīšu saņēmēju grupu sociāli demogrāfiskajā profilā ir būtiskas atšķirības, tomēr kopumā raksturīgi, ka ievērojami plašāk nekā sabiedrībā kopumā tajās pārstāvēti bērni un vecāki cilvēki, kam grūtāk vai nav iespēju mainīt savu situāciju, kamēr aktīvā nodarbinātības vecuma personu ir mazāk ne tikai starp komplektu saņēmējiem, bet arī starp maltīšu saņēmējiem. Tas saistāms ar personu darbības vecumā lielākām iespējām mainīt ienākumu līmeni, kā arī valsts atbalsta pasākumiem pirmās un otrās ārkārtējās situācijas laikā uzņēmējdarbībai kopumā, tostarp nodarbināto personu atbalstu dīkstāves vai bezdarba gadījumā, kā arī krīzes situācijas atbalsta palielināšanu.

2020. gadā līdzīgi kā 2019. gadā EAFVP atbalstu ir tiesīgas saņemt personas, kuru vidējie ienākumi nepārsniedz 242 *euro*. Kopumā personu skaits, kuriem ir tiesības saņemt atbalstu saglabājies 2019. gada apmērā, tomēr atzīmējamas būtiskas atšķirības gada ceturkšņu griezumā. 2020. gada I ceturksnī ir vērojams atbalstāmo personu skaita samazinājums, kas skaidrojams ar kopējās ekonomiskās situācijas uzlabošanos, bezdarba samazināšanos, kā arī izmaiņām personu sociālajā nodrošinājumā, tostarp iedzīvotāju ienākuma nodokļa mēneša neapliekamā minimuma palielināšanos un ietekmi no 2019. gada oktobra pensiju indeksācijas. Savukārt ārkārtējās situācijas laikā, īpaši 2020. gada II un IV ceturksnī, palielinājās atbalstāmo personu skaits un atbalsta sniegšanas ilgums, kā arī krīzes situācijā nonākušo personu skaits, īpaši ģimenēs ar bērniem.

1.tabula

Atbalsta saņēmēju sociāli demogrāfiskais profils

Atbalsta saņēmēju grupas	Komplektu saņēmēji		Maltīšu saņēmēji	
	2019. g.	2020. g.	2019. g.	2020. g.
Atbalsta saņēmēju dzimums (%)				
Vīrieši	46,7	47,9	65,2	65,9
Sievietes	53,5	52,1	34,8	34,1
Atbalsta saņēmēju vecuma grupas (%)				
Līdz 14 gadiem	19,2	18,1	5,4	4,6
15-34 gadi	12,8	13,9	9,0	3,6
35-54 gadi	25,9	23,5	30,8	37,0
55-64 gadi	19,7	24,8	20,8	25,2
65 un vairāk gadu	22,4	19,7	33,9	29,6
Bērnu vecuma grupas (% no bērnu kopskaita)				
Līdz 2 gadiem	12,4	10,3	Netiek noteikts	
3-5 gadi	15,5	27,4		
6-8 gadi	17,7	12,1		
9-11 gadi	16,1	13,2		
12-14 gadi	18,3	17,1		
15-17 gadi	20,0	20,0		
Atbalsta saņēmēju vidējais vecums (gadi)				
	43,9	44,4	53,9	54,5

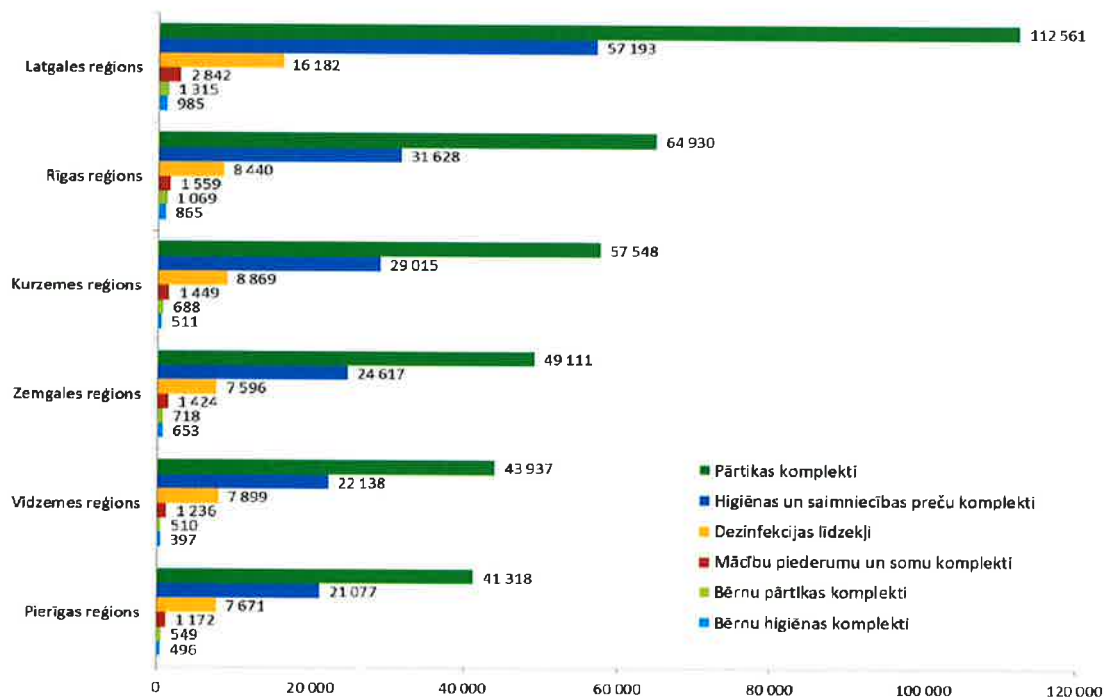
Atbalsta saņēmēju grupas	Komplektu saņēmēji		Maltīšu saņēmēji	
Atbalsta saņēmēji pēc to nodarbošanās (%) un to sociālās piederības (%)*				
Strādā algotu darbu	6,0	7,1	3,2	3,9
Piestrādā gadījuma darbos	4,4	2,9	2,8	2,8
Bērna kopšanas atvaļinājumā	2,4	1,8	0,4	0,3
Mājsaimnieki (-ces)	1,5	2,1	1,9	0,2
Bezdarbnieki (-ces)	24,9	22,3	36,8	43,5
Saņem pensiju (jebkuru)	38,7	40,7	48,3	43,2
Mācās, studē	16,2	14,5	4,2	4,3
Pirmskolas vecuma bērni	8,1	9,4	3,3	1,0
No visiem				
- personas ar invaliditāti	18,6	21,6	19,2	23,2
- citas ES valsts pārstāvji	2,1	6,4	7,6	12,3
- romu tautības pārstāvji	3,4	0,3	1,2	1,5
- personas bez noteiktas dzīvesvietas	-	-	4,1	2,3

*- respondenti varēja izvēlēties vairākas atbildes

Avots: SIA "Aptauju centrs" apkopotā informācija, 2019. un 2020. gadā

1.attēlā atspoguļota informācija par komplektu izdali reģionālā griezumā, kas balstīta uz saņemtajām atbalsta sniedzēju ceturkšņa atskaitēm par faktisko komplektu izdali 2020. gadā.

1. att. 2020. gadā izdalīto atbalsta komplektu sadalījums pa statistiskajiem reģioniem

Avots: SI apkopotā informācija, 2020

Saskaņā ar 2020. gadā apkopotajiem datiem, Latgales reģionā izdalīti 30,6 % pārtikas, 31,2 % higiēnas un saimniecības preču un 30,1 % mācību piederumu komplektu, Rīgā 17,7 % pārtikas, 17,2 % higiēnas un saimniecības preču un 16,5 % mācību piederumu komplektu, Pierīgas reģionā 10,7,1 % pārtikas, 10,8 % higiēnas un saimniecības preču un 10,7 % mācību piederumu komplektu, bet pārējos statistiskajos reģionos atbalsta īpatsvars

ir savstarpēji ļoti līdzīgs 12,0 - 16,0 % robežās. Šī tendence sakrīt ar 2018. un 2019. gadā konstatēto. Atbilstoši 2020. gada ārkārtējai situācijai papildus reģionos izdalīti individuālie aizsardzības līdzekļi roku dezinfekcijai.

Arī komplektu maziem bērniem izdālei saglabājas līdzīgas tendences - Latgales reģionā izdalīti 25,1 - 27,7 % komplektu, Pierīgas reģionā 8,6 -10,7 %, pārējos reģionos komplektu izdales īpatsvars 11,0 - 16,6 % robežās. Novērojams, ka Rīgas reģionā izdalīto maziem bērniem paredzēto komplektu īpatsvars ir salīdzinoši augstāks (22,0 - 22,5 %) nekā citos reģionos un tuvinās Latgales rādītājam, kas skaidrojams ar reģionu atšķirīgo demogrāfisko struktūru, dzimstību, kā arī iespēju saņemt komplektus ne tikai personas dzīves vietā, bet pēc personas izvēles visā Latvijā.

Atbalsta sadalījums pamatā atbilst trūcīgo un maznodrošināto iedzīvotāju ar ienākumiem līdz 242 *euro* statusu apliecināto izziņu saņēmēju īpatsvaram reģionos. Latgales reģionā 2020. gadā dzīvoja apmēram 29 %, Pierīgas statistiskajā reģionā, Zemgalē un Vidzemē katrā 13 %, savukārt Rīgā un Kurzemes reģionā katrā 16 % no visiem statusu ieguvušajiem iedzīvotājiem.

Reģionāli netiek uzskaitīta maltīšu saņemšana, jo tā vairāk saistīta ar šāda atbalsta pieejamību. Lai izsniegtu maltītes, nepieciešama noteikta atbalsta saņēmēju koncentrācija (lielākas apdzīvotas vietas), kā arī PO, kas gatavas izsniegt gatavās maltītes. Ietekme arī ir pašvaldību, nevalstisko vai reliģisko organizāciju piedāvājumiem zupas virtuves vai citiem ēdināšanas pakalpojumiem ārpus EAFVP atbalsta ietvariem.

2.2. Atbalsta saņēmēju mājokļa raksturojums

Atbalsta saņēmēju mājoklis būtiski atšķiras, ja pretnostata komplektu un maltīšu saņēmējus. Turklāt, kā redzams 2. attēlā, lielākoties atšķirības 2020. gadā saglabājas, salīdzinot ar situāciju iepriekšējos gados.

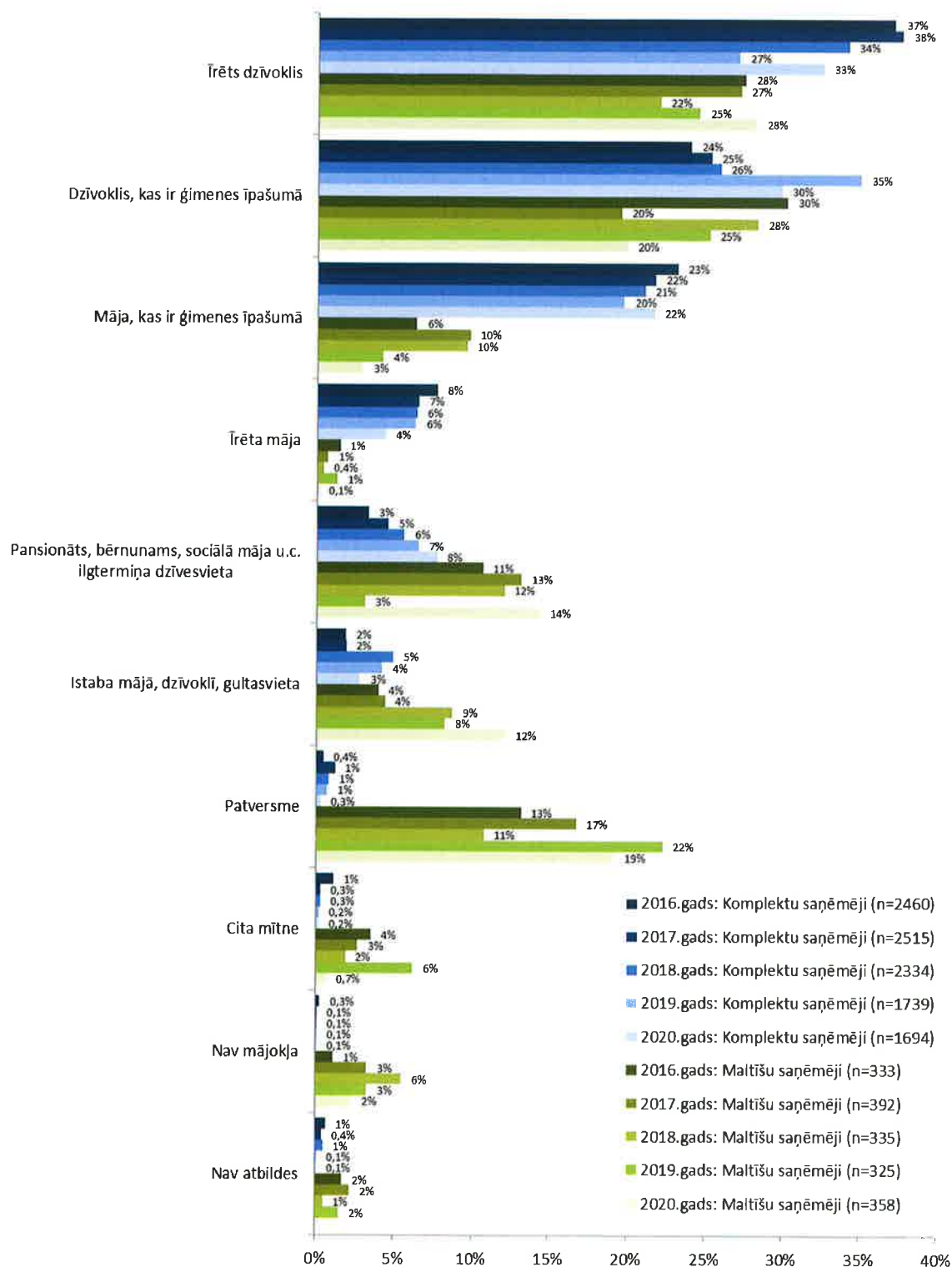
Komplektu saņēmēji gan 2020., gan 2016., 2017. un 2018. gadā biežāk dzīvo īrētā vai ģimenes īpašumā esošā dzīvoklī, respektīvi, viņiem ir iespēja samaksāt īri vai arī pašvaldība sniedz dzīvokļa pabalstu, kamēr maltīšu saņēmēji kaut arī dzīvo dzīvoklī vai mājā, kas ir ģimenes īpašumā (iespējams, mitinās pie radniekiem), tomēr ievērojami biežāk ir patversmju, sociālo dzīvokļu iemītnieki, uzrāda, ka dzīvo citā mītnē (dārza mājiņa, saimniecības ēka u.c. pielāgots mājoklis) vai ir bez mājokļa.

Tomēr vērojamas arī izmaiņas mājokļu tipos, kas saistāmas nevis ar izmaiņām atbalsta saņēmēju dzīves apstākļos, bet ar strukturālām izmaiņām atbalsta saņēmēju kopumā. Līdz ar maznodrošināto personu ar vidējiem ienākumiem kas nepārsniedz 242 *euro* iekļaušanu atbalsta saņēmēju lokā (no 2019. gada), starp komplektu saņēmējiem par 5 % pieaudzis tādu cilvēku īpatsvars, kas dzīvo savā dzīvoklī vai mājā (2020. gadā – 52 % no visiem komplektu saņēmējiem, 2018. gadā – 47 %). Lielā mērā tas sasaucas ar pirmspensijas un pensijas vecuma personu pieaugumu komplektu saņēmēju vidū par 4.6 % 2019. gadā un vēl 5.1 % 2020. gadā.

Nemainīga tendence, (kas svārstās dažu procentpunktu ietvaros) ir komplektu saņēmēju nodrošinājums ar atsevišķu mājokli (īrētu vai īpašumā esošu) 87-92 % gadījumos, turpretī maltīšu saņēmēju vidū atsevišķs mājoklis ir tikai 51-68 % gadījumos. Savukārt nepastāvīgu dzīvesvietu (istabu, gultasvietu, patversmi, u.c.) kā mājokli komplektu saņēmēji norāda

tikai līdz 8 % gadījumos, turpretī maltīšu saņēmēji līdz 49 % gadījumu, tostarp līdz 6 % gadījumu tiek norādīta cita mītne vai mājokļa neesamība.

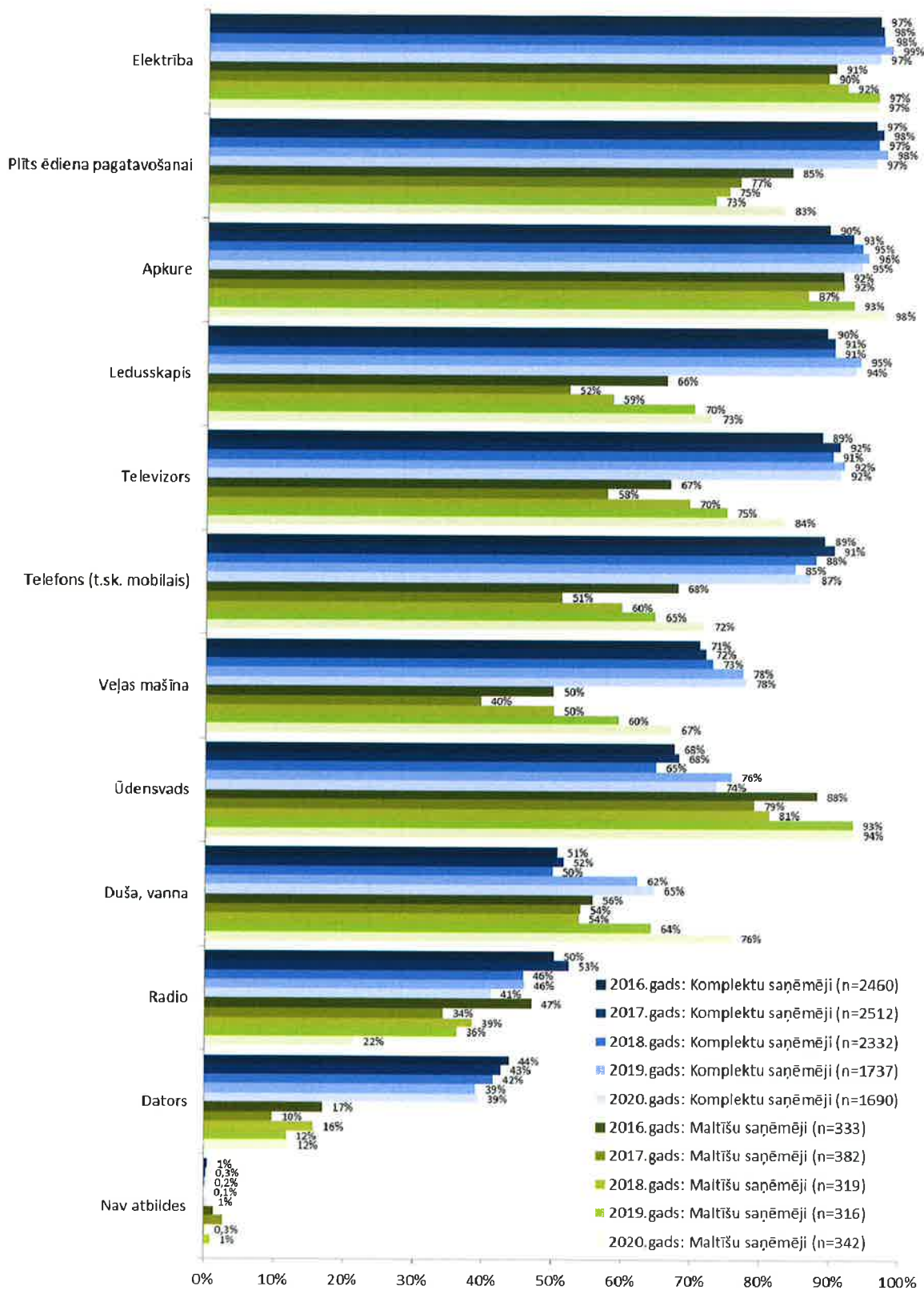
2.att. Atbalsta saņēmēju dzīvesvietas

Jāatzīmē, ka, neraugoties uz iepriekšminētajām vispārējām tendencēm, pieaudzis to maltīšu saņēmēju īpatsvars, kas dzīvo īrētā dzīvoklī (2020. gadā-28 %, 2019. gadā-25 %, 2018. gadā – 22 %), kā arī vienlaikus pieaudzis izdalīto maltīšu kopskaits (EAFVP ietvaros izsniegto maltīšu skaits 2019. gadā bija 367 335 maltītes, bet 2020. gadā – 433 890, turklāt maltītes, ko PO izdalīja piesaistot citu finansējumu, 2019. gadā bija 187 526 maltītes, bet

2020. gadā – 211 962), kas liecina, ka lielākam skaitam personu zemu ienākumu mājāsaimniecībās vai krīzes situācijā esošajiem ienākumu nepietiekamība izdevumiem mājoklim un pārtikai rada papildus nepieciešamību izmantot maltīšu izdales vietas, lai paēstu.

3. att. Mājokļu labiekārtojums

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemts atbalsts

Komplektu saņēmējiem pamatā ir raksturīgi nedaudz labāki dzīves apstākļi (sk. 3. attēlu), tomēr to nevar apgalvot viennozīmīgi, jo maltīšu saņēmēji biežāk dzīvo pilsētās – tādējādi viņiem ievērojami biežāk ir pieejams ūdensvads. To nosaka ne tik daudz nabadzības izplatības rādītāji, cik maltīšu pieejamība vietās, kur ir vairāk personu, kurām tās būtu nepieciešamas.

Elektrība un plīts ir gandrīz katram komplektu saņēmējam (pretējā gadījumā kļūst apgrūtināta pārtikas komplektu satura izmantošana), tomēr tas šai grupai bija raksturīgs arī iepriekš.

Mājokļa tipam arī ir ietekme uz tā labiekārtojumu, piemēram, palielinoties maltīšu saņēmēju skaitam, kuri kā savu dzīvesvietu nosauc patversmi, krīzes centru, pansionātu vai citas līdzīgas uzturēšanās vietas, to iemītniekiem pašiem retāk pieejama plīts ēdiena pagatavošanai. Virkne citu labierīcību pieejamība maltīšu saņēmējiem augusi, ko arī daļai var saistīt ar lielāku institūcijās dzīvojošo īpatsvaru, jo tādas lietas kā elektrība, televizors, ūdensvads, duša vai vanna, varbūt arī ledusskapis šādās institūcijās var būt pieejamāks nekā trūcīgi iekārtotos mājokļos.

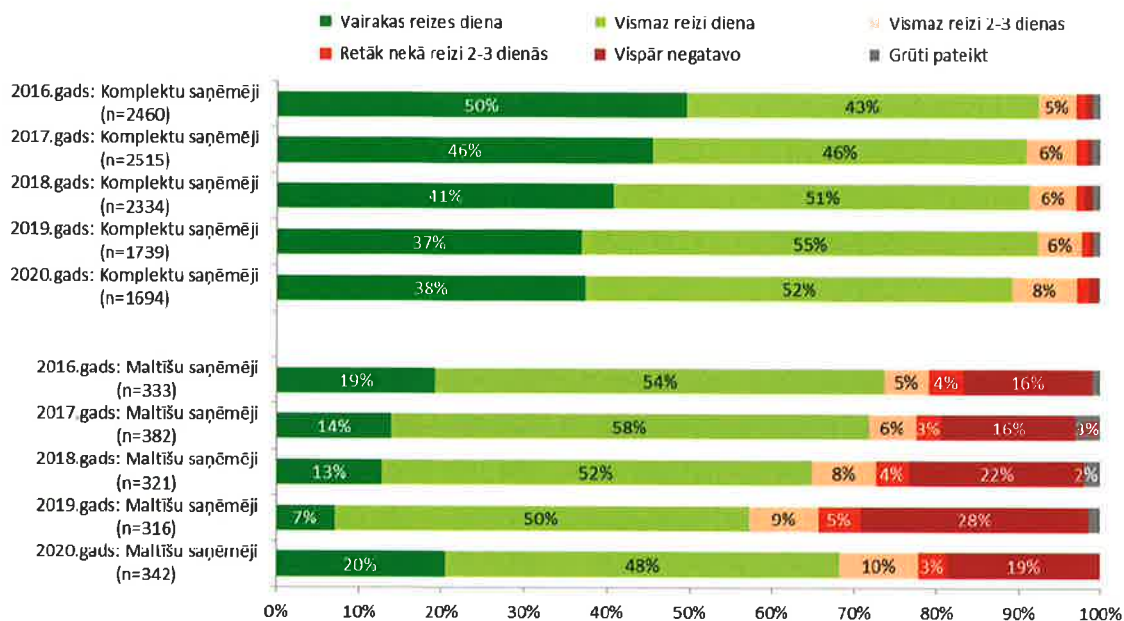
Komplektu saņēmēju norādītie dzīves apstākļi šobrīd ir labāki nekā iepriekš, kas galvenokārt skaidrojams ar mērķgrupas paplašināšanu, iekļaujot tajā nedaudz vairāk pārtikušas personas, kurām īpašumā ir savs mājoklis – līdz ar to šobrīd komplektu saņēmējiem biežāk ir pieejams ledusskapis, ūdensvads, veļas mašīna, duša vai vanna. Savukārt tā kā komplektu saņēmēju vidū ir vairāk gados vecu cilvēku, retāk norādīts uz to, ka ir pieejams dators, mazliet retāk arī telefons.

2.3. Atbalsta saņēmēju ēst gatavošanas ieradumi

Komplektu saņēmēji siltu ēdiena gatavo salīdzinoši bieži, lai arī piecu gadu gaitā novērojams kritums attiecībā uz atbildi „vairākas reizes dienā”, attiecīgi pieaugot to komplektu saņēmēju īpatsvaram, kas gatavo „vismaz reizi dienā” (skatīt 4. attēlu). Pēdējos divos gados konstatēto tendenci var skaidrot ar gados veco un atsevišķi dzīvojošo respondentu īpatsvara pieaugumu, kuriem raksturīgi tas, ka viņi negatavo vairākas reizes dienā (ja starp visiem komplektu saņēmējiem vairākas reizes dienā gatavo 38 %, tad starp cilvēkiem, kas dzīvo vieni – 13 %, savukārt starp 55 gadus veciem vai vecākiem komplektu saņēmējiem – 18 %).

Maltīšu saņēmēju profils 2020. gadā ievērojami atšķiras no tendences, kāda bija vērojama iepriekšējos gados – tas drīzāk līdzinās 2016. gada aptaujā konstatētajam maltīšu saņēmēju profilam. Šīs izmaiņas skaidrojamas ar iepriekš minēto lielāku īrētos dzīvokļos dzīvojošo personu īpatsvaru maltīšu saņēmēju vidū, kuri saskaroties ar grūtībām mājokļa izdevumu segšanā un pārtikas produktu nodrošinājumā, retāk gatavo paši, bet dodas pēc maltītes uz izdales vietu.

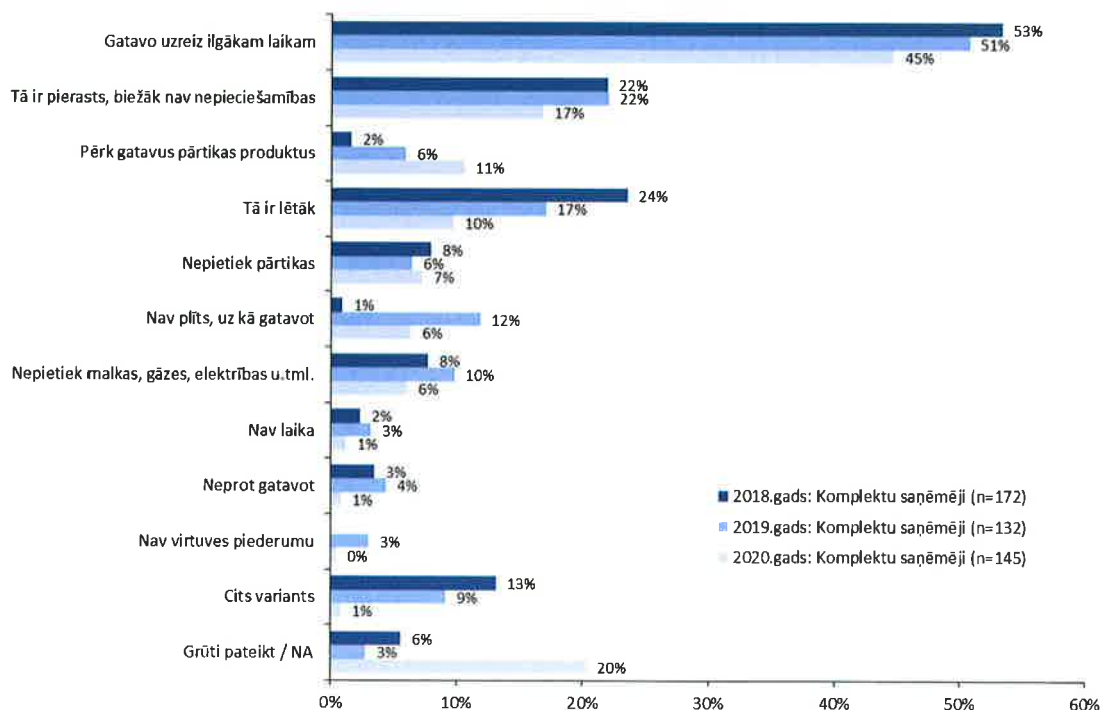
4. att. Cik bieži atbalsta saņēmēja ģimene gatavo silto ēdienu?

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemts atbalsts

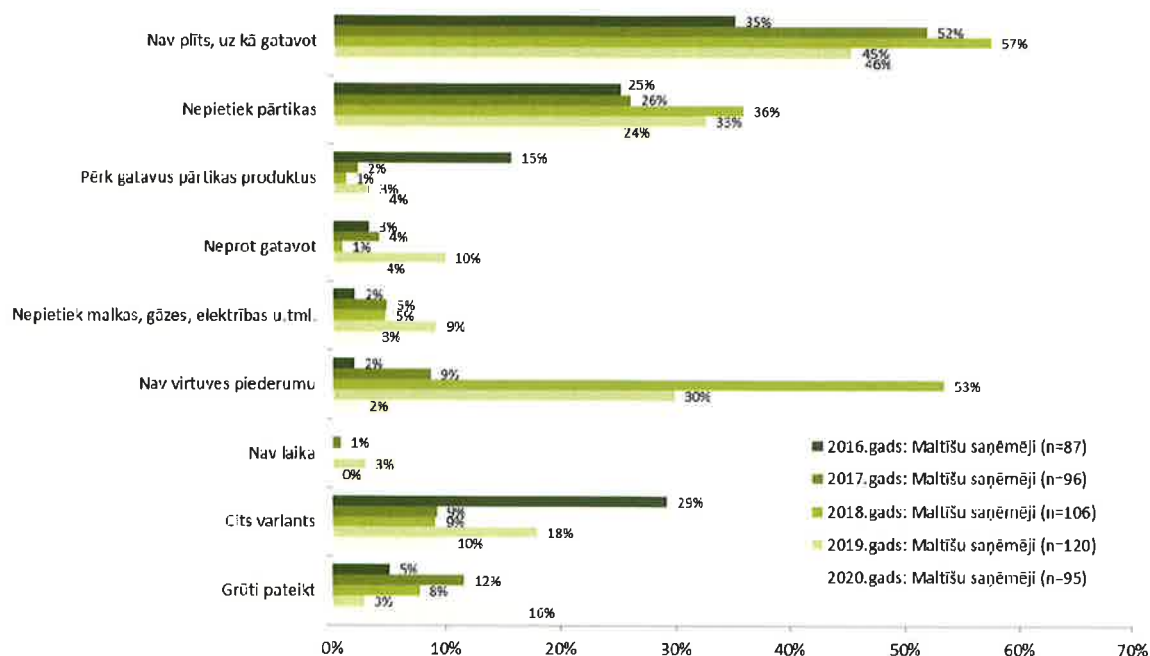
Citas novērojamās atšķirības starp komplektu un maltīšu saņēmēju ēst gatavošanas ieradumiem ir loģiskas, jo izriet no kritērija, pēc kāda grupas sadalītas – pēc pārtikas komplektiem dodas tie, kas produktus var izmantot maltīšu pagatavošanai, bet pēc gatavajām maltītēm tie, kas tā vai cita iemesla dēļ negatavo vai gatavo ievērojami retāk (skatīt 5.1. un 5.2. attēlu).

5.1. att. Kāpēc ģimene gatavo tik reti vai vispār negatavo?

Avots: respondenti - maltīšu saņēmēji un viņu ģimenes locekļi, kas gatavo silto ēdienu retāk, nekā reizi dienā

5.2. att. Kāpēc ģimene gatavo tik reti vai vispār negatavo?

Avots: respondenti-komplektu saņēmēji un viņu ģimenes locekļi, kas gatavo silto ēdienu retāk, nekā reizi dienā

Analizējot iemeslus, kāpēc maltīšu saņēmēji gatavo reti vai negatavo vispār, tad bez jau iepriekš atzīmētās plīts trūkuma mājoklī, viena no nozīmīgākām atbildēm par biežākas negatavošanas iemesliem saistās ar pārtikas trūkumu – uz to 2020. gadā norāda 24 % no maltīšu saņēmējiem, šī tendence iezīmējās arī 2019. gadā, kad uz šo iemeslu norādīja 33 % no maltīšu saņēmējiem.

Nozīmīgākā komplektu saņēmēju atbilde ir „gatavoju uzreiz ilgākam laikam” – tā ir salīdzinoši izplatīta tendence īpaši atsevišķi dzīvojošo komplektu saņēmēju vidū – piemēram, vārīt zupu, kas tiks patērēta tuvākajās 2-3 dienās. Saturiski tuva ir atbilde “tā ir pierasts, biežāk nav nepieciešamības”. Ekonomiski motivētās atbildes “tā ir lētāk u.tml.” parādās jau retāk. Uz šādu aspektu 2020. gadā norādīja 10 %, savukārt 2018. gadā katrs ceturtais komplektu saņēmējs.

2.4. Palīdzība no citām organizācijām

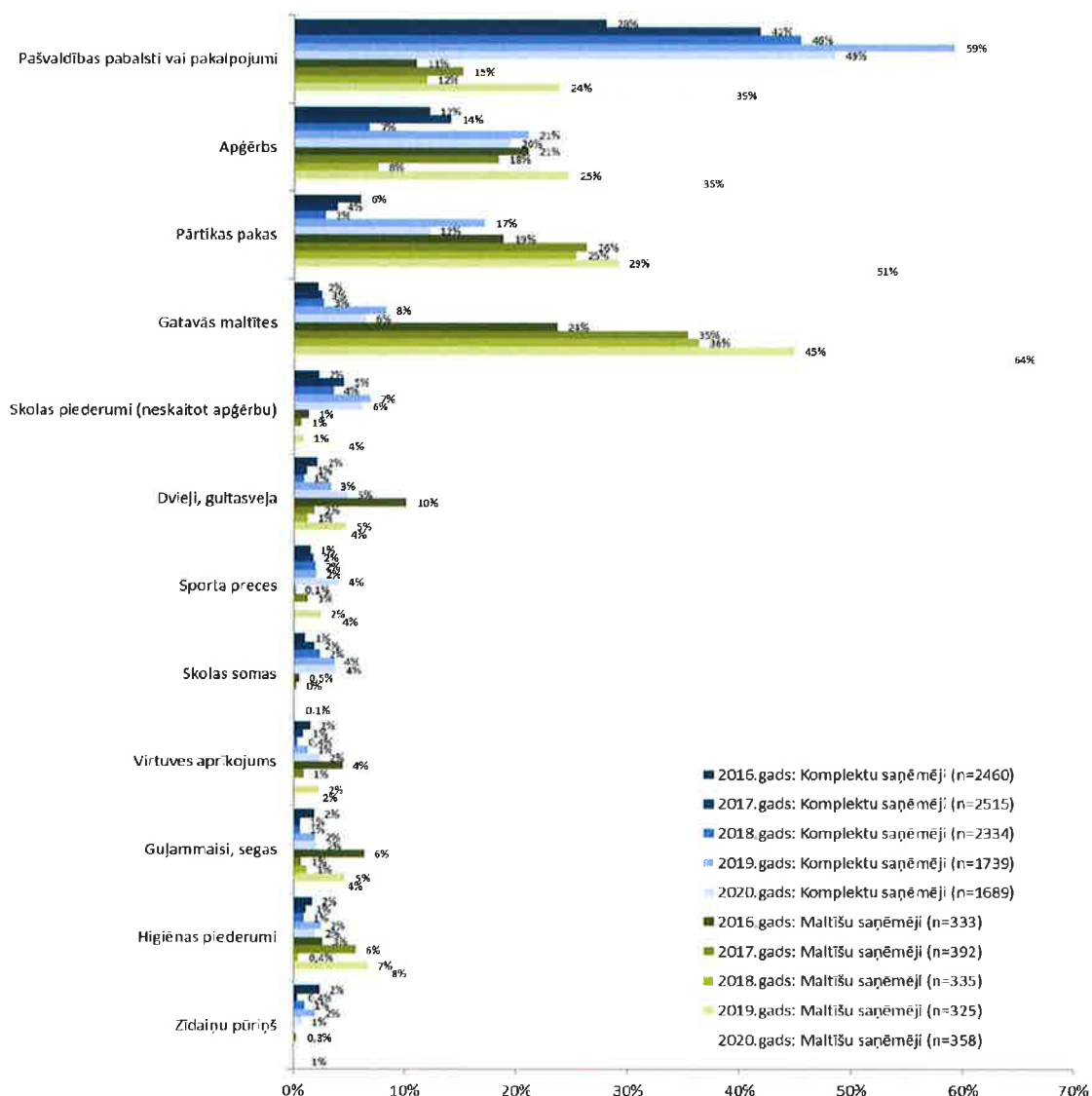
Atbalsta saņēmēji vērsas arī pie citām organizācijām, lai saņemtu palīdzību. Komplektu saņēmēju vidū kā šādas organizācijas pārliecinoši dominē pašvaldību sociālie dienesti, turklāt vērojama tendence, ka uz saņemtajiem pabalstiem vai pakalpojumiem norādīts salīdzinoši visbiežāk - 2020. gadā komplektu saņēmēji to atzīmējuši 49 % gadījumos, 2018. gadā 46 %, 2017. gadā 42 %, 2019. gadā pat 59% gadījumu (skatīt 6. attēlu).

Salīdzinot gadu griezumā dažādu palīdzības veidu saņemšanas īpatsvarus, vērojams to svārstīgums, kas skaidrojams ar citu organizāciju (izņemot pašvaldību) sniegtās palīdzības situatīvo raksturu – atbalsts lielā mērā atkarīgs no konkrēta palīdzības veida pieejamības gan teritoriāli, gan atbalsta noturīgumā (ziedojumi, īslaicīgas akcijas, pilsoniskās sabiedrības atbalsts atbilstoši saņēmēju vajadzībām). Secināms, ka šo citu organizāciju palīdzība daudz mazāk ir mērķtiecīgi plānota, salīdzinot ar EAFVP sniegto atbalstu. Līdz ar to atbalsta saņēmējiem var nākties izmantot tādu palīdzību, kāda konkrētajā brīdī no konkrētā avota ir pieejama.

Analizējot 2020. gada aptaujas rezultātus, vērojama komplektu un maltīšu saņēmēju ievērojamāka pārklāšanās nekā iepriekš – 51 % no maltīšu saņēmējiem minējuši, ka saņēmuši arī pārtikas komplektus, 8 % - ka saņēmuši higiēnas komplektus. Atzīmējams, ka pārtikas komplektus 2020. gadā ārkārtējās situācijas apstākļos izsniedza virkne dažādu nevalstisko organizāciju (piemēram, Pārtikas banka) un daudzas pašvaldības institūcijas, tostarp ēdināšanas vietas un skolas, tomēr daļa no tā ir arī EAFVP palīdzība.

Tā kā publiski nav sniegta informācija par citām organizācijām, kas organizētu higiēnas preču izdali, secināms, ka maltīšu saņēmēji aptaujā atzīmē citā izdales vietā no citas PO saņemtos EAFVP higiēnas preču komplektus.

6. att. Kāda veida palīdzību ģimene saņem no citām organizācijām?

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemts atbalsts

Ņemot vērā iepriekšminētos apsvērumus un EAFVP, atbalsta saņemšanas nosacījumus, kas vienlaikus dod iespēju saņemt gan pārtikas, gan higiēnas komplektus, secināms, ka higiēnas komplektu saņēmēju īpatsvars maltīšu saņēmēju vidū visprecīzāk norāda uz pārklāšanās pakāpi starp atbalsta saņēmējiem. Izrietoši atzīmējams, ka 2020. gadā ne mazāk kā 8 % maltīšu saņēmēju ir arī EAFVP pārtikas komplektu saņēmēji.

Vērojama kopējā tendence, ka atbalsta saņēmēji 2020. gadā atzīmē, ka palīdzībā no citām organizācijām saņēmuši apģērbus. Šādu palīdzības veidu 2020. gadā izmantojuši 20%

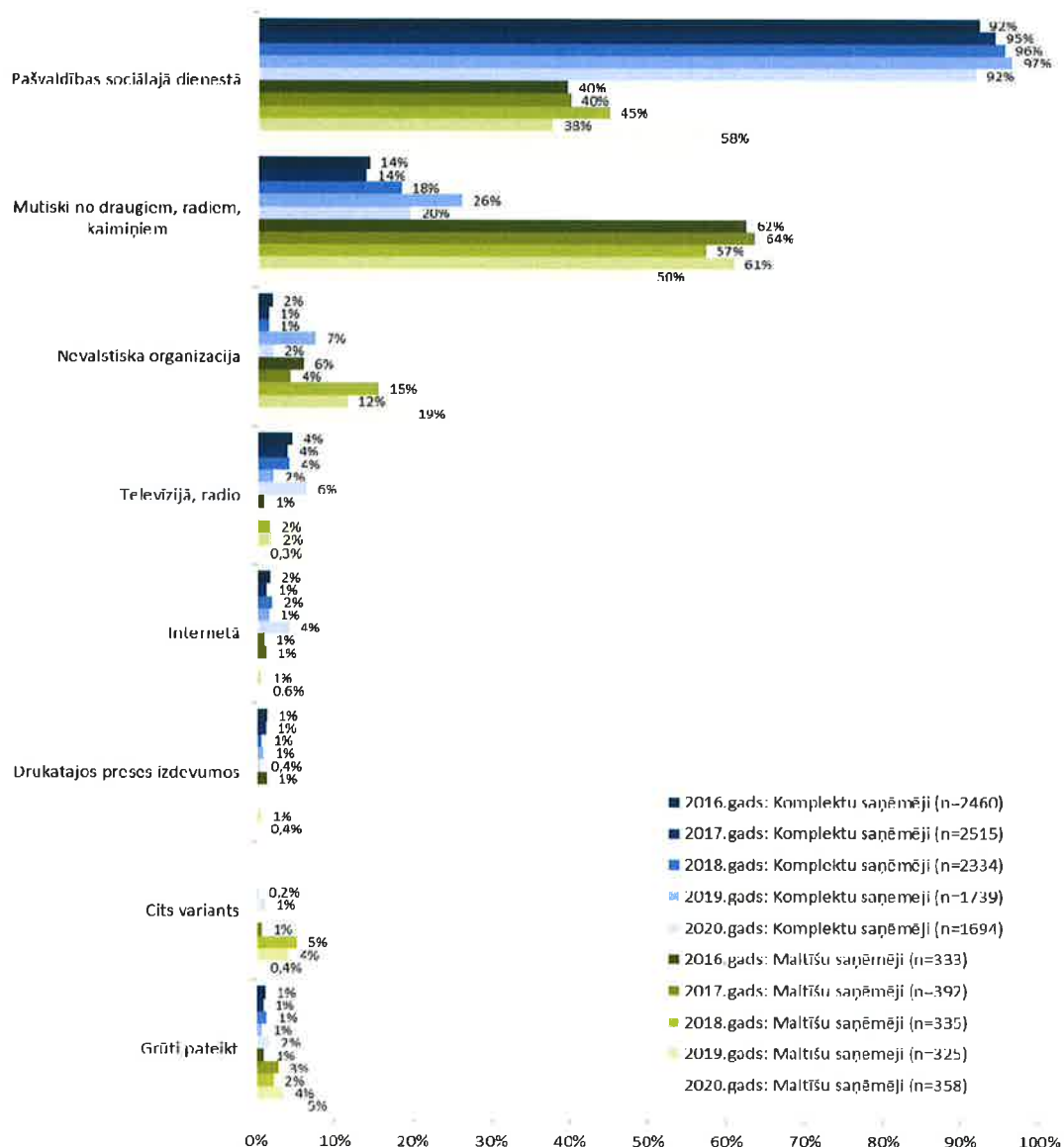
komplektu saņēmēju un 36 % maltīšu saņēmēju, salīdzinoši 2019. gadā 21% un 25%, iepriekš retāk, piemēram, 2018. gadā – 7 % un 8 %. Tas skaidrojams ar bieži vien vienu PO - nevalstiskajā vai reliģiskajā organizācijā ir iespēja saņemt EAFVP atbalsta komplektu vai gatavo maltīti un organizācijas pašas sarūpēto vai iedzīvotāju saziņotājus saziņotājus un citas sadzīvē noderīgas lietas (segas, gultasveļu, virtuves piederumus).

3. Atbalsta saņemšanas iespējas

3.1. Informācija par atbalsta iespējām

Pārliecinoši izplatītākais kanāls informācijas nodošanai par atbalsta iespējām ir caur pašvaldību sociālajiem dienestiem – uz to norāda 92 % komplektu saņēmēju, kā arī 58 % maltīšu saņēmēju (skatīt 7. attēlu). Turklāt šo kanālu respondenti ar katru gadu norāda arvien biežāk. Tas var būt saistīts arī ar pašvaldības palīdzības kā tādas biežāku izmantošanu (skatīt 6. attēlu), kuras saņemšanas gaitā var būt pieejama arī informācija par EAFVP sniegto atbalstu, kā arī izmaiņām mērķgrupas sociāli demogrāfiskajā struktūrā.

7. att. Kur uzzināja par atbalsta saņemšanas iespējām?

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņems atbalsts

Tendence tiešā veidā izriet no nosacījumiem, kas izvirzīti komplektu saņēmējiem – pašvaldības sociālie dienesti izsniedz izziņas par trūcīgā statusu vai krīzes situāciju, kā arī no 2018. gadā par maznodrošinātā statusu, personai vienlaikus nodrošinot arī informāciju par atbalsta iespējām. Turklāt jāņem vērā, ka daļā pašvaldību tieši sociālie dienesti nodrošina atbalsta komplektu izdali.

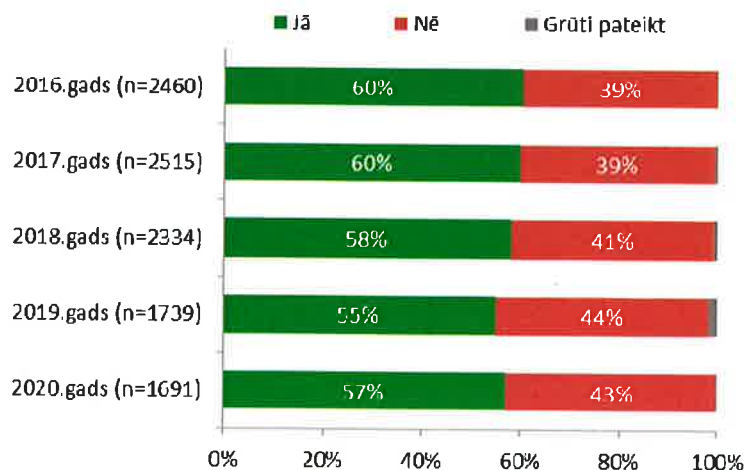
Maltīšu saņēmēji informāciju par atbalsta saņemšanas iespējām līdzšinēji biežāk (2019. gadā - 61 % gadījumos) uzzināja, izmantojot neformālus kanālus – draugus, radniekus kaimiņus, un vidēji tikai katrs trešajam respondentam (2019. gadā - 38 % gadījumos) informāciju sniedza pašvaldību sociālais dienests. Tomēr 2020. gadā kā izplatītākais informācijas nodošanas kanāls arī maltīšu saņēmēju vidū nosaukts pašvaldības sociālais dienests (58 % gadījumos), kas vēlreiz parāda abu mērķgrupu pārklāšanos aptaujas gadā.

Pēdējos trīs gados ievērojami biežāk, t.i. 15 % -19 % gadījumos (turklāt visai dažādu sadarbības partneru klientu vidū) sniegta atbilde, ka informācija saņemta nevalstiskajā vai reliģiskajā organizācijā.

Drukāto presi un internetu kā informācijas iegūšanas vieta norāda tikai atsevišķos (1 %) gadījumos, lai arī, kā redzams 8. attēlā, gandrīz konstanti katru gadu aptuveni vairāk nekā puse komplektu saņēmēju atzīst, ka ģimenē ir vismaz kāds, kam tas ir pieejams un kas ar to prot rīkoties. Interneta pieejamība un prasme ar to rīkoties nenozīmē, ka tas tiks izmantots tāda rakstura informācijas meklēšanai, kas saistīta ar sociālo palīdzību – cilvēkiem visdrīzāk nav nepieciešama vispārīga informācija par izdales punktiem Latvijā, bet gan daudz konkrētāka par palīdzības saņemšanas iespējām tieši savā dzīvesvietā.

Ņemot vērā to personu augsto īpatsvaru, kas norāda uz pašvaldību sociālajiem dienestiem kā informācijas avotu, diez vai plaši nepieciešams nodrošināt vēl papildus informēšanu par palīdzības saņemšanas iespējām. Šī informācijas avota izmantošana līdz ar palīdzības pieejamības nodrošināšanu arī maznodrošinātām personām tikai pieaugusi – tāpat skaidrs, ka potenciālie klienti par savām tiesībām tiek informēti. Šo pārliecību stiprina arī maltīšu saņēmēju atzīmētais ievērojami augstākais informācijas saņemšanas līmenis.

8. att. Vai kādam no ģimenes ir pieejams internets un prasme ar to rīkoties?

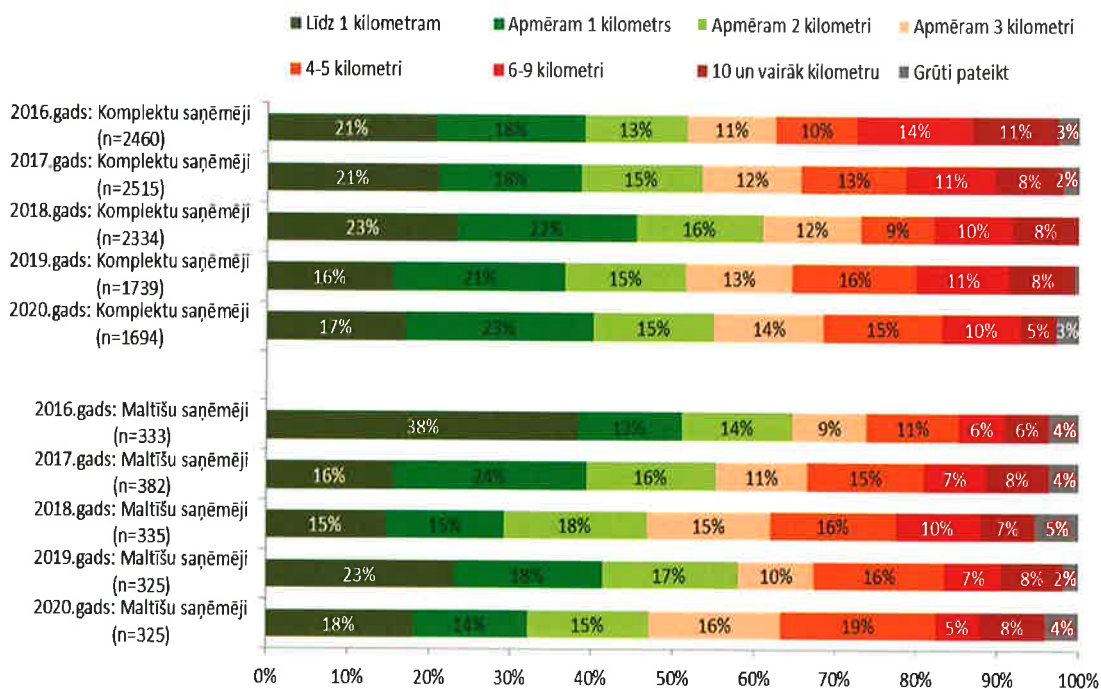
Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemti, atbalsta komplekti

Ja informācijas nav sasniegusi kādu personu, kurai tā nepieciešama, tad tie visdrīzāk ir cilvēki, kuri ieguvuši trūcīgas vai maznodrošinātas personas statusu pirmoreiz vai nonākuši krīzes situācijā. Arī šādā gadījumā internets kā informācijas avots tik un tā nebūs optimāls, jo paredz mērķtiecīgu informācijas meklēšanu, kamēr konkrētajās situācijās nepieciešams, kāds, kurš aktīvi informē.

3.2. Nokļūšana līdz atbalsta saņemšanas vietai

Atbalsta komplektu saņemšanas vietu atzīstamu pieejamību raksturo attālums līdz tā saņemšanas vietai (skatīt 9. attēlu), proti, vidēji atbalsta saņēmējiem nākas mērot 3,1 kilometru, kas šādu tendenci saglabā jau ceturto gadu.

9. att. Attālums līdz atbalsta saņemšanas vietai

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemts atbalsts

Nosauktie attālumi praksē ir ļoti dažādi – 17 % gadījumu attālums ir mazāks par kilometru, 23 % gadījumu – ap kilometru, tomēr ir arī otra galējība – 20 % dzīvo tālāk par 4 kilometriem no komplektu izdales vietām.

Konstatējams, ka 2020. gadā tāpat kā iepriekšējos gados vismazākos attālumus min komplektu saņēmēji - nelielo pilsētu iedzīvotāji un pagastu centros dzīvojošie, kas kopumā ir loģiski, jo gan dzīvesvieta, gan izdales punkts atrodas pilsētas vai pagasta centra robežās. Taču tāpat raksturīgi, ka lauku iedzīvotāji kopumā min mazākus attālumus, salīdzinot ar Rīgas un citu lielāko republikas pilsētu iedzīvotājiem.

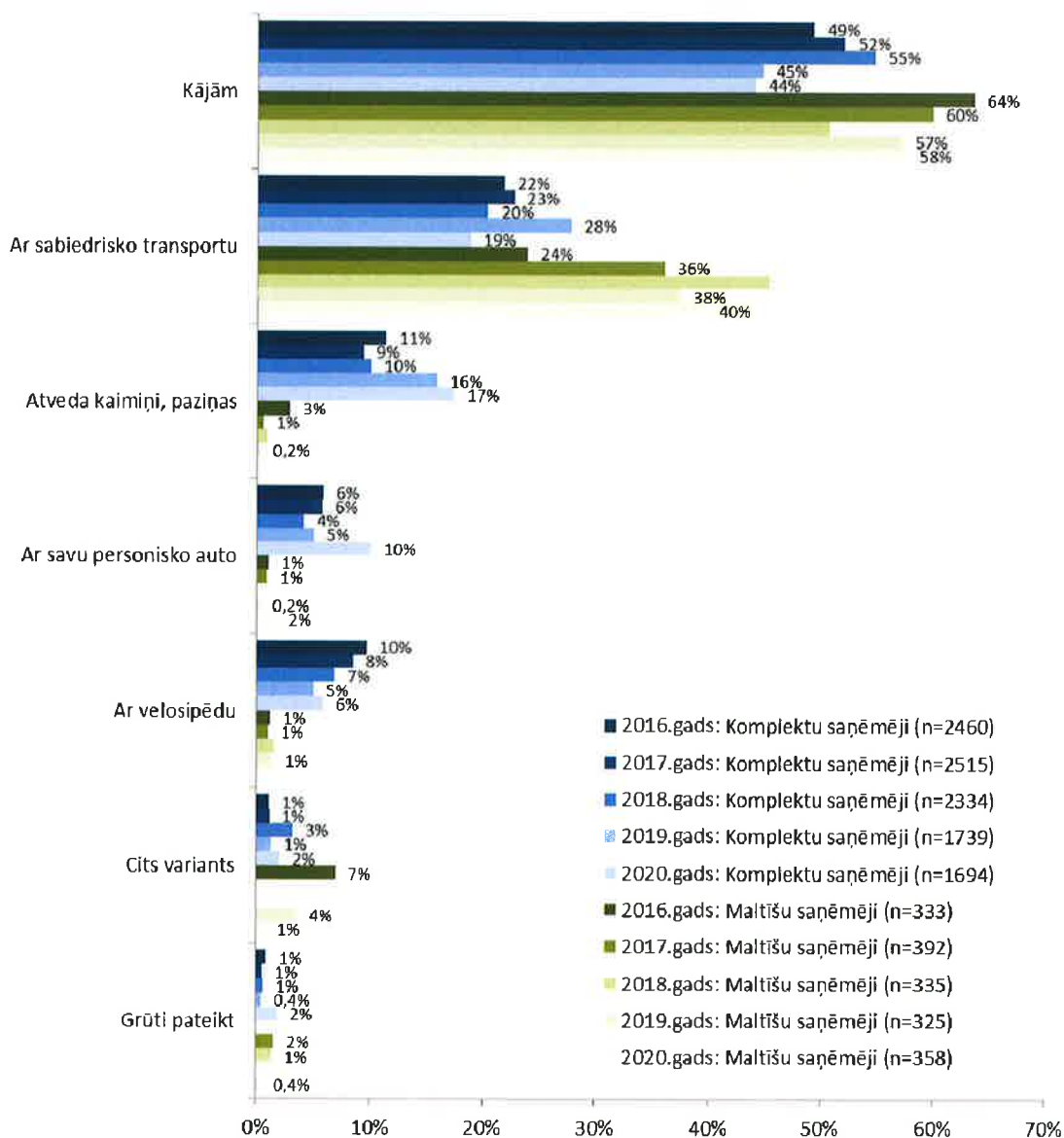
Uz lielāku veicamo attālumu šogad izteikti biežāk norāda vīrieši, kas var būt saistīts ar komplekta svaru – īpaši, ja vienā reizē tiek saņemti vairāki komplekti, kas ārkārtējās situācijas lakā ir īpaši raksturīgi.

Maltīšu saņēmēju nosauktais vidējais attālums pēdējo gadu laikā arī ir visai stabils – 3,2 līdz 3,4 kilometri. Tomēr 2020. gadā konstatējama lielāka izkliede nosauktajos attālumos.

Komplektu un maltīšu saņēmēji tādejādi kopumā nosaukuši visai līdzīgus attālumus, tomēr tā visdrīzāk ir sagādīšanās – komplektu izdales vietas pieejamas visā Latvijā, kamēr maltīšu izdales vietas – atsevišķās apdzīvotās vietās, turklāt absolūtajā vairumā gadījumu tās ir pilsētas

Atbalsta pieejamību raksturo arī veids kā atbalsta saņēmējs nokļuva līdz atbalsta saņemšanas vietai. 2020. gadā līdzīgi kā 2018. un 2019. gadā uz komplektu un maltīšu izdales vietām to apmeklētāji visbiežāk (44 % un 58 % gadījumu) dodas kājām.

10. att. Kā nokļuva līdz atbalsta saņemšanas vietai?

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemts atbalsts

Savukārt tie, kas saņēmuši maltītes, nereti līdz to izdales vietai nokļuvuši ar sabiedrisko transportu, kas skaidrojams ar tā pieejamību maltīšu izdales vietu tuvumā, kā arī ar gados vecāku maltīšu saņēmēju īpatsvara pieaugumu, kamēr komplektu saņēmējus kāds atvedis, viņi atbraukuši ar velosipēdu vai savu auto (skatīt 10. attēlu). Šīs atšķirības no vienas puses raksturo vidi, kurā pārvietošanās notiek (maltīšu saņēmējiem tā biežāk ir urbāna vide ar regulāru sabiedrisko transportu), no otras – personu labklājības līmeni (komplektu saņēmējiem biežāk ir pieejami transporta līdzekļi).

Savukārt komplektu saņēmēju nosaukto atbilžu loks ir diversificētāks, kas saistāms gan ar plašākām izvēles iespējām (savs auto, velosipēds, kas lielai daļai maltīšu saņēmēju nebūs pieejams), gan uz mazāk urbānu vidi, kur jāpārvar lielāki attālumi.

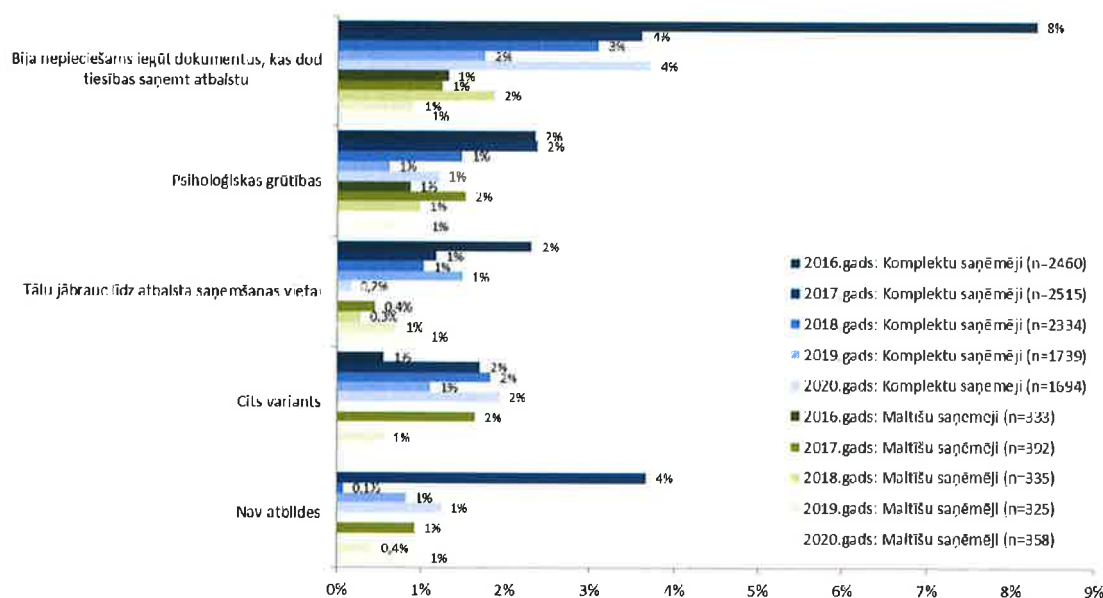
Secināms, ka kopumā palīdzības saņēmēji ļoti reti (līdz 1 % gadījumos) norāda uz to, ka viņiem grūtības sagādātu nokļūšana līdz palīdzības saņemšanas vietai (skatīt 11. attēlu). Protams, nedrīkst šajā kontekstā ignorēt arī faktu, ka atbildes saņemtas no cilvēkiem atbalsta izdales vietās – respektīvi, no tiem, kas spējuši tur nokļūt.

3.3. Iespējamās grūtības

Absolūtais vairums atbalsta saņēmēju uz jautājumu par to, vai saskārušies ar kādām grūtībām atbalsta saņemšanas procesā, nepārprotami atbild ar “nē” – tā atbildējuši 93 % gan no komplektu, gan no maltīšu saņēmējiem.

Atšķirības starp abām respondentu grupām saistāmas ar to, ka komplektu saņemšanai ir nepieciešama pašvaldības sociālā dienesta izsniegta izziņa, kamēr maltīšu saņemšanai nav. Tiem, kas uz grūtībām norādīja, tika lūgts precizēt, kādas tās bijušas – rezultāti atspoguļoti 11. attēlā.

11. att. Ar kādām grūtībām saskārās atbalsta saņemšanā?

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemts atbalsts

Atsevišķi komplektu saņēmēji, kas minējuši grūtības, ar kurām tie saskārušies, norādīja uz izziņas nepieciešamību (4% gadījumos). Jāatzīmē, ka EAFVP atbalsta saņemšanai nav nepieciešama atsevišķa izziņa un šis viedoklis raksturo vispārējo procedūru izziņas par trūcīgas/maznodrošinātas personas statusa saņemšanai.

Iezīmējas tendence - to personu īpatsvara pieaugums komplektu saņēmēju vidū, kas norādījuši uz dokumentu saņemšanu kā problēmu – visticamāk šī problēma kļuvusi aktuāla ārkārtējās situācijas laikā, kamēr nebija izveidojusies skaidra procedūra attālinātas pieejas nodrošināšanai, kas ir saprotama visām iesaistītajām pusēm. Atzīmējams, ka konstatētajai dinamikai vairumā gadījumu ir gadījuma raksturs.

Komplektu saņēmēju pašu nosaukto “cita varianta” problēmu vidū tipiskākās bija divas – ar fiziskām grūtībām ārkārtējās situācijas laikā saistītās (piemēram, ārkārtējās situācijas

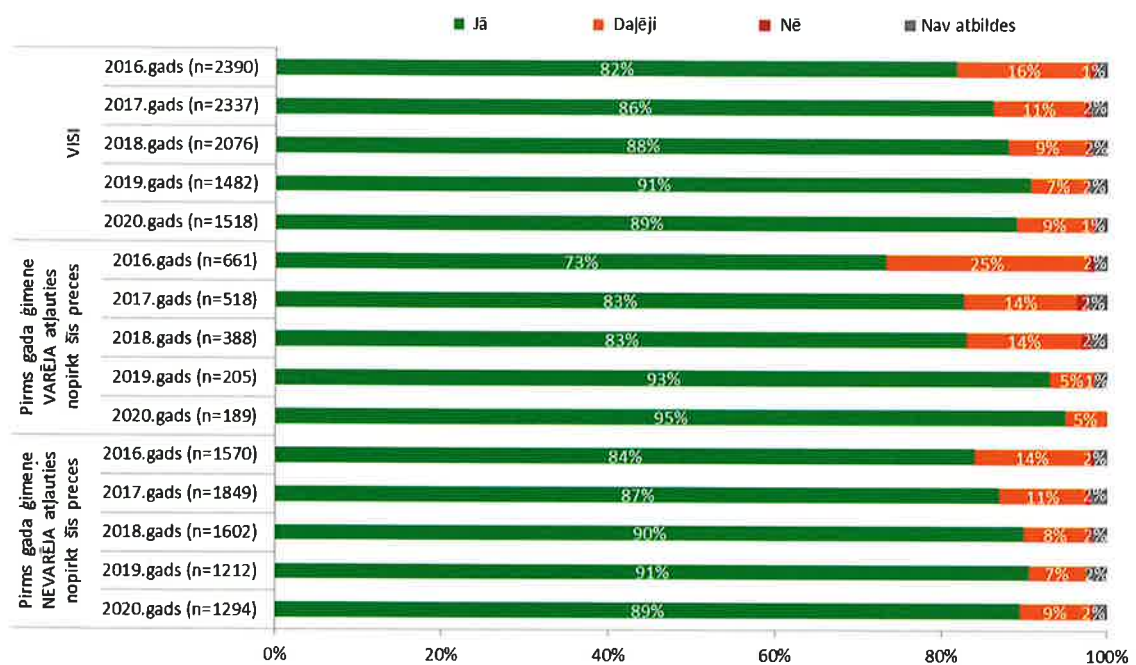
laikā bija grūti noformēt, jo cilvēciska saikne nebija”, “Pandēmijas dēļ bija ilgi jāgaida”, “nav iespēju nokļūt pēc komplektiem”) un ar birokrātiskajām procedūrām saistītās un nereti ar kompetenci saistītās (piemēram, “ilgi jāgaida, 3 nedēļas”, “jāmaksā bankā par izziņu”, “Sociālais dienests meklē iemeslus, lai nepiešķirtu”, “Sociālā dienesta vadītājs neatsaucīgs un nekompetents”, “nebija saprašanās”).

Maltīšu saņēmēji 2020. gadā nekādas anketā neminētas grūtības, kas saistītas ar atbalsta saņemšanu nenosauca.

4. Atbalsta efektivitātes pašvērtējums

Komplektu saņēmējiem tika vaicāts pašvērtējums atbalsta komplekta ietekmei uz viņu ģimenes situāciju – respektīvi, vai komplektu saņemšana situāciju ir ietekmējusi.

12. att. Vai atbalsta komplektu saņemšana ietekmēja ģimenes situāciju?

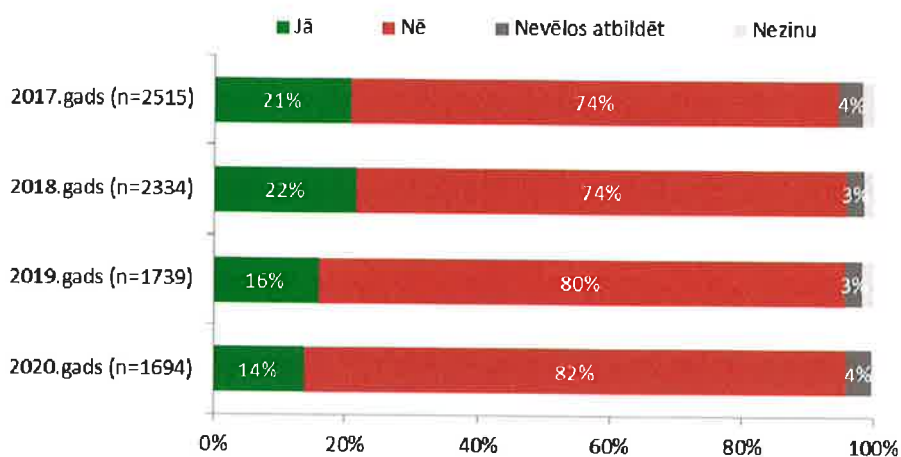
Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemti atbalsta komplekti

Kā redzam 12. attēlā, absolūtais vairums komplektu saņēmēju (jeb 89 %) atbildējuši, ka tas situāciju ir ietekmējis, daļēju ietekmi papildus atzīmējuši 9% respondentu, bet atbilde “nē” nav sniegta vispār. Raksturīgi, ka biežāk uz to, ka atbalsts ietekmēja ģimenes situāciju, norādījušas ģimenes ar bērniem

Visciešākā saikne atbildēm uz šo jautājumu tika konstatēta ar atbildēm uz jautājumu, kas atsevišķi atspoguļots 13. attēlā - vai pirms gada ģimene varēja atļauties nopirkt tās preces/produktus, ko nupat saņēma.

Vērojams, ka atbilžu sadalījums uz jautājumu par iespējām nopirkt atbalsta ietvaros saņemtās preces un produktus, četru gadu laikā samazinājies no 28 % uz 14 % gadījumu, iespējami, ka tas skaidrojams ar mērķgrupas izmaiņām. Interpretējot to, visdrīzāk varam pieņemt, ka runa ir par iespēju vairāk iegādāties ko citu, jo kompensēta tiek daļa izdevumu. Tāpat, runājot par 2020. gada izmaiņām, nevar izslēgt, ka daļai respondentu situācija pasliktinājusies visnotaļ strauji, un viņiem bija nepieciešama palīdzība, lai iegūtu to, ko iepriekš varēja nopirkt paši.

13.att. Vai pirms gada ģimene varēja atļauties nopirkt tās preces/produktus, ko nupat saņēma?

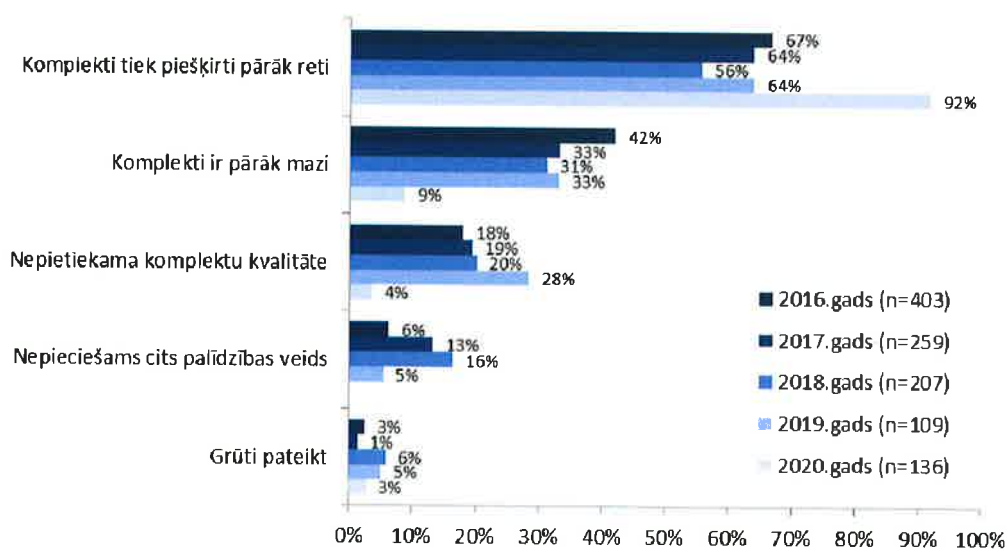

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemti atbalsta komplekti

Respondentu atbildēs, kas norādīja, ka komplektu saņemšana ģimenes situāciju ietekmēja tikai daļēji (skatīt 14. attēlu), dominē pamatojums (92 % gadījumos), ka komplekti tiek piešķirti pārāk reti. Savukārt ievērojami samazinājies neapmierinātības ar kvalitāti īpatsvars (no 28 % gadījumu 2019. gadā uz 4 % 2020. gadā), vienlaikus no 16 % gadījumu uz 5 % samazinājies viedoklis, ka nepieciešams cits palīdzības veids.

Tiem, kas norādīja, ka komplektu saņemšana ietekmējusi viņu ģimenes situāciju, 2020. gadā papildus tika vaicāts, kādām vajadzībām viņi galvenokārt tērēja ietaupīto naudu. Dominējošas atbildes šajā jautājumā (skatīt 15. attēlu), pie tam pieaugošā apjomā attiecas uz pārtiku, komunālajiem maksājumiem, higiēnas saimniecības preču iegādi, savukārt, samazinoša tendence vērojama tērīņiem apavu un apģērba iegādē, kas korelē ar pieaugošo tendenci (skatīt 6. attēlu) šīs preces saņemt kā palīdzību no citām organizācijām.

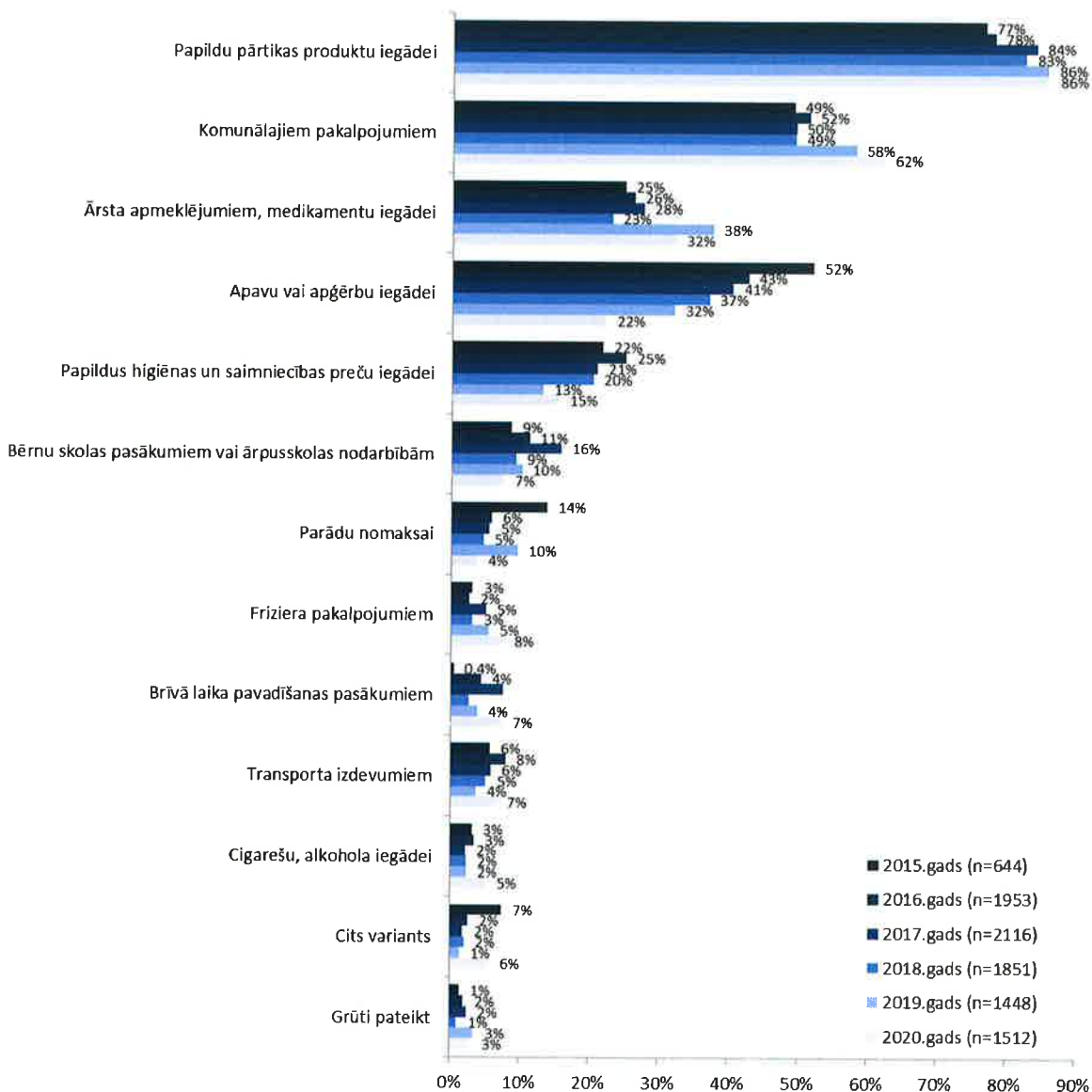
14. att. Kāpēc komplektu saņemšana neietekmēja jūsu ģimenes situāciju vai ietekmēja tikai daļēji?

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas norādījuši, ka atbalsta komplektu saņemšana ģimenes situāciju ietekmējusi daļēji vai nav ietekmējusi vispār

Vērtējot ietaupīto līdzekļu tēriņus ilgākā dinamikā, redzams, ka pieaugums īpatsvarā ir pārtikas iegādei no 77 % 2015. gadā uz 86 % 2020. gadā. Pieauguši tēriņi komunālo pakalpojumu apmaksai (no 49 % 2015. gadā uz 62 % 2020. gadā), veselības aprūpei (no 25 % 2015. gadā uz 32 % 2020. gadā), salīdzinoši stabili tēriņi bērnu skolas pasākumiem vai ārpuskolas nodarbībām ikgadēji ap 10 % robežās, tomēr šajā izdevumu veidā jāatzīmē samazinājums 2020. gadā līdz 7% gadījumu, kas skaidrojams ar apstākļiem, kad vairumā gadījumu ārkārtējās situācijas laikā skolas pasākumi un ārpuskolas nodarbības nebija atļautas. Kritums īpatsvarā ir novērojams apģērba un apavu iegādei no 52 % 2015. gadā uz 22 % 2020. gadā.

15. att. Kādām vajadzībām galvenokārt tērēja ietaupīto naudu?

Avots: 2015.-2020.: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas norādījuši, ka atbalsta komplektu saņemšana ietekmējusi viņu ģimenes situāciju; 2015.-2020.: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas norādījuši uz ietaupījumiem atbalsta saņemšanas rezultātā

Kopumā var runāt par mērķa grupas materiālās situācijas uzlabojumu ne tikai tāpēc, ka parādījusies iespēja papildus iegādāties pārtiku. Arī citu vajadzību atbilžu īpatsvars samazinās, vienlaikus pieaugot dažādu, individuālu, ar ģimenes sociāli demogrāfisko

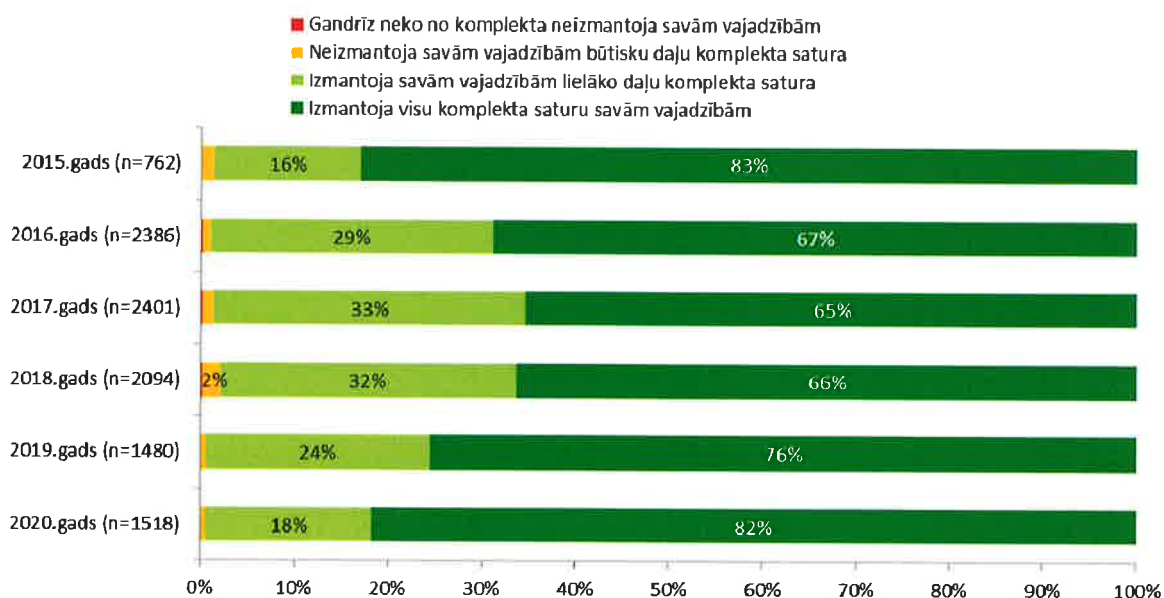
profilu saistītu tēriņu īpatsvaram (piemēram, ģimenēm ar bērniem ietaupījums tērēts bērnu skolas pasākumiem vai ārpusskolas nodarbībām; pieaugušām personām apavu un apģērba iegādei un brīvā laika pavadīšanas pasākumiem, senioriem un personām ar invaliditāti ārsta apmeklējumam un medikamentu iegādei).

5. Pārtikas atbalsts

5.1. Pārtikas komplektu izmantošana

Absolūtajā vairumā gadījumu (100 %) komplekta saturu tā saņēmēji izmantoja savām vajadzībām pilnībā (82 %) vai lielāko daļu (18 %), skatīt 16. attēlu. Redzams, ka saglabājas no 2017. līdz 2019. gadam novērotā pozitīvā tendence par pārtikas komplekta satura un apjoma atbilstību komplektu saņēmēju vajadzībām. Tādu, kas norādītu, ka nav izmantojuši savām vajadzībām būtisku daļu komplekta satura, ir ļoti maz – zem 0,5 %, bet tādu, kas norāda, ka gandrīz nekas nav izmantots savām vajadzībām nav vispār. Līdz ar to arī 2020. gadā vērojama augsta pārtikas komplektu izmantošanas lietderība, un kopumā pārtikas komplekti tiek izmantoti tā, kā atbalsta sniedzēji to iecerējuši.

16. att. Pārtikas komplekta satura izmantošana savām vajadzībām

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši pārtikas komplektus

Aplūkojot respondentu vērtējuma dinamiku par komplektā esošu un savām vajadzībām pilnībā neizmantotiem produktiem (skatīt 17. attēlu), iezīmējas tendences:

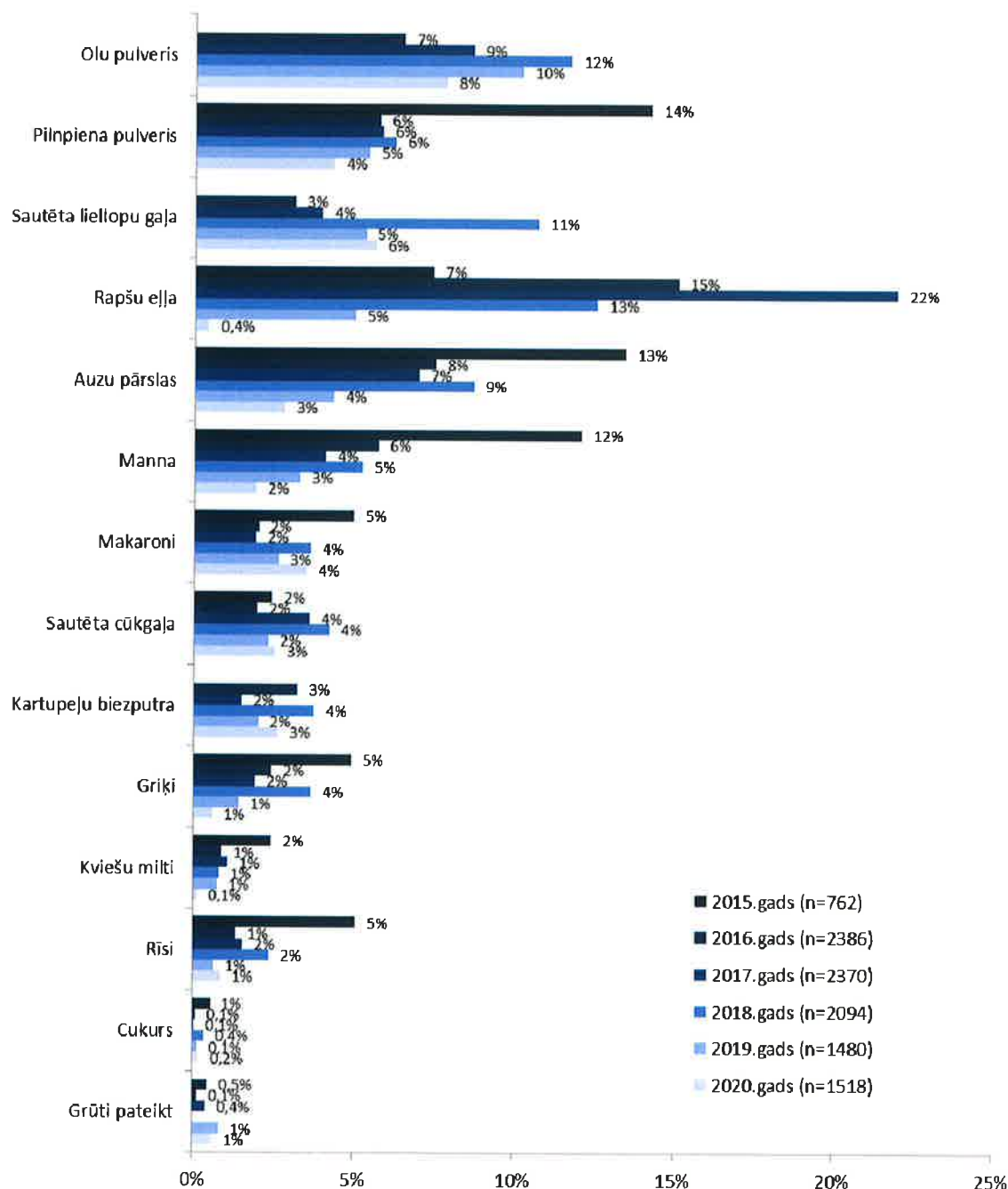
- neizmantotas rapšu eļļas gadījumu īpatsvara samazināšanās par 5 %;
- neizmantoto graudaugu un cieti saturošo produktu, olu un piena pulvera vai gaļas konservu īpatsvara izmaiņas (samazināšanās vai palielināšanās) no 1 % līdz 2 % gadījumu, kas liecina par respondentu atšķirīgiem ēšanas paradumiem;
- par pilnībā savām vajadzībām izmantotiem produktiem 2020. gadā uzskatāmi kviešu milti, eļļa un cukurs (neizmantoti mazāk nekā 0,4 % gadījumos)

Runājot par to, kādi pārtikas produkti biežāk nav izmantoti, vairs nevaram norādīt uz izteiktiem līderiem pārtikas produktu vidū, kā tas bija iepriekšējos gados. Izņēmums ir

varbūt vienīgi olu pulveris, uz kura neizmantošanu norāda 8 %, kas, ņemot vērā mērķgrupas izmaiņas, daudz neatšķiras no iepriekšējā gada situācijas (tad bija 10 %).

Pilnīgāka komplekta izmantošana raksturīga atsevišķi dzīvojošiem cilvēkiem, ģimenēm bez bērniem vai ar mazāku bērnu skaitu, pensionāriem.

17. att. Kuri produkti no pārtikas komplekta netika izmantoti savām vajadzībām?

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši pārtikas komplektus

Analizējot būtiskākos iemeslus (skatīt 18. attēlu) kāpēc produkti nav izmantoti redzams, ka dominē trīs anketā piedāvātie atbilžu varianti – iebildumi pret garšu vai kvalitāti, tas, ka netiek lietoti uzturā konkrēti produkti, kā arī tas, ka konkrētā produkta bijis par daudz.

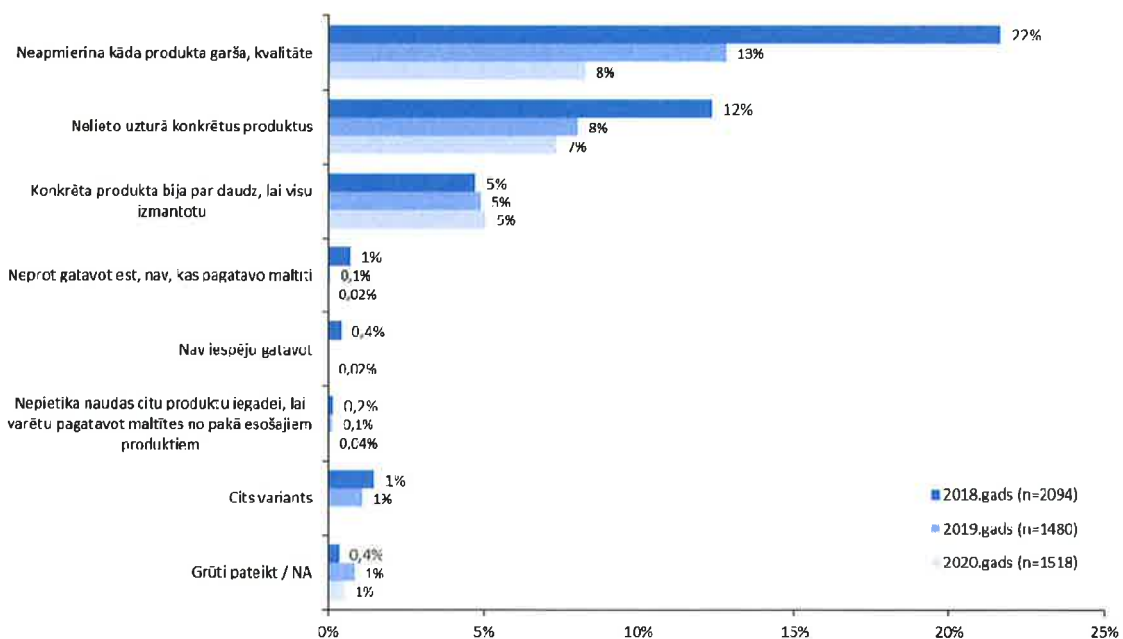
Jāatzīmē, ka ievērojami (par 5 procentpunktiem) samazinājies iebildumu skaits par kāda produkta garšu un/vai kvalitāti. Lielākais iebildumu skaits ir gadījumos, ja respondenti norādījuši, ka nav pilnībā izmantota sautēta liellopu gaļa. Tiesa, nereti ir sastopami arī komentāri, kur norādīts, ka konservi ir labi un lūgts tos pievienot vairāk. Izvērtējami ir respondentu ierosinājumi gaļas konservu vietā iekļaut zivju konservus, šādi ieteikumi novēroti arī 2017., 2018. un 2019. gadā.

Iebildumi pret kvalitāti – gan ievērojami retāki nekā konservu gadījumā – saņemti arī saistībā ar olu pulveri, tomēr ir pamats uzskatīt, ka drīzāk šiem respondentiem bija jāizvēlas atbilde, ka viņi nelieto uzturā konkrētus produktus vai arī neprot šo produktu izmantot.

Tas, ka konkrēti produkti netiek lietoti uzturā, minēts plašāka produktu klāsta kontekstā, jo ēšanas paradumi un iespējami ierobežojumi saistībā ar veselību cilvēkiem atšķiras. Tomēr visbiežāk šī atbilde parādās saistībā ar kartupeļu biežputru. Savukārt viedoklis, ka komplektā “bija par daudz” norādīts tikai saistībā ar makaroniem, aicinot tos aizstāt ar putrainiem vai kartupeļu biezeni vai vismaz dažādot makaronu veidus.

Saglabājot pārtikas komplekta universālu raksturu nav iespējams izveidot atbalstu, kurā nav produktu, ko saņēmēji neizmanto dažādu iemeslu dēļ. Būtiski ir popularizēt iespēju izdales vietā atstāt produktus, kas netiks izmantoti savām vajadzībām, bet ir ļoti noderīgi citiem komplektu saņēmējiem.

18. att. Kādi bija būtiskākie iemesli, kāpēc viss pārtikas komplekta saturs netika izmantots savām vajadzībām?

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši pārtikas komplektus

Atsevišķi apskatāms dažu respondentu nosauktais produktu neizmantošanas iemesls atbildes “cits variants” ietvaros, kurš sasaistāms ar 19. attēlā atspoguļoto atbildes palielināšanos (no 8 % 2019. gadā uz 10 % 2019. gadā) par rīcību ar neizmantoto pārtiku, proti, atbildei “atdeva cilvēkiem, kuri nepieder pie ģimenes” pretstatā atbildei “atstāja produktu paku izdales vietā” (nemainīgi līdz 1 %).

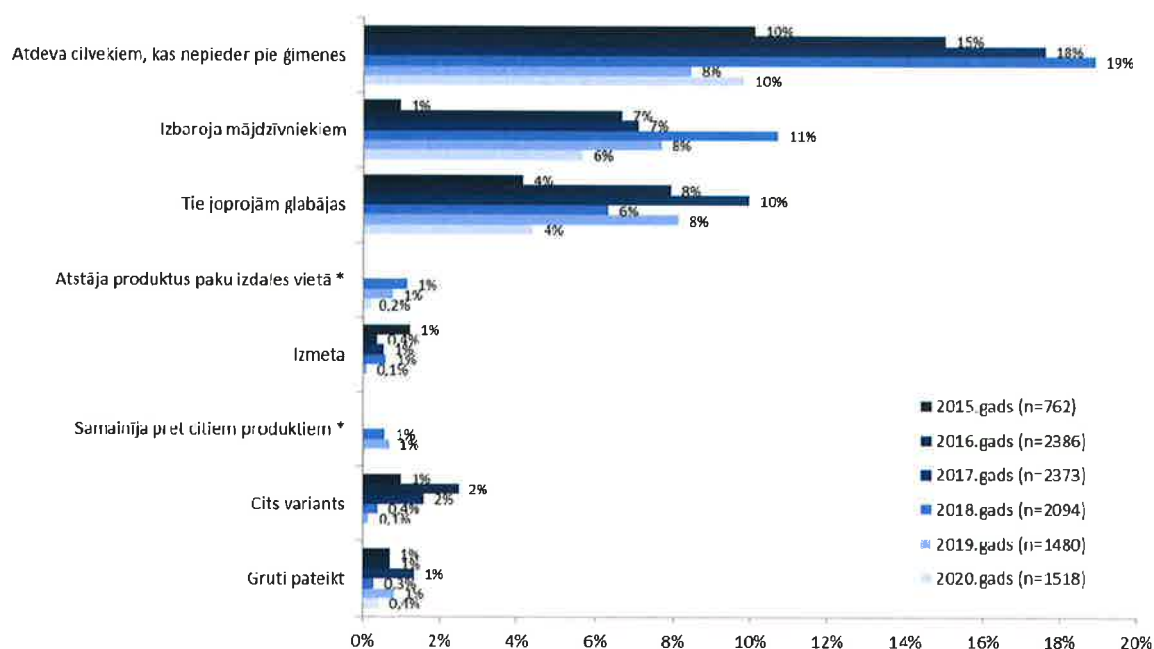
Komentāri liecina, ka komplektu saņēmēji salīdzinoši novērtē savus un sev zināmo citu personu ienākumus vai papildus apstākļus, un daļu pārtikas, iespējami, ko paši nelieto, un atdod citiem, kam netiek noteikts trūcīgo vai maznodrošināto personu statuss. Rādītāju neliela palielināšanās korelē ar izmaiņām normatīvajā regulējumā saistībā ar atbalstāmo personu statusam atbilstošā ienākumu sliekšņa paaugstināšanu no 188 euro uz 242 euro, kurš atbilst dziļai materiālai nenodrošinātībai.

Pārējie divi 2020. gada respondentu vidū biežāk minētie rīcības virzieni saistībā ar neizmantotajiem produktiem ir samazinājušies par 2 līdz 4 %, piemēram, “tos izmantot mājdzīvnieku uzturā”, šādu viedokli biežāk snieguši respondenti no Latgales reģiona un trūcīgas personas, savukārt “produktus joprojām glabāt” raksturīgi lielākām ģimenēm republikas pilsētās (neskatot Rīgu), kā arī tiem, kam savā īpašumā ir dzīvoklis.

Analizējot šīs rīcības produktu griezumā, redzams, ka pie ģimenes nepiederošie visbiežāk saņēmuši makaronus, kartupeļu biežputru un griķus. Konkrētā rīcība parast ir raksturīga tiem, kas norādījuši, ka attiecīgos produktus uzturā nelieto. Mājdzīvnieki biežāk savukārt saņēmuši liellopu gaļas konservus, šī rīcība visciešāk saistās ar atbildi, ka neapmierina produkta garša vai kvalitāte.

Pārējie viedokļi lielākoties saglabā nemainīgas tendences vai arī to izmaiņas ir nenozīmīgas.

19. att. Ko izdarīja ar pārtikas produktiem, kas netika izmantoti savām vajadzībām?

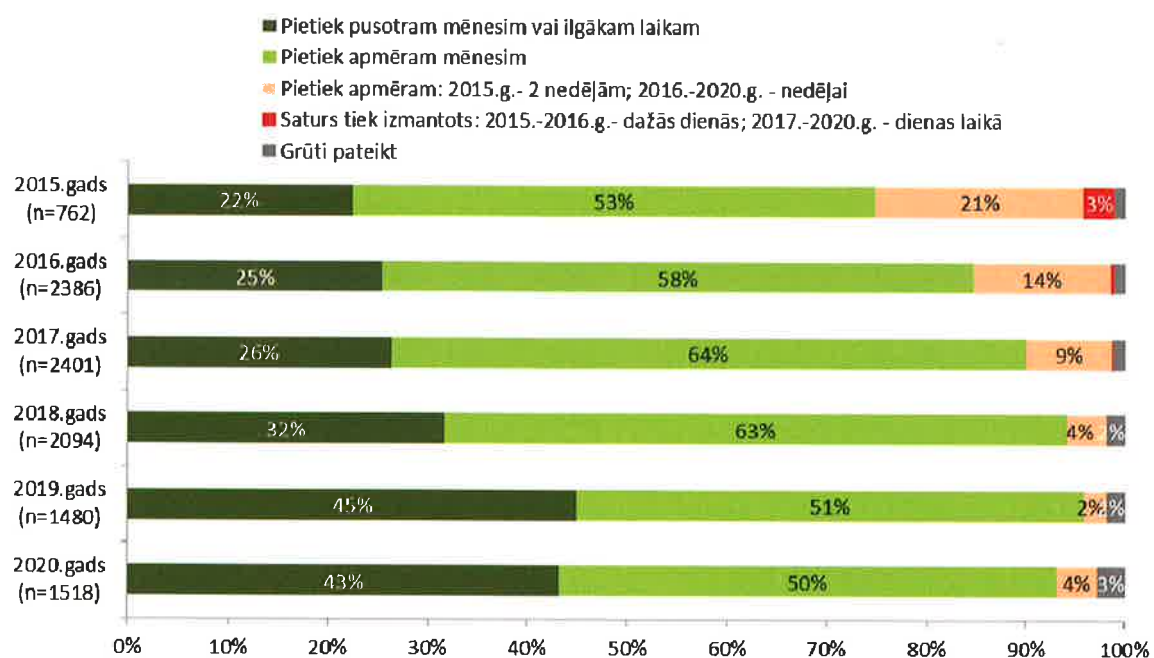

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši pārtikas komplektus

Komplektu izmantošanas laiks (no mēneša līdz pusotram vai ilgāk), salīdzinot ar 2016. gadu, ir pieaudzis no 83 % līdz 93 % gadījumu, skatīt 20. attēlu. Tendence vērtējama kā vispārēja, jo vairums respondentu grupu 2020. gadā norādījuši uz to, ka ar komplektu saturu pietiek ilgākam laikam. Ātrāk komplektu saturu iztērē pensionāri, kā arī personas, kam izziņas par statusu izsniegtas īsākam termiņam, Rīgas un Latgales reģiona iedzīvotāji. Ilgākam laikam pietiek ģimenēm ar bērniem un vispār lielākām ģimenēm, un tiem, kas trūcīgā statusu saņēmuši ilgākam periodam. Tāpat ilgākam laikam ar komplektu saturu

pietiek lauku un mazāko pilsētu iedzīvotājiem, kas savukārt var būt saistīts ar plašākām alternatīvām pārtikas pieejamībā.

20. att. Cik ilgam laikam jūsu ģimenei pietiek ar tiem produktiem, ko saņemat vienā pārtikas komplektu saņemšanas reizē?

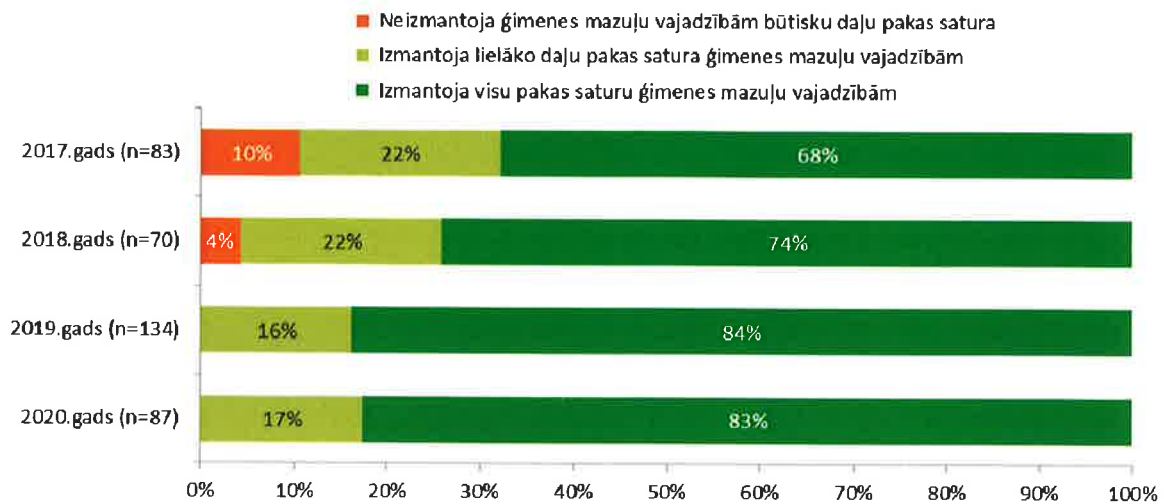
Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši pārtikas komplektus

Secināms, ka pārtikas kompleksos iekļauto produktu daudzums un izdales biežums atbilst atbalsta saņēmēju vajadzībām.

5.2. Zīdaiņu un mazu bērnu pārtikas komplektu izmantošana

2020. gadā turpinājās 2017. gadā uzsāktā papildu zīdaiņu un mazu bērnu (turpmāk – bērnu) pārtikas komplektu izdale, salīdzinoši vērtējot to izmantošanu (skatīt 21. attēlu). Secināms, ka pārliecinoši jau otro gadu 100 % gadījumos komplekta saturs, kā norāda atbalsta saņēmēji, ticis izmantots savām vajadzībām. 2020. gadā saturs izmantots pilnībā (83 %) vai lielāko daļu (17 %) un neviens no komplektu saņēmējiem nenorādīja uz to, ka bērna vajadzībām nav izmantota būtiska daļa komplekta satura, kas ir atzīstams novērtējums (samazinājums par 4 %, ja salīdzinām ar 2018. gadu).

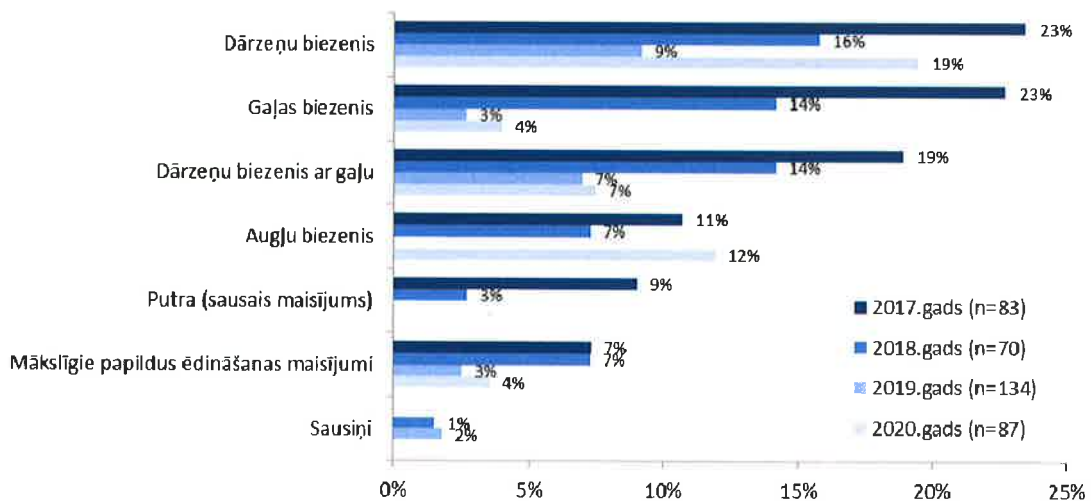
21. att. Zīdaiņu un mazu bērnu pārtikas komplekta satura izmantošana savām vajadzībām

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši bērnu pārtikas komplektus

Atzīmējams, ka 2020. gadā visiem produktiem salīdzinot ar iepriekšējo gadu mainījies to neizmantošanas īpatsvars (skatīt 22.attēlu). Tomēr tā kā respondentu skaits ir neliels, neiezīmējas konkrētas tendences - atbildes par konkrētu produktu neizmantošanu variē starp gadiem - vienā gadā biežāk neizmanto dārzeņu biezeni, otrā augļu biezeni. Vērojams, ka sausiņi tiek izmantoti gandrīz pilnībā, kamēr pārējiem produktiem jebkurā atsevišķā gadā var parādīties nelielā respondentu skaita dēļ radušies neizmantojušo īpatsvara pieaugumi.

22. att. Kuri produkti no zīdaiņu un mazu bērnu pārtikas komplekta netika izmantoti savām vajadzībām?

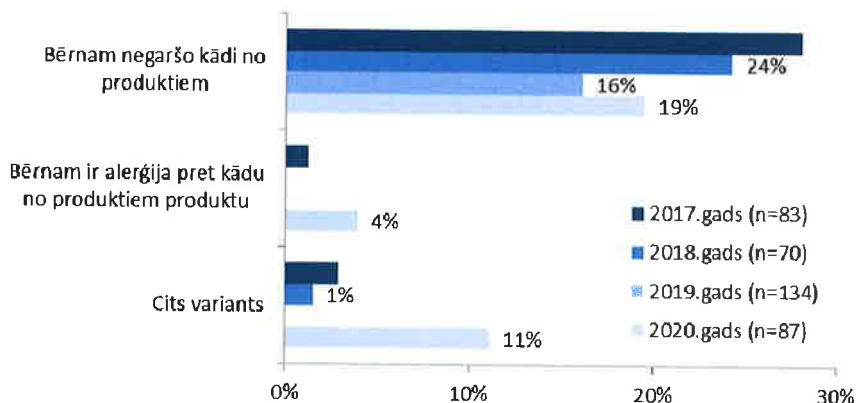

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši bērnu pārtikas komplektus

Vērtējot bērnu pārtiku konstatējams, ka savām vajadzībām neizmantotie produkti visbiežāk ir dažāda veida dārzeņu biezeņi.

Savukārt 2020. gadā produktu neizmantošanas iemesls ir ļoti subjektīvs un līdzīgs kā iepriekšējos gados (skatīt 23. attēlu) – bērnam kāds no produktiem negaršo. Iezīmējas arī jauns produktu neizmantošanas iemesls (4 % gadījumos), ka bērnam ir alerģija uz kādu no produktiem.

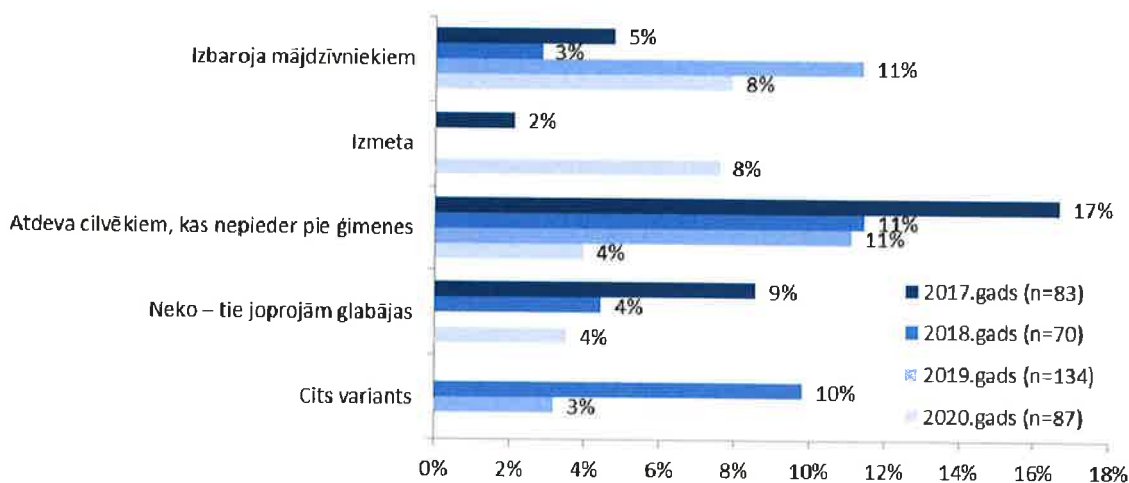
23. att. **Kādi bija būtiskākie iemesli, kāpēc viss zīdaiņu un mazu bērnu pārtikas komplekta saturs netika izmantots savām vajadzībām?**

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši bērnu pārtikas komplektus

Tā kā katram bērnam kaut kas garšo un kaut kas negaršo, bet kādu vienu izteiktu produktu starp “negaršīgajiem” produktiem identificēt nav iespējams, tad nebūtu racionāli veikt korekcijas komplektu saturā. Tā kā produktu saņemšanas mērķgrupa ir strauji mainīga, tad vecākiem pastāvīgi būtu nepieciešama informācija vai norāde, ka biežus iespējams sajaukt ar citiem produktiem, kas bērnam garšo.

24. att. **Ko izdarīja ar zīdaiņu un mazu bērnu pārtikas produktiem, kas netika izmantoti savām vajadzībām?**

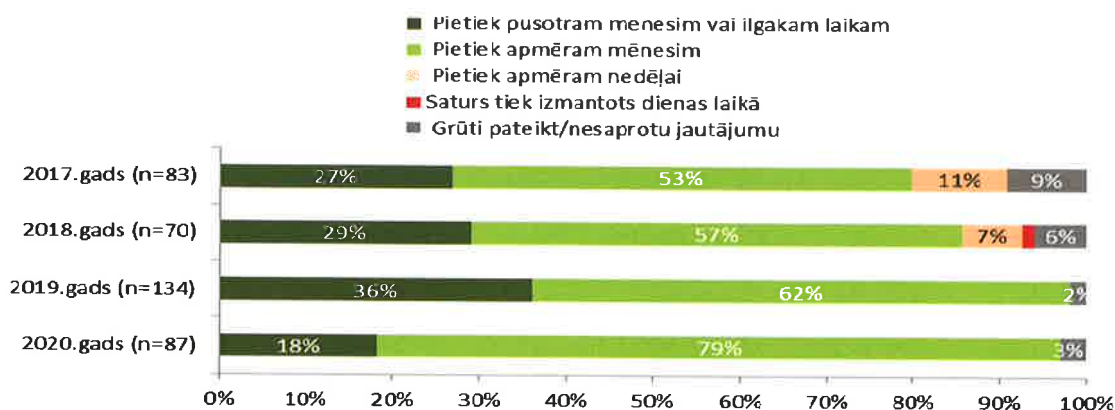
Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši bērnu pārtikas komplektus

Rīcības ar bērnu pārtikas produktiem, kas nav izlietotas savām vajadzībām, kopumā ir līdzīgas kā pārtikas komplektu produktiem (skatīt 19. attēlu). Turklāt secināms, ka iegūta tāda pati atbilžu struktūra arī attiecībā uz bērnu pārtikas produktu izlietojumu, ja tie nav tikuši izlietoti ģimenē (skatīt 24. attēlu), tomēr neliels respondentu skaits un atšķirības no

iepriekšējos gados saņemtajām atbildēm liek domāt, ka šīm sakarībām varētu būt gadījuma raksturs.

Bērnu pārtikas komplektu izmantošanas laiks (no mēneša līdz pusotram vai ilgāk), kas pārtikas komplektu izmantošanā sasniedz 93% (skatīt 20. attēlu), ir atzīmēts 97% gadījumos (skatīt 25. attēlu).

25. att. Cik ilgam laikam pietiek ar tiem produktiem, ko saņemam vienā zīdaiņu un mazu bērnu pārtikas komplektu saņemšanas reizē?

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši bērnu pārtikas komplektus

Atzīmējams, ka 3% respondentu atzīmējuši, ka grūti pateikt bērnu komplekta izlietošanas ilgumu, kas varētu būt saistīts ar dažādu produktu veidu atšķirīgu izmantošanas ilgumu.

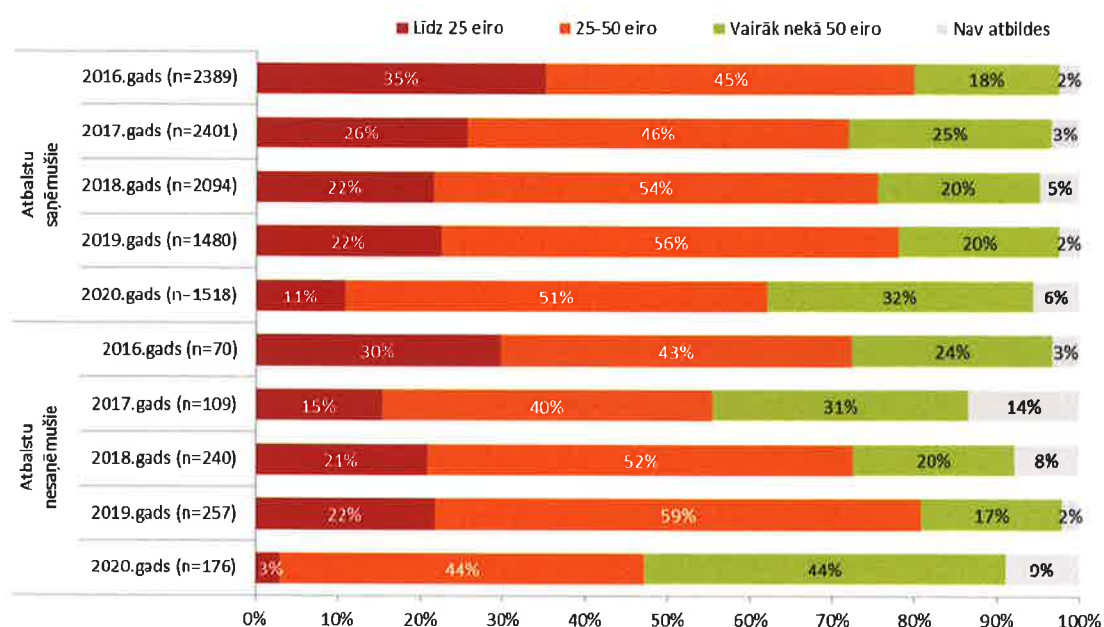
Tā kā bērnu pārtikas komplektu uzdevums nav pilnībā nodrošināt atbalsta saņēmējus ar bērnu pārtiku, tad secināms, ka bērnu pārtikas kompleksos iekļauto produktu daudzums un izdales biežums atbilst atbalsta saņēmēju vajadzībām.

5.3. Naudas ietaupījumi un citu pārtikas produktu izmantošana

Lai novērtētu iespējamās naudas ietaupījumus pārtikas komplektu saņemšanas rezultātā, viens no uzdotajiem jautājumiem ir par papildus nepieciešamo summu pārtikas iegādē. Sniegtās atbildes dalītas ar ģimenes locekļu skaitu, aprēķinot aptuvenos tērējamo summu intervālus – tie atspoguļoti 26. attēlā, kur pārtikas kompleksus iepriekš saņēmušie salīdzināti ar tiem aptaujas dalībniekiem, kas atbalsta kompleksus aptaujas gadā iepriekš nebija saņēmuši.

26. att. Summa mēnesī uz cilvēku, ko šobrīd aptuveni tērē (papildus) nepieciešamo pārtikas produktu iegādei

Avots: atbalsta saņēmēji (respondenti) un viņu ģimenes locekļi

Konstatējams, ka gan atbalstu saņēmušajiem, gan nesaņēmušajiem ievērojami pieaug naudas daudzums, kas (papildus) tiek tērēts pārtikas produktu iegādei, tam izlīdzinoties starp grupām.

No vienas puses secināms, ka izmaiņu cēloņi saistīti ar atbalstu saņēmēju loka paplašināšanu līdz maznodrošinātas ģimenes (personas) ar vidējo ienākumu līmenim 242 euro 2019. gadā. Izrietoši atbalsta saņēmēji pārtikai pirms atbalsta saņemšanas varēja atļauties tērēt mazliet vairāk un iegādāties nedaudz augstvērtīgākus produktus. Tomēr 2019. gada aptaujā šādas izmaiņas netika novērotas, tādēļ nepieciešams šo aspektu novērtēt arī 2021. gada aptaujā, lai pārliecinātos par izdevuma sadalījuma profila izmaiņu tendenci vai gadījuma raksturu.

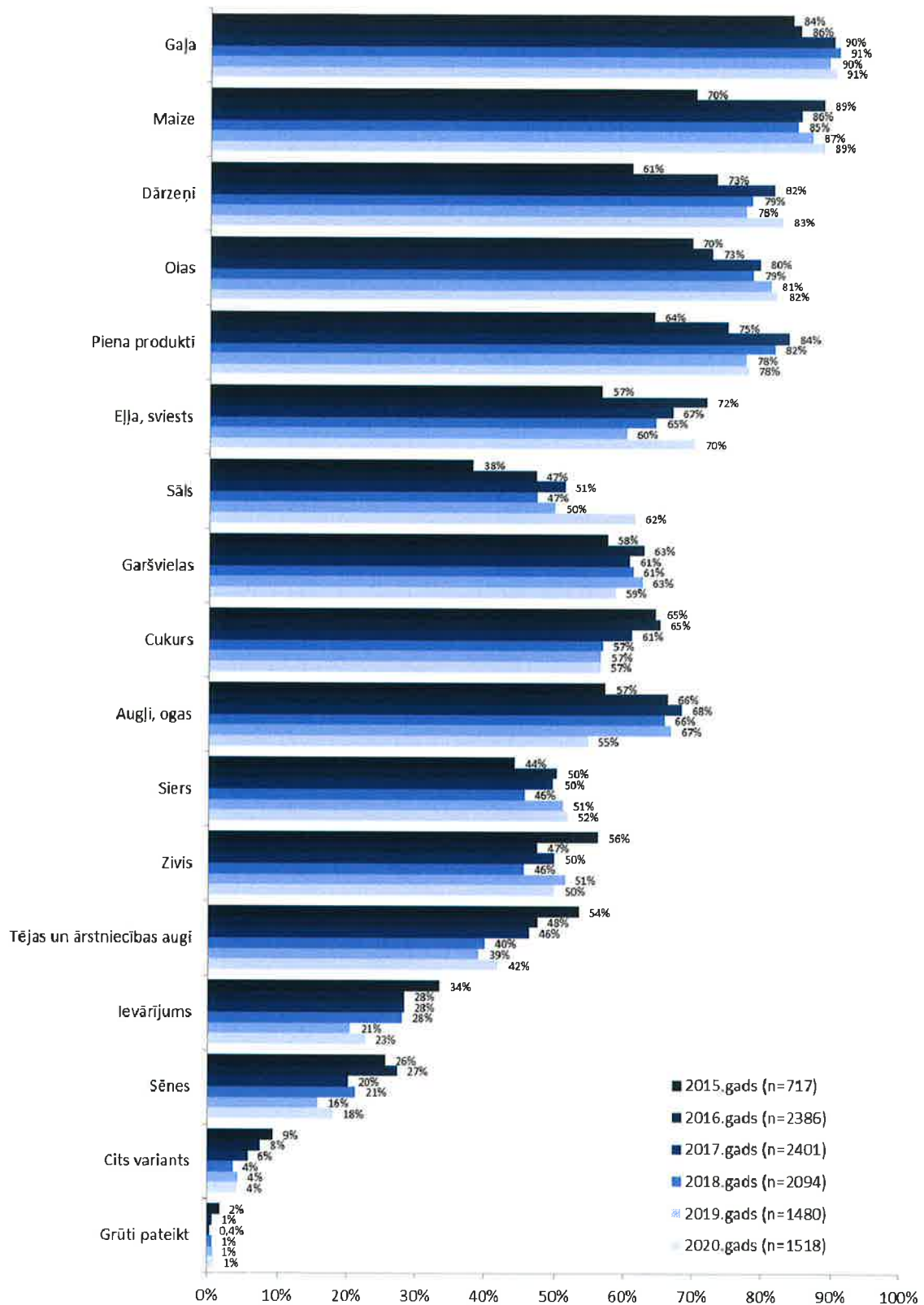
No otras puse atzīmējams, ka aptaujas atbildes ietekmē pārtikas cenu izmaiņas attiecībā pret iepriekšējiem gadiem, proti 2018., 2019. un 2020. gadā vērojams pakāpenisks cenu pieaugums vidēji viena līdz trīs procentpunktu apmērā, kā arī visai straujais pārtikas cenu pieaugums 2019. gadā un mājsaimniecību izdevumu pieaugums pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem (skatīt 6. attēlu 1. pielikumā).

Konstatējams, izteiktas atšķirības starp atbalstu saņēmušo un atbalstu nesaņēmušo atbildēm, respektīvi, respondenti, kas atbalstu iepriekš nesaņēma, norāda uz lielāku patērēto summu pārtikas iegādei nekā atbalsta saņēmēji.

Produkti, kas papildus nepieciešami maltīšu pagatavošanai (skatīt 27. attēlu), apskatīti salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, un to klāstā nav konstatējamas īpašas atšķirības. Tomēr kopējā tendence ir tāda, ka respondenti lielākā procentuālā apmērā kā papildus nepieciešamos maltīšu pagatavošanai atzīmēja visus produktus, izņemot zivis un garšvielas. Tomēr, vērtējot kopējās tendences, jāatzīmē, ka lielākoties izmaiņas ir tikai 2 - 3 procentpunktu ietvaros, izņemot dārzeņi un sāls (palielinājums par 5 % un 12 %) un tās nevar uzskatīt par būtiskām. Saskatāma korelācija arī starp palielināto nosaukto papildus

produktu maltītes pagatavošanai īpatsvaru un respondentu norādēm uz to, ka tērē pārtikai papildus lielākas summas.

27. att. **Papildus nepieciešamie pārtikas produkti maltiņu pagatavošanai**

Avots: atbalsta saņēmēji (respondenti) un viņu ģimenes locekļi

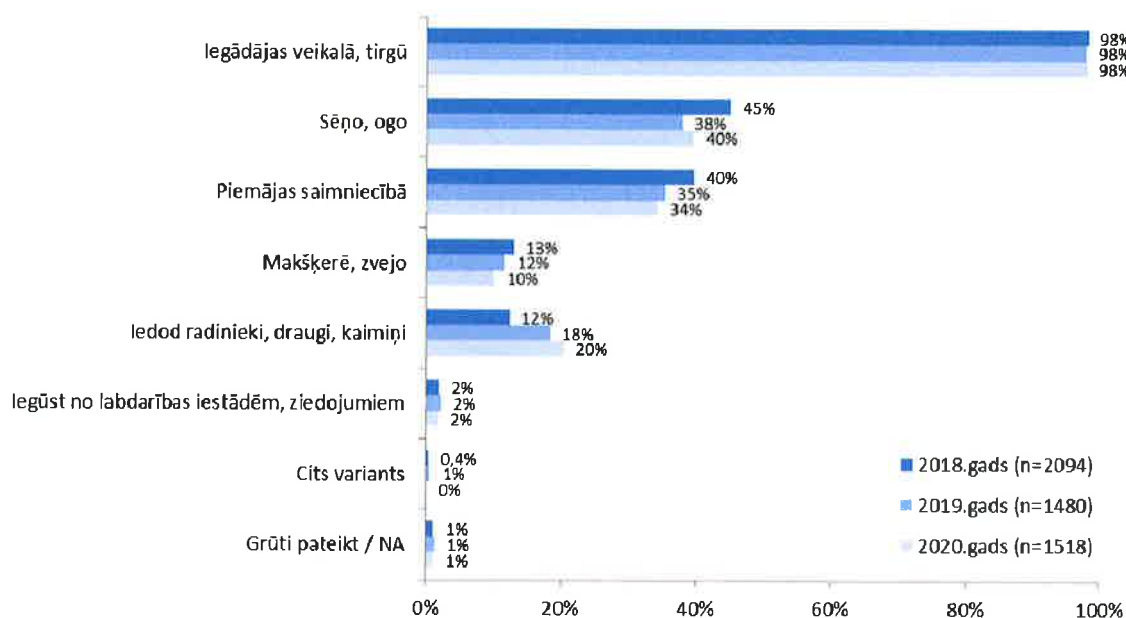
Vērtējot informāciju par papildus nepieciešamo produktu grupām, secināms, ka nemainīgi visus gadus gaļa, maize, dārzeņi un olas ir tie produkti, kuri papildus nepieciešami. Turklāt gan 2016. gada, gan 2019. gada iepirkumā veiktās izmaiņas komplekta saturā ietekmējušas respondentu viedokli “cukura” gadījumā, turpretī gaļas konservu skaita palielināšana, olu pulvera iekļaušana un eļļas ražotāja nomaiņa neatspoguļojas respondentu atbildēs par papildus nepieciešamo gaļu un olām, eļļu vai sviestu. Līdzīgi arī zirņu un kondensētā piena iekļaušana kompleksos neatrisina nepieciešamību pēc papildus dārzeņiem un piena produktiem.

Tomēr secināms, ka pārtikas komplektu papildināšana ar jauniem produktiem uzlaboja komplekta uzturvielu sabalansētību.

Turklāt rafinētās rapšu eļļas iekļaušana (nerafinētas vietā) 2019. gada pārtikas kompleksos (skatīt 17. attēlu), ievērojami (no 13 % 2018. gadā uz 0,4 % 2020. gadā) samazināja savām vajadzībām neizmantotās eļļas apjomu.

Salīdzinoši nelielu pievienoto vērtību situācijas novērtējumam sniedz atbildes uz jautājumu par to, kur iegūst nepieciešamos produktus (skatīt 28. attēlu). Gandrīz katrai no atbalstu saņēmušajām ģimenēm ir līdzekļi, lai arī ierobežoti, ko tās tērē pārtikas iegādei. Tādējādi atbildi “iegādājos veikalā, tirgū” atzīmē būtībā katrs. Savukārt piemājas saimniecības esamība vispirms ir atkarīga no atbalsta saņēmēja dzīvesvietas, tomēr vērojams aktivitātes saglabāšanās produktu iegūšanā piemājas saimniecībā. Atzīmējams, ka produktu loks, ko iespējams iegūt sēņojot, ogojot, makšķerējot uz zvejojot ir pietiekami konkrēts un nepārklājas ar pārtikas komplekta saturu, tomēr ir labs papildinājums maltītes sagatavošanai un personas pašas aktīvai iesaistei pārtikas nodrošināšanā.

28. att. Kur jūs iegūstat nepieciešamos produktus?

Avots: atbalsta saņēmēji (respondenti) un viņu ģimenes locekļi

5.4. Maltīšu nodrošināšana

EAFVP maltīšu izdales vietas (zupas virtuves) apmeklētāji 2020. gadā biežāk (63 % gadījumos) maltītes vienīgi saņem, nevis patērē uz vietas (skatīt 29. attēlu). 2020. gadā uz vietas ēdošo īpatsvars ir zemāks nekā iepriekš, turklāt tas ievērojami atšķiras, ja salīdzina

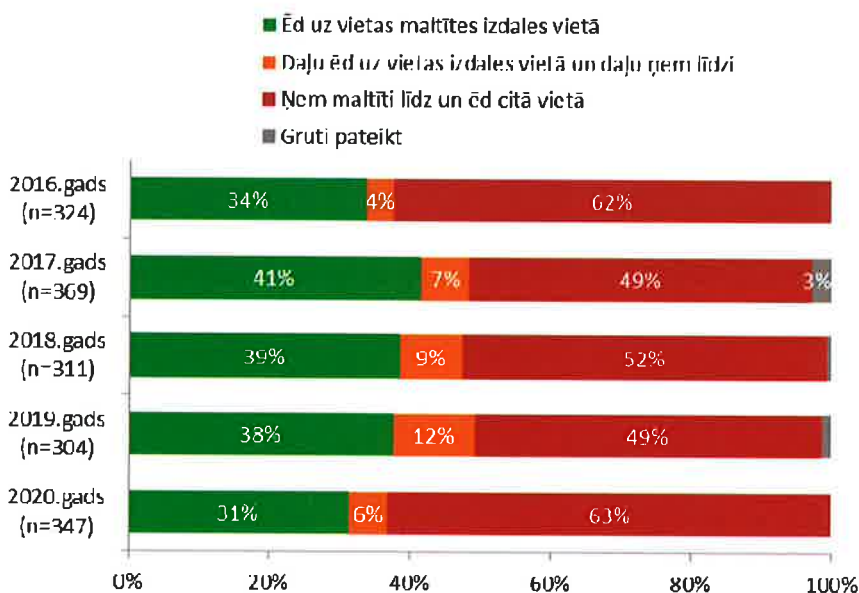
datus par pusgadiem (aptauja notika janvārī un februārī, kā arī novembrī un decembrī) – otrajā pusgadā to, ka ēd uz vietas, norādīja tikai nedaudzi, kas neapšaubāmi saistās ar valstī noteiktajiem ierobežojumiem, proti, ārkārtējās situācijas laikā maltītes izsniedza tikai iepakotā veidā līdzī nešanai.

Maltīšu izdales vietas biežāk tiek apmeklētas gada aukstajā sezonā, tomēr, kā liecina 30. attēls, to personu īpatsvars, kas izdales vietas apmeklē katru dienu vai 4 - 5 reizes nedēļā ir ievērojami palielinājies (gada aukstajā sezonā - 2019. gadā 33 %, 2020. gadā – 58 %, savukārt vasarā - 2019. gadā 23 %, 2020. gadā – 52 %).

Jāatzīmē, ka šai tendencei ir objektīvs pamats, piemēram, ekonomiskās situācijas pasliktināšanās kopumā un tādējādi vajadzības saņemt gatavās maltītes izdales vietās palielināšanās. 2020. gadā līdzīgi kā 2019. gadā bija 23 izdales vietas ar atšķirīgu izdales dienu skaitu (no izdales katru dienu līdz izdālei vienu reizi nedēļā). Izrietoši personas, kam šis atbalsts būtisks, izmanto šo iespēju tik lielā mērā, cik iespējami tuvu dzīvesvietai ir izdales vietas un tik bieži, cik dienas nedēļā tās ir atvērtas.

PO sniegtie dati un EAFVP VI aplēšu vidējie rādītāji pieņemumu par unikālo maltīšu saņēmēju loka izmaiņām apstiprina – ja 2019. gadā izdalītas 366 735 maltītes, bet unikālo personu skaits minēts 4365, savukārt 2020. gadā izdalītas 433 890 maltītes, bet unikālo personu skaits norādīts 6236.

29. att. Vai lielākoties ēd maltīti uz vietas vai ņem līdzi?

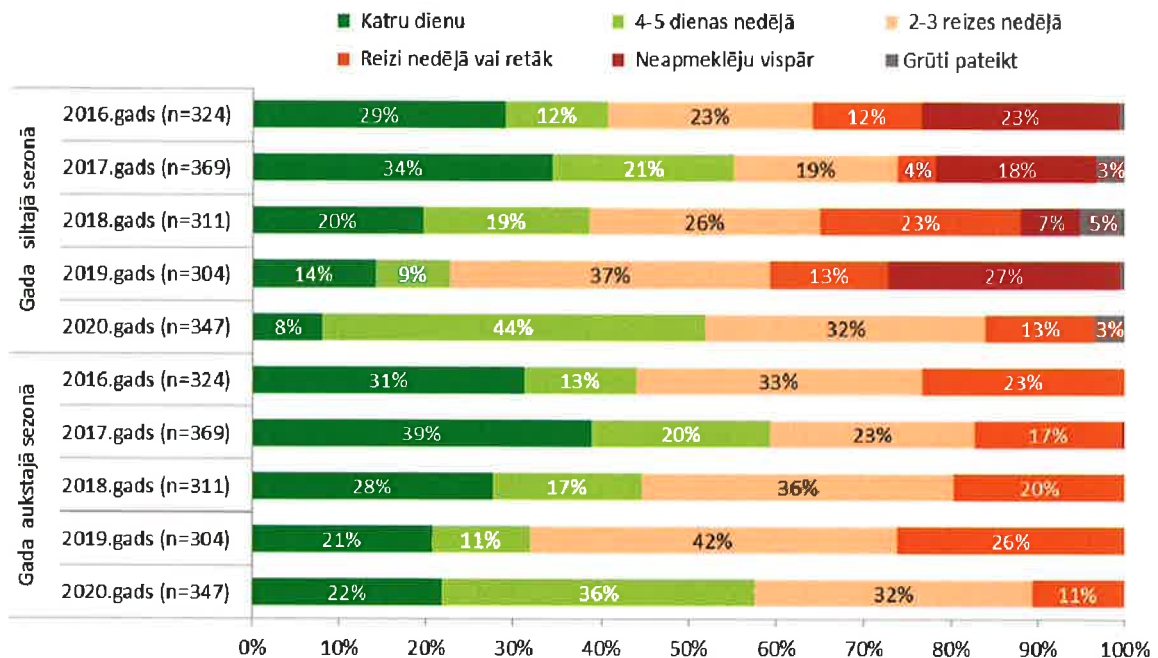
Avots: zupas virtuves apmeklētāji un viņu ģimenes locekļi, kuru vietā viņi saņem maltītes, kas jau iepriekš izmantojuši zupas virtuvju pakalpojumus

Tādējādi maltīšu skaits uz vienu personu 2020. gadā salīdzinot ar 2019. gadu mainījies, proti, 2019. gadā – 84 maltītes, bet 2020. gadā - 70. Ja šo rādītāju salīdzinām tikai atbilstoši PO sniegtajiem datiem, tad vērojams mazāks unikālo personu skaits un stabilāks zupas virtuvju apmeklētāju loks (2019. gadā – 3633, 2020. gadā - 4723), izrietoši maltīšu vidējam skaitam uz vienu personu arī samazinoties, tomēr mazākā mērā (2019. gadā - 101, bet 2020. gadā – 92).

Saņemto maltīšu vidējā skaita izmaiņas 2020. gadā skaidrojamas ar krīzes situācijā nonākušo personu maltīšu izdales vietu apmeklēšanu neregulāri un īsāku laiku pretstatā

maltīšu pastāvīgiem saņēmējiem. Papildus ietekmi veido arī ārkārtējās situācijas laikā nodrošinātā augstākā iespēja maltītes saņemt arī pašvaldību nodrošinātajās maltīšu izdales vietās.

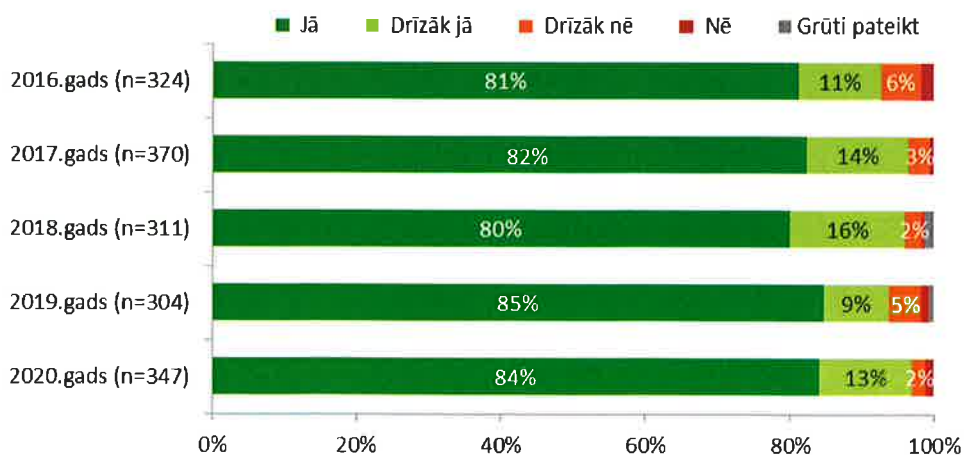
30. att. Cik bieži apmeklē zupas virtuvi?

Avots: zupas virtuves apmeklētāji un viņu ģimenes locekļi, kuru vietā viņi saņem maltītes, kas jau iepriekš izmantojuši zupas virtuvju pakalpojumus

Zupas virtuves biežāk apmeklē vīrieši, personas ar zemiem vai bez ienākumiem, lielo pilsētu (izņemot Rīgu) iedzīvotāji. Šāda tendence uzskatāma par objektīvu, jo atkārtojas pastāvīgi no 2016. gada, tomēr atzīmējams, ka nav veikts maltīšu izdales vietu apmeklētāju salīdzinājums ar tiem, kas tās neapmeklē, bet gan maltīšu saņēmēju identifikācija zupas virtuvju biežāko apmeklētāju vidū.

31. att. Vai ir apmierināti ar gatavās maltītes kvalitāti?

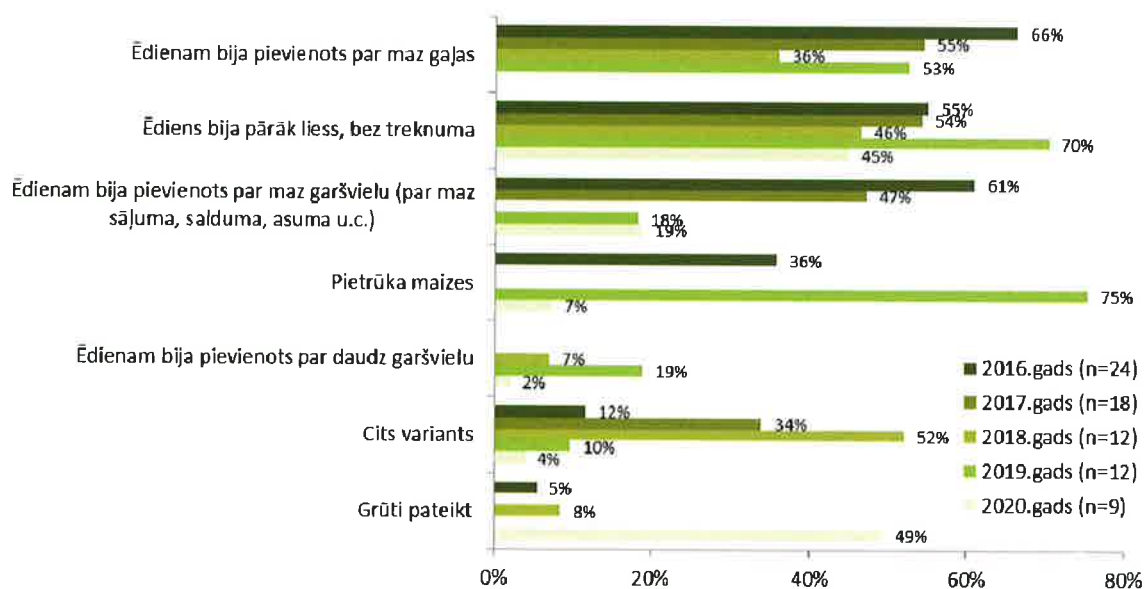
Avots: zupas virtuves apmeklētāji un viņu ģimenes locekļi, kuru vietā viņi saņem maltītes, kas jau iepriekš izmantojuši zupas virtuvju pakalpojumus

Gatavās maltītes kvalitāte tās saņēmējus 97 % gadījumu apmierina (sk. 31.attēlu) – ar “jā” uz jautājumu par apmierinātību atbildējuši 84 %, bet ar “drīzāk jā” vēl 13 % - šie rādītāji ir visai līdzīgi tiem, kas saņemti gadu iepriekš.

Viennozīmīgi pozitīvi vērtējumi (100 %) parasti ir tiem maltīšu sniedzējiem, kurās izdalīto maltīšu kopskaits ir salīdzinoši neliels. Tomēr arī lielajām maltīšu sniedzēju organizācijām, kas 2020. gadā nodrošinājušas lielu daļu no visas maltīšu izdales, Pestīšanas armija, Latvijas Sarkanais Krusts, Svētā Jāņa palīdzība ir atzīmēta augsta apmierinātība (atbilde “jā” pārsniedz 95 %). Lielāka neapmierinātība ir ar tiem maltīšu sniedzējiem, kuri reliģisku apsvērumu dēļ piedāvā veģetāras maltītes.

2020. gadā gan ir par 4 % vairāk daļēji apmierināto nekā iepriekš, taču, salīdzinot ar 2019. gadu, par 3 % samazinājies to respondentu īpatsvars, kas pauduši neapmierinātību (snieguši atbildes “drīzāk nē” vai “nē”). Tomēr tā kā uz jautājumu par neapmierinātības iemeslu (skatīt 32. attēlu), atbildes snieguši tikai 6 unikālie respondenti par 9 maltīšu saņēmējiem, jāsecina, ka viedoklim ir izteikts gadījuma raksturs un nav pamats iespējai izstrādāt ieteikumu maltīšu izdalītājiem.

32. att. Kas tieši neapmierināja gatavās maltītes kvalitātē?

Avots: zupas virtuves apmeklētāji un viņu ģimenes locekļi, kuru vietā viņi saņem maltītes, kas izteikuši neapmierinātību ar maltīšu kvalitāti

6. Pamata materiālā palīdzība

6.1. Higiēnas un saimniecības preču komplektu izmantošana

Higiēnas un saimniecības preču komplekta saturs 100 % gadījumos, kā norāda komplektu saņēmēji, ticis izmantots savām vajadzībām pilnībā (93 %) vai lielāko daļu (7 %). Šāds pozitīvs apmierinātības rādītājs saglabājas visu laiku kopš veikts komplektu saņēmēju apsekojums (skatīt 33. attēlu).

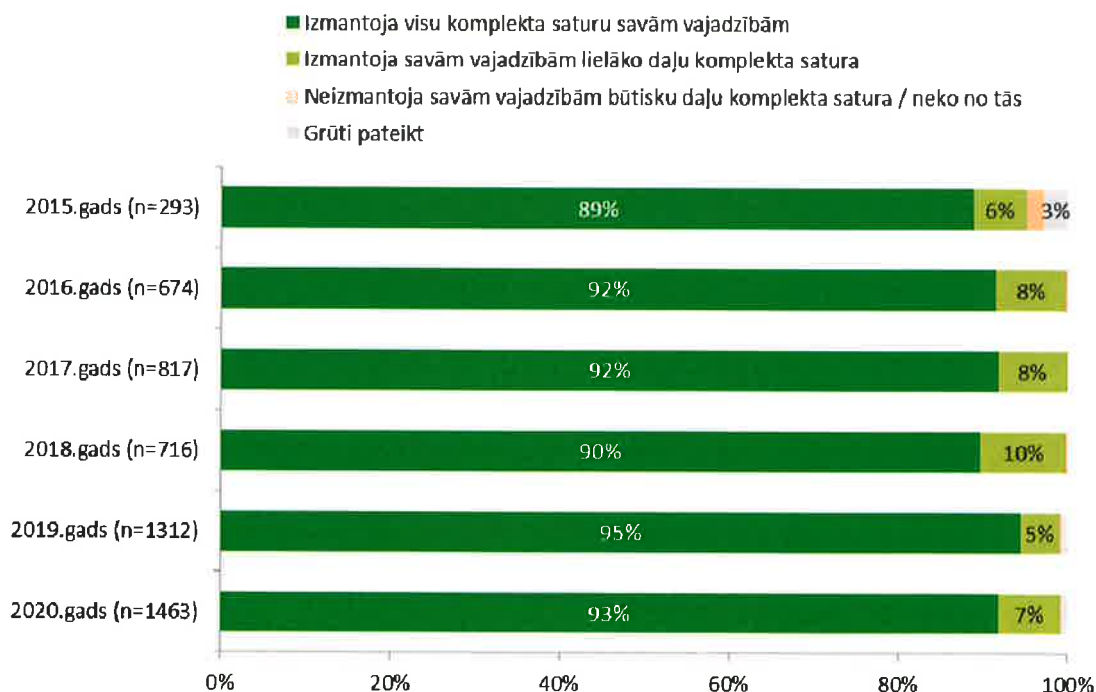
Higiēnas un saimniecības preču komplekti absolūtajā vairumā situāciju tika izmantoti pilnībā jau laikā, kad tie tika izsniegti tikai bērnu vajadzībām. Varēja pieņemt, ka faktiski tie tiek izmantoti arī pieaugušo vajadzībām, tādējādi līdz ar lēmumu no 2019. gada komplektus izsniegt arī pieaugušajiem, pilnīgas izmantošanas procents varētu kristies.

Tomēr aptaujas dati rāda pretēju ainu – bijuši tikai 7% komplektu saņēmēju, kuri norādījuši uz nepilnīgu komplekta izmantošanu savām vajadzībām, kamēr 2018. gadā tie bija 10%. Tieši ģimenes ar lielāku bērnu skaitu saskaņā ar aptaujas datiem ir tās, kas visbiežāk pilnībā nav izmantojušas komplekta saturu.

Papildus atzīmējams, ka aptaujas anketas saturs netika papildināts ar komplektu saņēmēju apmierinātības vērtējumu par vienreizēji tikai gada pirmās ārkārtējās situācijas laikā 2.ceturksnī komplekta saturam pievienotajiem individuālajiem aizsardzības līdzekļiem roku dezinfekcijai.

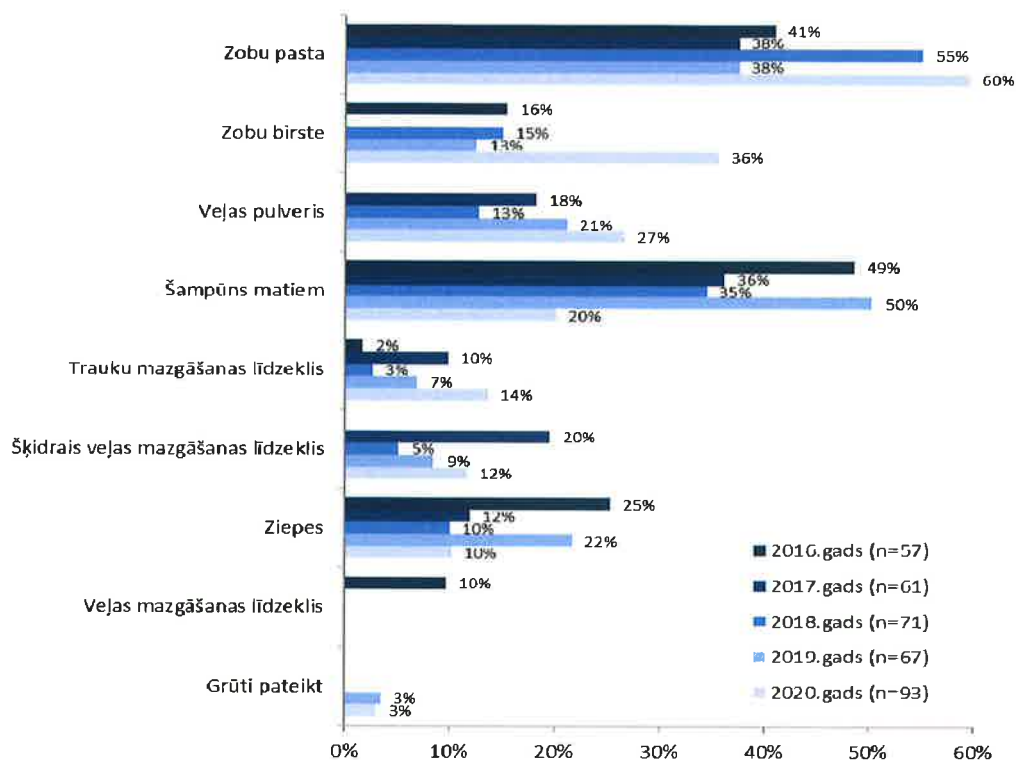
Šāda situācija liecina par EAFVP sniegtā atbalsta un organizēto pasākumu efektivitāti kopumā, taču rada grūtības veikt novērtējumu par tiem atbalsta saņēmējiem, kas tomēr nav komplekta saturu izmantojuši pilnībā, jo viņu skaits kopumā ir neliels (93 cilvēki 2020. gadā). Jebkādas individuālo atbilžu izmaiņas būtiski ietekmē kopainu, tā rezultātā 34. attēlā redzam izteiktu atbilžu dinamiku, salīdzinot piecus gadus, lai gan faktiski runa ir par dažu respondentu atbildēm.

33. att. **Higiēnas un saimniecības preču komplekta satura izmantošana savām vajadzībām**

Avots: respondentu ģimenes locekļi, kas saņēmuši higiēnas un saimniecības preču komplektus

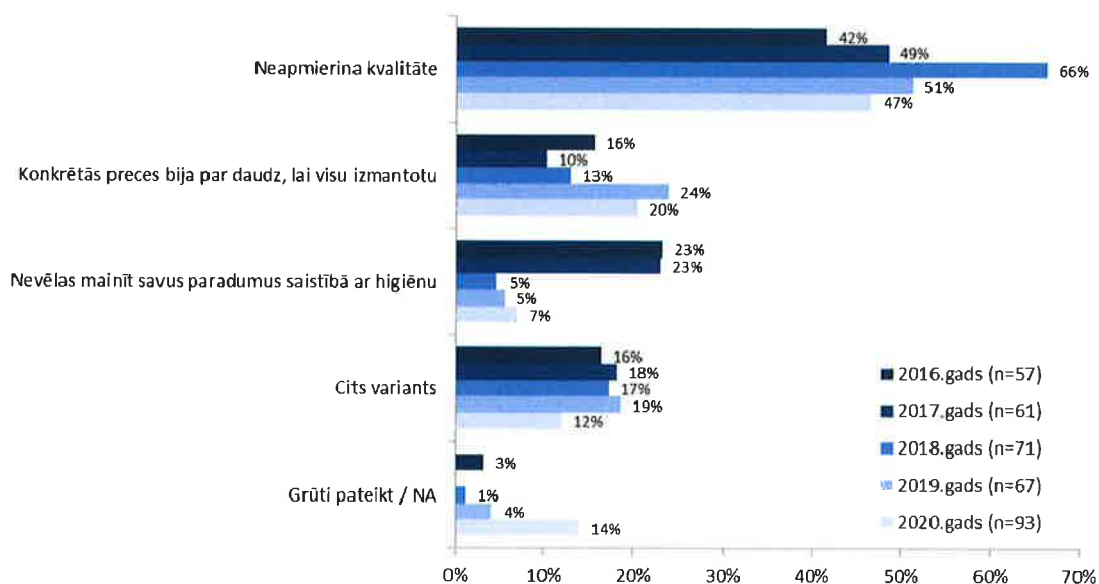
34. att. Kuras preces netika izmantotas savām vajadzībām?

Avots: respondentu ģimenes locekļi, kuri komplekta saturu pilnībā neizmantoja savām vajadzībām

Vērojams, ka 2020. gadā neizmantoto preču nomenklatūra nedaudz izmainījies, tomēr divas izplatītākās atbildes ir līdzšinējās, proti, atsevišķās ģimenēs nav pilnībā izmantota zobu pasta un šampūns matiem.

35. att. Kādi bija būtiskākie iemesli, kāpēc viss komplekta saturs netika izmantots savām vajadzībām?

Avots: respondentu ģimenes locekļi, kuri komplekta saturu pilnībā neizmantoja savām vajadzībām

Turklāt cēlonis (skatīt 35. attēlā) preču neizmantošanai visbiežāk bijusi preču kvalitāte un, vērtējot visu gadu aptaujas kopumā, vērojams, ka rezultāti korekti atspoguļo galveno neapmierinātības cēloni, kaut arī neapmierināto respondentu skaits bija neliels

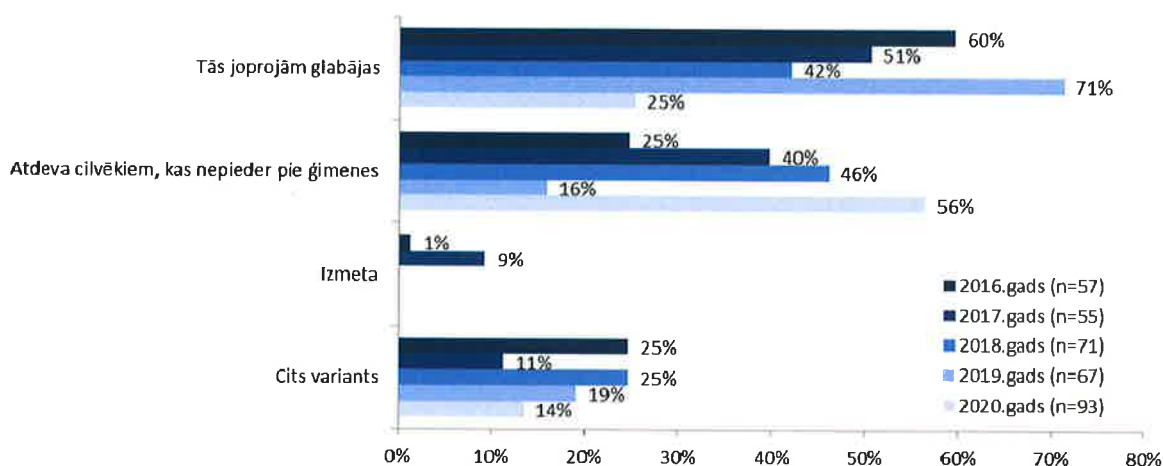
Iebildumi pret kvalitāti kā redzams no komentāriem bija tieši šampūna un zobu pastas gadījumā, piemēram, “šampūns ne visai labs, blaugznas rodas”; “Cita veida šampūnu ielikt, to grūti izmazgāt no matiem”, “Lietojam kā dušas želeju”, “Zobu pasta nav patīkama, varētu “Colgate”, “Gribētu maigāku zobu pastu”, “Bērniem acīs kož šampūns, un zobu pasta ir par stipru”.

Atbilde “konkrētās preces bija par daudz, lai visu izmantotu” cieši saistās tikai ar vienu precī – zobu birsti. Savukārt nevēlēšanās mainīt savus paradumus saistībā ar higiēnu korelē uzreiz ar vairākām precēm – ar trauku mazgāšanas līdzekli, šķidro veļas mazgāšanas līdzekli, kā arī ar ziepēm. Tā kā 2019. gadā šāda saistība nav konstatēta, tāpēc tai var būt gadījuma raksturs.

No šī iespējams secināt, ka kādam no komplektu saņēmējiem ir alerģija vai nepatika pret komplektā iekļauto šampūnu vai gribētos citu zobu pastu, bet iebildes neiezīmē nepieciešamību mainīt komplekta saturu.

Analizējot paredzētajām vajadzībām neizmantoto preču likteni, tad, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, 2020. gadā ievērojami biežākas kļuvušas situācijas, kad komplekta saturs tiek atdots personām, kas nepieder pie ģimenes (skatīt 36. attēlu), samazinoties gadījumu skaitam, kad preces joprojām glabājas, savukārt izmešanas gadījumi 2020. gadā aptaujāto respondentu vidū nav konstatēti. Kā rāda korelācijas koeficienti, tad šampūns biežāk tiek glabāts, savukārt citas preces – kādam atdotas.

36. att. Ko izdarīja ar precēm, kas netika izmantotas savām vajadzībām?

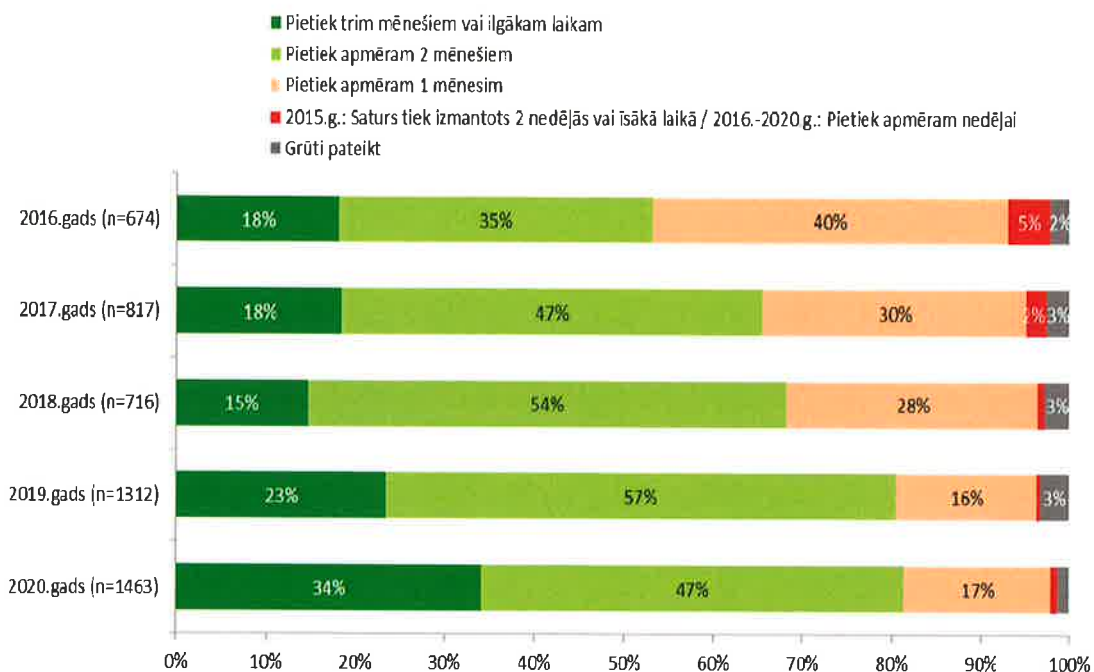

Avots: respondentu ģimenes locekļi, kuri komplekta saturu pilnībā neizmantoja savām vajadzībām

Higiēnas un saimniecības preču komplektā iekļauto preču ģimenēm parasti pietiek no diviem līdz trijiem mēnešiem vai pat ilgākam laikam, turklāt 37. attēlā redzams, ka šādam izmantošanas ilgumam ir tendence pieaugt (no 53 % 2016. gadā līdz 81 % 2020. gadā), kas arī visdrīzāk liecina, ka atbalsta saņēmēju vajadzības ir apmierinātas lielākā mērā. Izmaiņas tiešā veidā saistītas ar mērķgrupas izmaiņām – visbiežāk to, ka ar komplektu pietiek 3 mēnešiem vai ilgākam laikam, norāda respondenti, kas vecāki par 55 gadiem, kā arī cilvēki, kas dzīvo vieni.

2020. gada higiēnas un saimniecības preču lietošanās daudzumā nav vērojama ārkārtējās situācijas iespējamā ietekme, kas būtu sasaistāma ar ilgāku laika pavadīšanu mājās un no tā izrietošu lielāku higiēnas preču patēriņu, piemēram, biežākai roku vai trauku mazgāšanai.

**37. att. Cik ilgam laikam jūsu ģimenei pietiek ar tām precēm,
ko saņēim vienā higiēnas un saimniecības preču komplektu izdalīšanas reizē?**

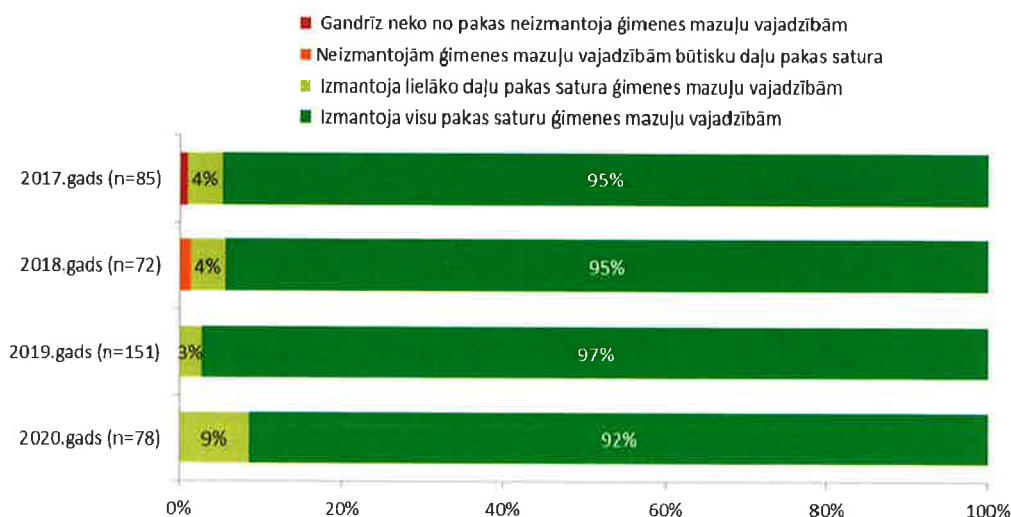
Avots: respondentu ģimenes locekļi, kas saņēmuši higiēnas un saimniecības preču komplektus

Secināms, ka komplekta saturs un izdales biežums pamatā atbilst komplektu saņēmēju vajadzībām, tomēr apsverama iespēja higiēnas un saimniecības preču komplekta apjomu nedaudz mazināt, jo aptaujas rezultāti liecina, ka daļai respondentu tas vajadzības sedz pilnībā nevis tikai daļēji, kā arī mazāk lietotās preces vēl glabājas.

6.2. Zīdaiņu un mazu bērnu higiēnas komplektu izmantošana

2020. gadā turpinājās 2017. gadā uzsāktā papildu bērnu higiēnas komplektu izdare, salīdzinoši vērtējot to izmantošanu (skatīt 38. attēlu). Secināms, ka 2020. gadā 100 % gadījumos bērnu higiēnas komplekts, kā norāda atbalsta saņēmēji, ticis izmantots savām vajadzībām pilnībā (92 %) vai lielāko daļu (8%).

38. att. Zīdaiņu un mazu bērnu higiēnas preču komplekta satura izmantošana savām vajadzībām

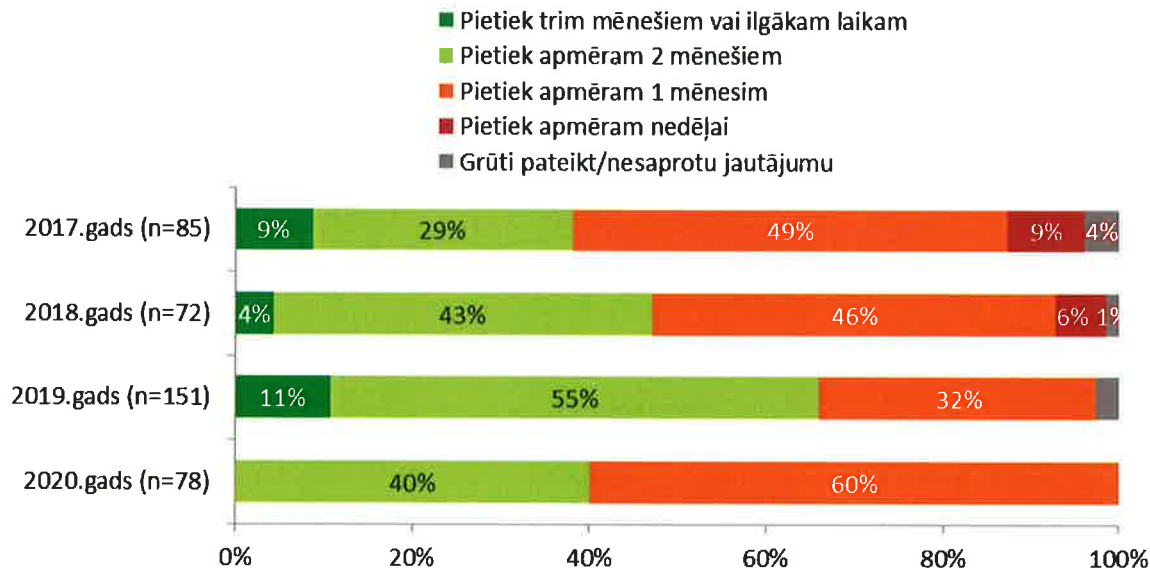

Avots: respondentu ģimenes locekļi (bērni), kas saņēmuši bērnu higiēnas preču komplektus

Šāda situācija līdzīgi kā higiēnas un saimniecības preču komplektu gadījumā liecina par EAFVP sniegtā atbalsta un organizēto pasākumu efektivitāti kopumā, taču rada grūtības veikt novērtējumu par tiem atbalsta saņēmējiem, kas tomēr nav bērnu higiēnas komplekta saturu izmantojuši pilnībā, jo viņu skaits kopumā ir neliels un jebkādas individuālo atbilžu izmaiņas būtiski ietekmē kopainu.

Attiecībā uz bērnu higiēnas precēm ir norādes tikai no divām ģimenēm, ka bērnam vairs nav derējušas autiņbiksītes un ka nav izmantoti marles autiņi. Visās citās aptaujātajās ģimenēs zīdaiņu higiēnas komplekti izmantoti pilnībā.

39. att. Cik ilgam laikam jūsu ģimenei pietiek ar tām precēm, ko saņem vienā zīdaiņu un mazu bērnu higiēnas preču komplektu izdalīšanas reizē?

Avots: respondentu ģimenes locekļi (bērni), kas saņēmuši bērnu higiēnas preču komplektus

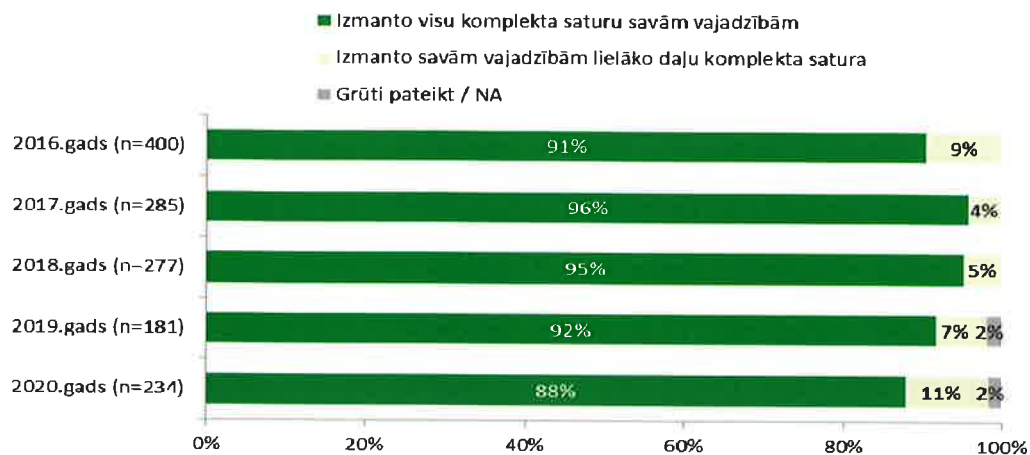
Vērtējot situāciju ar bērnu higiēnas komplektu (skatīt 39. attēlu) izmantošanas ilgumu – divas trešdaļa respondentu minējusi, ka komplekta saturs viņiem pietiek aptuveni mēnesim, savukārt 40 % gadījumu komplekta saturs ir pietiekams diviem mēnešiem. Apzinoties to, ka atbalsta saņēmēju vajadzības nav jānodrošina pilnībā, tomēr svarīgi norādīt, ka bērnu higiēnas komplekts tiek patērēts relatīvi visātrāk.

Secināms, ka atbalsta saņēmēji bērnu higiēnas komplektus izmanto vispirms un tikai tad iegādājas papildus nepieciešamās preces. Saistībā ar nelielu atbalsta saņēmēju skaitu valstī, izvērtējama iespēja atsevišķās vecumgrupās palielināt komplektā iekļauto autiņbiksīšu apjomu, kā arī informēt par marles autiņu izmantošanu.

6.2. Mācību piederumu komplektu izmantošana

Mācību piederumu komplekta saturs 2020. gadā 99 % gadījumos, kā norāda komplektu saņēmēji, ticis izmantots savām vajadzībām pilnībā (88 %) vai lielāko daļu (11 %). Šāds pozitīvs apmierinātības rādītājs saglabājas kopš veikts komplektu saņēmēju apsekojums (skatīt 40. attēlu).

40. att. Komplekta satura izmantošana savām vajadzībām

Avots: respondentu ģimenes locekļi, kas saņēmuši individuālo mācību piederumu komplektus

Vērojams, ka 2020. gadā par 4 procentpunktiem mainījies attiecība starp izmantots pilnībā vai daļēji, kas skaidrojams ar attālinātā mācību procesa ietekmi, kad atsevišķu mācību piederumu izmantošana zaudēja aktualitāti.

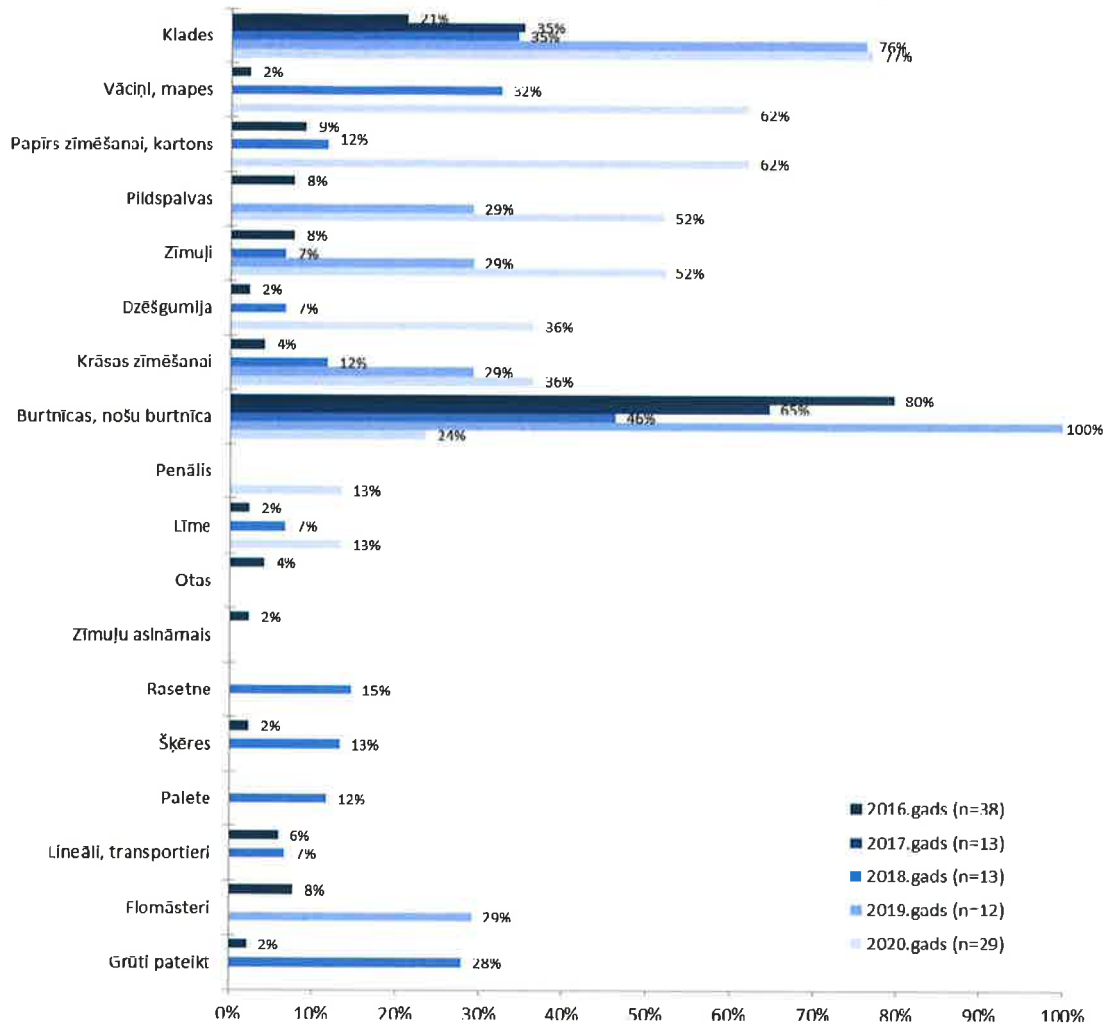
Secināms, ka ietekme komplektu satura izmantojamībā ir komplektu sadalīšanai atbilstoši sākumskolas un pamatskolas skolēnu vajadzībām. Īpaši atzīmējama no 2020. gada maija ieviestā pieeja, ka nepieciešamības gadījumā vecāki var izdarīt izvēli - saņemt sākumskolas vai pamatskolas mācību piederumus nevis atbilstoši skolēna vecumam, bet vajadzībai, proti, atbilstoši klasei (sākumskolā vai pamatskolā), kuru skolēns apmeklē, tomēr šīs pieejas iespējamā ietekme uz mācību piederumu izmantošanu attālinātā mācību procesa laikā nav nosakāma.

Līdzīgi kā ar higiēnas un saimniecības preču komplektiem arī mācību piederumu komplekta satura neizmantošanu ir ierobežotas iespējas kvantitatīvi analizēt – dati sniegti par 29 bērniem ģimenēs, kurās šāda situācija bijusi (skatīt 41. attēlu).

Turklāt uz to, ka komplekti nav izmantoti pilnībā, visbiežāk norādījušas lielas ģimenes, respektīvi, unikālo atbilžu (jeb vecāku, kuri saņēmuši komplektus) skaits ir niecīgs. 2020. gadā relatīvi bieži (28 % gadījumu) ir izvēlēta atbilde “grūti pateikt”. Vienlaikus ar ikgadēji nosauktajiem preču veidiem, kas nav izmantoti pilnībā – burtnīcām un kladēm, šogad nosauktas tādas, kas ir ar ierobežotāku lietošanas termiņu, (mapes, papīrs, pildspalvas, zīmuļi, dzēšgumija, krāsas, līme), bet neparādās preces, ko iespējams izmantot relatīvi ilgāk.

Jāatzīmē, ka, neraugoties uz atsevišķu mācību piederumu iespējamu neizmantošanu, konstatējams arī šo pašu mācību piederumu papildus pieprasījums. Piemēram, 2020. gadā respondenti kā neizmantotas nosauc klades (77 % gadījumos), savukārt citi aptaujātie komentāros norādīta, ka “Varētu būt vairāk kladīšu”, “Līniju klades varētu būt”, “Par maz biezās klades”. Respektīvi, vajadzības šajā ziņā ir nevienmērīgas, turklāt viens klažu vai burtnīcu veids ne vienmēr var aizstāt citu.

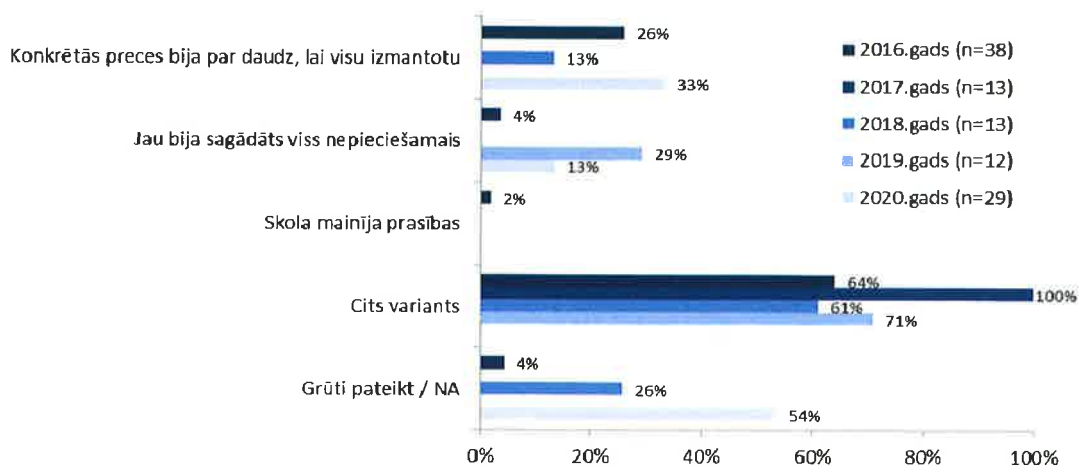
41. att. Kuri mācību piederumi netika izmantoti savām vajadzībām?

Avots: respondentu ģimenes locekļi (bērni), kuri komplekta saturu, nav pilnībā izmantojuši savām vajadzībām

Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, nav atzīmēta konkrētam vecumposmam (sākumskolai vai pamatskolai) neatbilstošu mācību piederumu iekļaušanu kompleksos.

42. att. Kādi bija būtiskākie iemesli, kāpēc viss komplekta saturs netika izmantots savām vajadzībām?

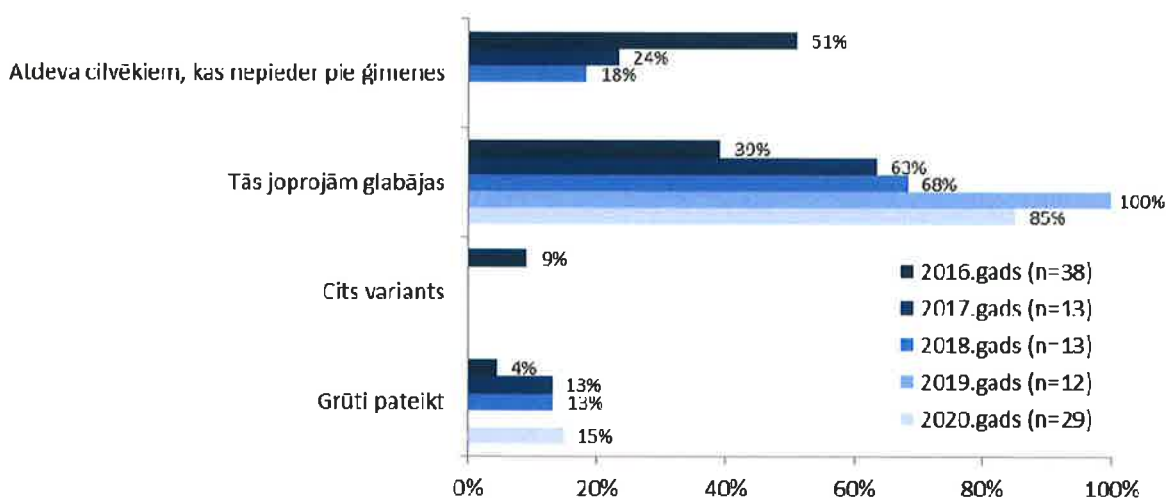

Avots: respondentu ģimenes locekļi (bērni), kuri komplekta saturu, nav pilnībā izmantojuši savām vajadzībām

Visos gadījumos, kad sniegtas konkrētas atbildes par rīcību ar savām vajadzībām neizmantotajiem mācību piederumiem, izņemot nevis atbildi “grūti pateikt”, vecāku atzīmētā rīcība bija viena – tie joprojām glabājas (skatīt 43. attēlu).

Atsevišķos gadījumos ir sūdzības par preču kvalitāti (īpaši par zīmuļiem), piemēram “Sliktas kvalitātes krāsainie zīmuļi”, “Zīmuļi grūti ir noasināmi, visu laiku nolūzt”, “Kvalitāte varētu būt labāka krāsu zīmuļiem un pildspalvām. Zīmuļiem lūzt serdītes, tiem ir sausas serdītes, bāli krāso”.

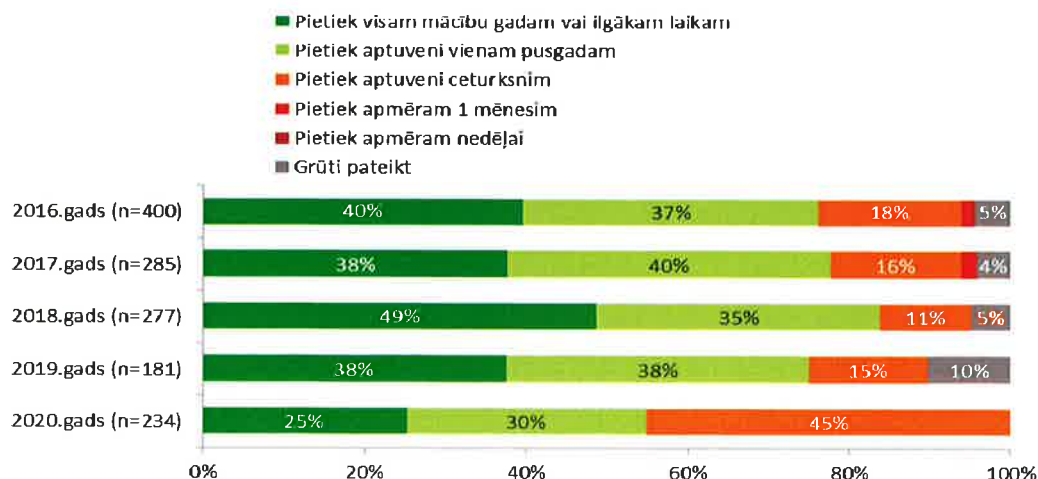
43. att. Ko izdarīja ar mācību piederumiem, kas netika izmantoti savām vajadzībām?

Avots: respondentu ģimenes locekļi (bērni), kuri komplekta saturu, nav pilnībā izmantojuši savām vajadzībām

Atšķirībā no iepriekšējiem gadiem mazāk atbalsta saņēmējiem 2020. gadā ar izdalītajiem individuālajiem mācību piederumu komplektiem pieticis visam mācību gadam – šādu atbildi snieguši 25 % (iepriekš 38% līdz 49%), savukārt atbilde, ka pietiek vienam ceturksnim, saņemta biežāk - 45% gadījumu (iepriekš 11% līdz 19%), sk. 44. attēlu. Šādām izmaiņām nav vērojama konkrēta cēloņsakarība, taču iespējams, ka, mācoties mājās, mācību piederumi tiek izmantoti nesaudzīgāk vai arī vecākiem ir iespēja labāk pamanīt to nolietošanos.

44. att. Cik ilgam laikam ģimenē dzīvojošiem skolniekiem pietiek ar tām lietām, ko saņem vienā individuālo mācību piederumu komplektā?

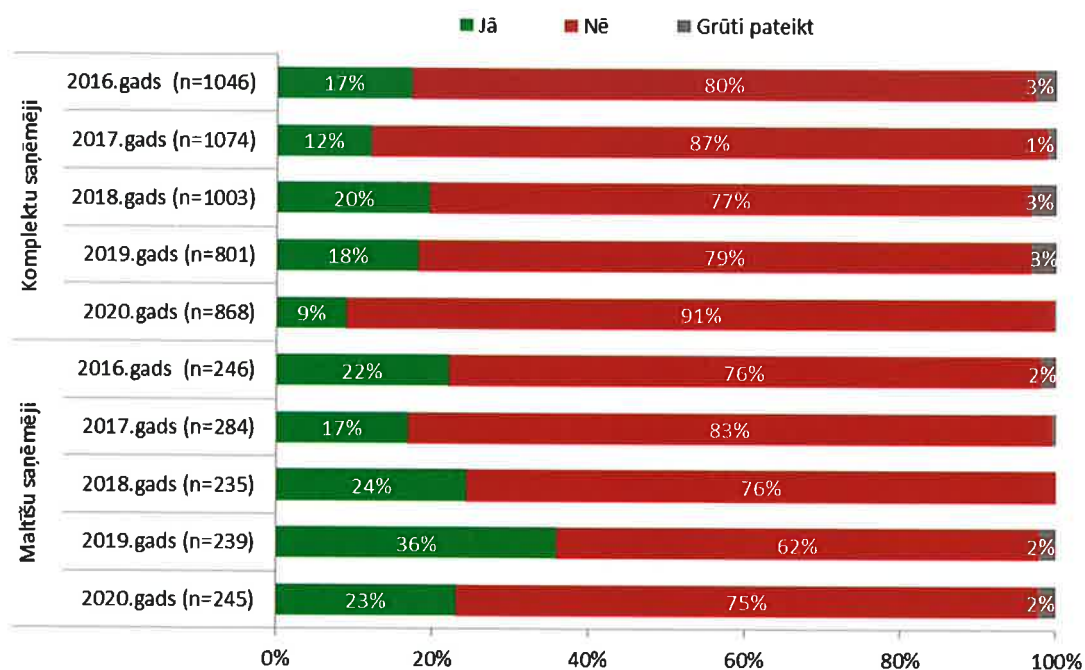
Avots: respondentu ģimenes locekļi, kas saņēmuši individuālo mācību piederumu komplektus

Secināms, ka kopumā sākumskolas un pamatskolas mācību piederumu komplekti ir precīzi izstrādāti un atbilstoši abu vecumgrupu skolēnu vajadzībām un izmaiņas tajos nav nepieciešamas.

7. Papildpasākumi

Atbalsta saņēmēju atbildes par līdzdalību 2020. gada papildpasākumos, salīdzinot tās ar iepriekšējos gados sniegtajām, kā arī, izdalot atsevišķi komplektu un maltīšu saņēmējus, atspoguļotas 45. attēlā.

45. att. Vai 2020. gadā atbalsta saņēmējs ir piedalījies papildpasākumos?

Avots: atbalsta komplektu un maltīšu saņēmēji, kas kompleks/maltītes saņēmuši iepriekš (pirms aptaujas dienas)

Uz līdzdalību papildpasākumos 2020. gadā norāda 9 % komplektu saņēmēju un 23 % maltīšu saņēmēju.

Secināms, ka ievērojami samazinājies (no vidēji 17 % iepriekšējos gados uz 9 % 2020. gadā) komplektu saņēmēju, kā arī par dažiem procentpunktiem maltīšu saņēmēju viedoklis par iesaisti papildpasākumos, kas skaidrojams ar vairākiem pasākumu rīkošanas ierobežojumiem ārkārtējās situācijas laikā, kad aktuālāka bija PO sniegtās informācijas saņemšana par iespējām iesaistīties citos ar ES fondiem saistītos sociālās iekļaušanas pasākumos, PO ikdienas komunikācija ar atbalsta saņēmējiem, sniedzot tiem padomus, psiholoģisku atbalstu vai individuāli konsultējot (uz ko aptaujā norāda 6 % aptaujāto komplektu saņēmēju un 15 % maltīšu saņēmēju).

2020. gadā tāpat kā 2019. gadā aptaujā tika iekļauti arī jautājumi par līdzdalību citos pasākumos, kurus finansē ES. Vērojams, ka atbildes uz šo jautājumu visdrīzāk atspoguļo nevis reālo situāciju bet gan respondentu viedokli par to, kas varētu būt finansējis pasākumu, kurā viņi piedalījušies. Uzticamāku informāciju varētu saņemt par tiešo pasākuma nodrošinātāju, taču ne par gala finansētāju.

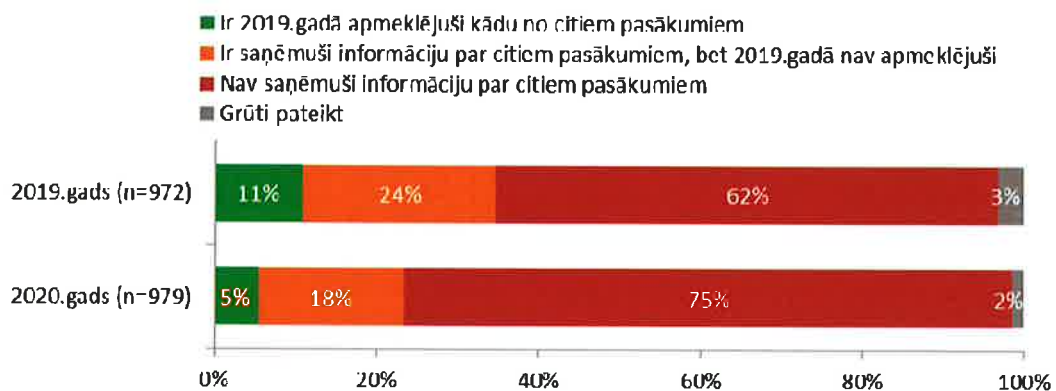
23 % komplektu saņēmēju norādīja, ka ir saņēmuši informāciju par pasākumu, tai skaitā tikai 5% sacīja, ka šādos pasākumos ir piedalījušies (skatīt 46. attēlu). Secināms, ka to

personu īpatsvars, kas apgalvo, ka, piedalījušies citos ES finansētos pasākumos, ir būtiski krities līdzīgi kā papildpasākumu gadījumā, kas visdrīzāk ir skaidrojams ar ārkārtējās situācijas ierobežojumu ietekmi. Arī te vērojama sakarība ar gada ceturksni – gada sākumā pozitīvo atbilžu īpatsvars ir augstāks.

Respondentu sociālekonomiskais profils, kas norāda uz līdzdalību arī citos pasākumos, sakrīt ar to respondentu profilu, kas apgalvo, ka piedalījušies papildpasākumos – tas ir, biežāk uz līdzdalību norāda cilvēki no lielākām ģimenēm, bezdarbnieki, trūcīgas personas, personas no republikas pilsētām (izņemot Rīgu), Latgales iedzīvotāji.

Līdz ar to sakarības starp atbildēm uz abām jautājumiem ir neapstrīdamas, taču tās var skaidrot gan ar daļas sabiedrības augstāku gatavību piedalīties dažādās aktivitātēs neatkarīgi no to organizatora, gan ar cilvēku nespēju dažādu pasākumu finansētājus izšķirt.

46. att. Vai organizācijā, kur saņēmt atbalsta pakas, pašvaldībā, Nodarbinātības valsts aģentūrā vai citā iestādē ir saņemta informācija par iespēju iesaistīties vēl kādos citos pasākumos, ko finansē ES. Ja jā, vai tā ir izmantota.

Avots: atbalsta komplektu saņēmēji

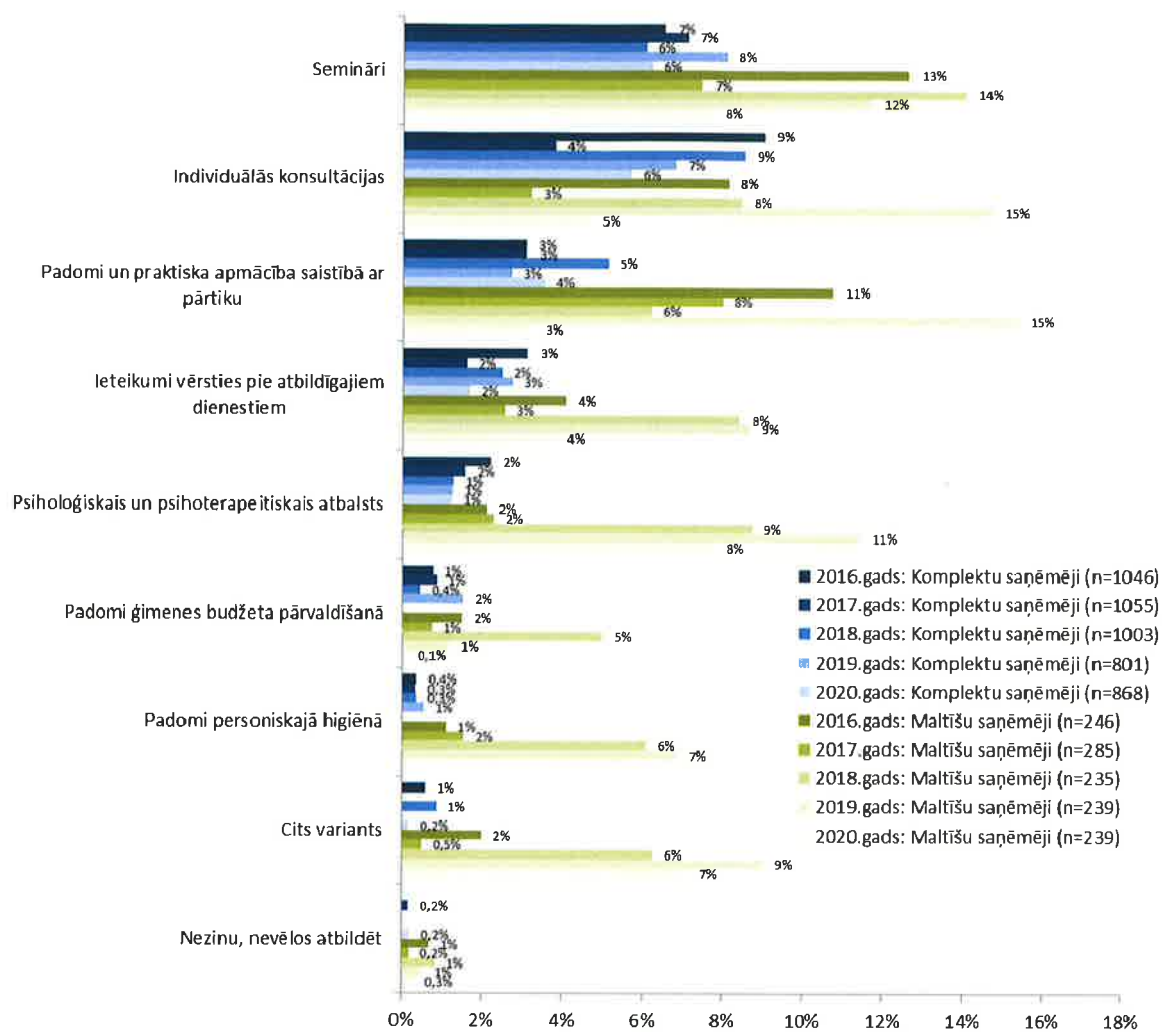
Ja analizējam, kādos tieši papildpasākumos atbalsta saņēmēji piedalījušies (skatīt 47. attēlu) vērojams, ka komplektu saņēmēji visbiežāk nosauca seminārus un individuālas konsultācijas, turpretim maltīšu saņēmēji atzinuši līdzdalību visos piedāvātajos papildpasākumu veidos, kas iespējami saistās ar uzticēšanos nevalstiskajai vai reliģiskajai organizācijai (maltīšu izsniedzējam), kas nodrošina atbalstu, konsultācijas, padomus vai uzklaušīšanu un kopumā socializāciju.

Tas, kas šogad maltīšu saņēmēju atbildēs atšķiras, ir lielāks īpatsvars līdzdalībai pasākumos, kuros sniegts psiholoģisks vai psihoterapeitisks atbalsts, kā arī padomi personiskajā higiēnā, kas ārkārtējās situācijas kontekstā ir visnotaļ atbilstoši.

Tā kā aptaujāto kopskaits kopumā ir neliels, tad dažu respondentu atbildes grafikos uzrāda ievērojamu dinamiku.

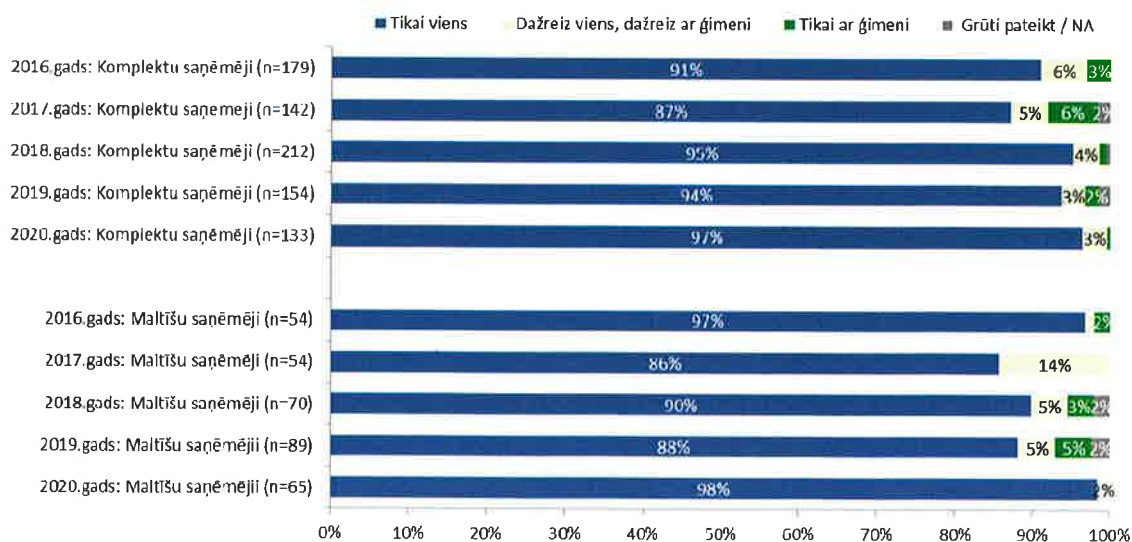

47. att. Kādas bija papildpasākumu tēmas, kuros piedalījās?

Avots: atbalsta komplektu un maltīšu saņēmēji, kas kompleksus/maltītes saņēmuši iepriekš (pirms aptaujas dienas)

48. att. Vai papildpasākumos piedalījās viens vai ar ģimeni?

Avots: papildpasākumus apmeklējušie

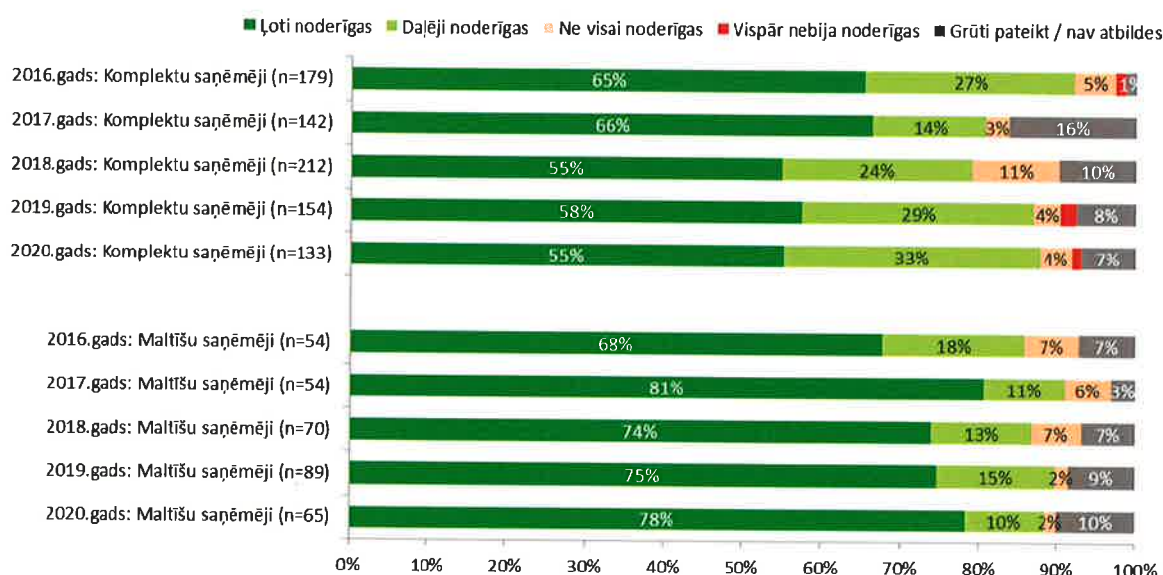
Dalība papildpasākumā lielākoties ir individuāla, tomēr 2020. gadā šī tendence ir vēl izteiktāka nekā iepriekš: ja 2019. gadā 94 % komplektu saņēmēju un 88 % maltīšu saņēmēju papildpasākumos piedalās vienatnē, tad 2020. gadā uz to norāda 98% maltīšu saņēmēju un 97% komplektu saņēmēju, skatīt 48. attēlu.

Izmaiņām varētu būt objektīvs raksturs, kas saistāms ar pulcēšanās ierobežojumiem ārkārtējās situācijas laikā.

Papildpasākumos iegūtās prasmes 2020. gadā kopumā tiek vērtētas kā noderīgas – šādu atbildi (skatīt 49. attēlu) izvēlējušies 88 % komplektu saņēmēju un arī 88 % maltīšu saņēmēju, tajā skaitā 55 % komplektu un 78 % maltīšu saņēmēju atzina, ka “ļoti noderīgas” un attiecīgi 33 % un 10 % tās atzinuši par “daļēji noderīgām”.

Visbiežāk gan komplektu, gan maltīšu saņēmēju mazāka apmierinātība ar pasākumiem saistās ar to, ka tajos sniegtā informācija bijusi iepriekš zināma (skatīt 50. attēlu) vai teorētiska, bez praktiska pielietojuma.

49. att. Cik lielā mērā papildpasākumos iegūtās zināšanas vai prasmes bija noderīgas?

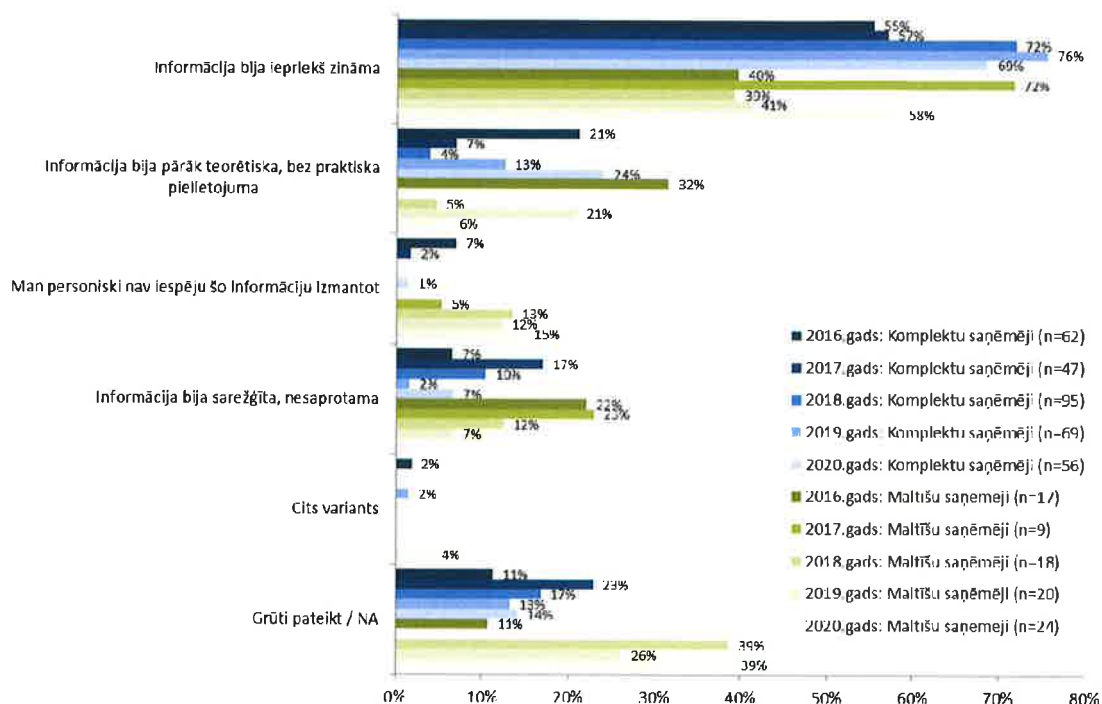

Avots: papildpasākumus apmeklējušie

To personu īpatsvars no komplektu saņēmējiem, kas pret papildpasākumu saturu un iegūto zināšanu un prasmju noderību bijuši kritiskāki, šogad ir bijis tikpat kā iepriekš (4-5 %)

Tādējādi no vienas puses varam runāt par apmierinātības par pasākumu lietderību pieaugumu, no otras – sniedz mazāk informācijas analīzei uz jautājumu “kāpēc nebija noderīgs” (skatīt 50. attēlu). Savukārt maltīšu saņēmēju vidū šādu viedokli pauduši tikai līdz 2 % respondentu.

50. att. Kādi bija būtiskākie iemesli, kāpēc papildpasākumos iegūtās zināšanas un iemaņas nebija ļoti noderīgas?

Avots: papildpasākumus apmeklējušie, kas norādījuši, ka sniegtā informācija nebija "ļoti noderīga"

Viedoklis, ka papildpasākumos sniegtā informācija bijusi iepriekš zināma, kas iespējami sasaistāms ar Latvijas Sarkanā Krusta (LSK) veselības veicināšanas, saslimšanas un atkarību profilakses informatīvajiem pasākumiem, kam atbilstoši šīs PO aktuālajiem darbības virzieniem ir noteicoša loma visu papildpasākumu klāstā un ir noderīga pēc būtības, bet atbalsta saņēmējiem jau zināma taču maz pielietota. Ārkārtējās situācijas laikā attālināti pasākumi atbalsta saņēmējiem nav piemēroti, šeit saskatāma arī sasaiste ar jautājumu par interneta pieejamību un ģimenes prasmēm rīkoties ar to (skatīt 8. attēlu), kur pozitīvu atbildi snieguši vien 55 % komplektu saņēmēju.

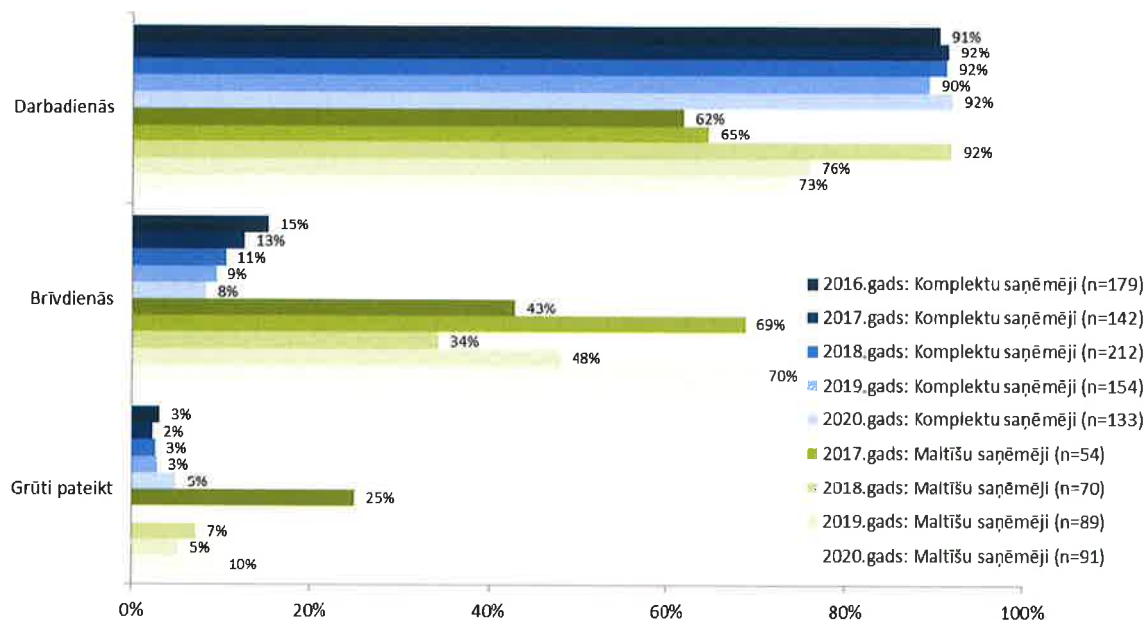
Vērtējot vai dalību papildpasākumā ietekmē tā norises laiks, secināms, ka nedēļas dienas vai laika izvēle nav būtisks nosacījums iesaistei papildpasākumos.

Kā redzams 51. un 52. attēlā, nemainīgi komplektu saņēmēji kā piemērotāko laiku pasākumiem atzīmē darbadienu rītus, savukārt maltīšu saņēmēji vienlīdz atzīmējuši darbdienu un brīvdienas, kā arī atzīmējuši pasākumu norises laiku rītus un pusdienlaikā, kas vairumā gadījumu sakrīt ar maltīšu izdales laiku.

Secināms, ka 2020. gadā atbalsta saņēmēju vidējais pašnovērtējums par dalību papildpasākumos atzīmēts 10,1 % apmērā. Šādu viedokli pauduši 9 % komplektu un 23 % maltīšu saņēmēji. Šāds dalības papildpasākumos īpatsvars pārsniedz papildpasākumu organizētāju pārskatos sniegto vidējo 6 % unikālo atbalsta saņēmēju iesaisti, kas skaidrojams ar gadījumiem, kad PO sniegtos padomus un ieteikumus, sarunu vai individuālo konsultāciju konkrētas sociālās situācijas risināšanai atbalsta saņēmējs novērtē kā papildpasākumu, bet PO nereti uzskaita tikai īpaši organizētus pasākumus ar citu iesaistīto ekspertu vai speciālistu piedalīšanos.

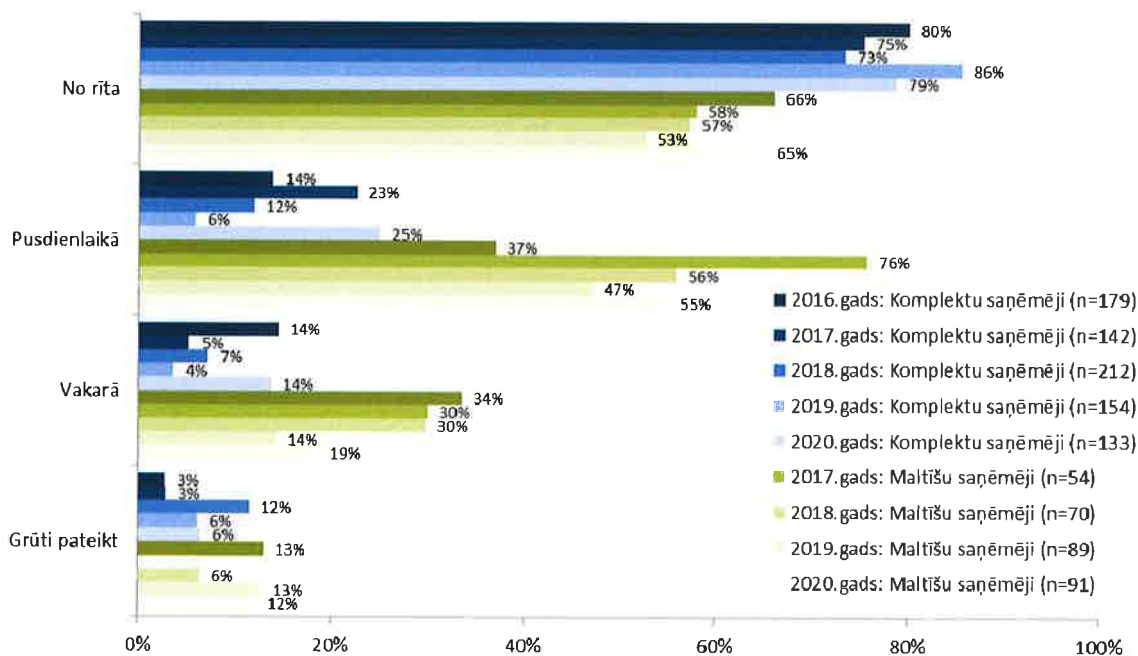
Tomēr salīdzinājumā ar 2019. gadu, kad atbalsta saņēmēju pašvērtējums sasniedza 17 % un papildpasākumu organizētāju pārskatos norādītais 8,7 %, iezīmējas šo rādītāju tuvināšanās, kas saistīta ar ārkārtējās situācijas laikā PO pašu nodrošinātajām un pārskatos norādītajām individuālajām konsultācijām.

51. att. Kāds būtu piemērots laiks papildpasākumu apmeklēšanai?

Avots: papildpasākumus apmeklējušie

52. att. Kāds būtu piemērots laiks papildpasākumu apmeklēšanai?

Avots: papildpasākumus apmeklējušie

II. EAFVP VADĪBĀ IESAISTĪTO INSTITŪCIJU PAVEIKTAIS 2020. GADĀ

2020. gadā Latvijas 110 novados un deviņās lielajās pilsētās pārtikas un pamata materiālās palīdzības komplektu uzglabāšanu un izdali, gatavo maltīšu izdali, kā arī papildpasākumu īstenošanu nodrošināja 28 PO (t.sk. 13 pašvaldības un to iestādes, 12 biedrības un nodibinājumi un 3 reliģiskās organizācijas) 451 pārtikas un pamata materiālās palīdzības izdales vietās un 23 zupas virtuvēs. 16 PO ir no vienas līdz divām izdales vietām, 6 PO ir 3 līdz 7 izdales vietas, 5 PO no 10 līdz 18 izdales vietām, vienai PO (biedrība "Latvijas Sarkanais Krusts") ir 362 izdales vietas.

MK 2014. gada 25. novembra noteikumos Nr. 727 "Darbības programmas "Pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšanai vistrūcīgākajām personām 2014.-2020. gada plānošanas periodā" īstenošanas noteikumi" apstiprināti grozījumi:

- 2020. gada 21. maija grozījumi, kas paredz izmaiņas EAFVP atbalsta nodrošināšanā saistībā ar ārkārtējo situāciju, ieviešot attālinātu pieeju EAFVP atbalsta nodrošināšanā, veicot izmaiņas izdevumu attiecināmības nosacījumos ārkārtējās situācijas un tās seku likvidēšanas laikā un atbalstot drošas vides izveidi, tostarp individuālās aizsardzības līdzekļu izmantošanu EAFVP vadībā un īstenošanā iesaistītajiem.
- 2020. gada 17. decembra grozījumi, kas paredz, ka no 2021. gada 1. janvāra EAFVP atbalstu tiesīgas saņemt mājsaimniecības, kuras atbilst:
  - trūcīgas mājsaimniecības statusam (mājsaimniecības, kurās ienākumi nepārsniegs 272 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā, bet katrai nākamai personai mājsaimniecībā 190 *euro*);
  - maznodrošinātas (zem nabadzības riska sliekšņa) mājsaimniecības statusam (mājsaimniecības, kurās ienākumi nepārsniegs 327 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā, bet katrai nākamai personai mājsaimniecībā 229 *euro*).

Veikta EAFVP VKS aktualizācija, t.sk. izstrādātas VI un SEI vadlīnijas par EAFVP vadībā un uzraudzībā iesaistīto institūciju pārbaudēm ārkārtējā situācijā, aktualizētas VI vadlīnijas par attiecināmo izmaksu pamatojošiem dokumentiem, izdarīti grozījumi LM iekšējā normatīvajā aktā par kārtību, kādā LM nodrošina DP pārvaldību, par kārtību, kādā VI un SEI nodrošina risku pārvaldību un par kārtību, kādā LM nodrošina EAFVP DP īstenošanā un uzraudzībā konstatēto neatbilstību vadību. Izstrādi LM iekšējie noteikumi par kārtību, kādā LM uzrauga un novērtē EAFVP DP darbību īstenošanu.

Sagatavots un iesniegts EK ziņojums par EAFVP DP īstenošanu 2019. gadā un iesniegti četri maksājuma pieteikumi par kopējo summu 9 471 963,68 *euro*. Veikta sabiedrības informēšana par EAFVP ieviešanu, t.sk. intervijas laikrakstiem un TV, preses relīžu izstrāde, atbildes uz iedzīvotāju e-pastos iesūtītajiem un telefoniski uzdotajiem jautājumiem. Sagatavota un aktualizēta informācija par EAFVP LM tīmekļa vietnē.

Nodrošināta dalība EK organizētajās EAFVP Ekspertu grupas sanāksmēs, EK rīkotajās EAFVP tīkla sanāksmēs un EAFVP Novērtēšanas partnerības sanāksmē.

(pārstāvji no, Latvijas pašvaldību sociālo dienestu vadītāju apvienības, Latvijas daudz bērnu ģimeņu biedrību apvienības, biedrības "Latvijas Sarkanais Krusts", biedrības "Latvijas Samariešu apvienība", LM eksperti) un Finanšu ministrijas kā EAFVP RI

pārstāvju dalību. PO reliģiskā organizācija Pestīšanas armija dalījās pieredzē EAFVP atbalsta īstenošanā, t.sk. izaicinājumiem maltīšu izdarei ārkārtējās situācijas laikā. Sanāksmes laikā EK pārstāvji atzinīgi novērtēja EAFVP darbības programmas īstenošanas progresu.

Nodrošināta iesaiste 2021.-2027. gada plānošanas perioda sagatavošanas aktivitātēs, t.sk.:

- sagatavots informatīvais ziņojums par “Eiropas Sociālā fonda plus programmas materiālās nodrošinātības mazināšanai 2021. - 2027. gada plānošanas periodā” pārvaldību un īstenošanu Latvijā”, saskaņots ar EAFVP konsultatīvo darba grupu un atbildīgajām institūcijām un iesniegts MK saskaņošanai (01.10.2020.);
- sagatavoti komentāri par EK izstrādāto Kopīgo noteikumu regulas (KNR) un Eiropas Sociālā fonda + regulas projektiem, dalība FM rīkotajās Kohēzijas politikas nākotnes darba grupas sanāksmēs;
- sagatavots un EK neformālai saskaņošanai iesniegts ESF+ programmas materiālās nodrošinātības mazināšanai projekts.

EAFVP RI 2020. gadā EAFVP VI un SEI veica:

- sistēmas auditu par EAFVP ietvaros izveidoto procesu (Risku vadība, Vadības un kontroles aktivitātes, tostarp normatīvie akti un kontroles vide, vadības informācijas sistēma, sistēmas pārvaldība, maksājumu pieteikuma un kontu slēguma sagatavošana un neatbilstību vadība) darbības efektivitātes novērtējumu EAFVP vadošajā iestādē, sertifikācijas iestādē un sadarbības iestādē par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 28. februārim. Audīta rezultātā iegūta pietiekama pārliecība, ka procesu Risku vadība un Vadības un kontroles sistēma EAFVP vadošajā, sertifikācijas un sadarbības iestādē kopumā darbojas un atbilst Eiropas Savienības un Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem.
- EAFVP darbību revīziju par grāmatvedības gadā no 2019. gada 1. jūlija līdz 2020. gada 30. jūnijam sertificētajiem izdevumiem. Revīzijas ietvaros gūta pietiekama pārliecība, ka maksājuma pieteikumos iekļautie Eiropas Komisijai deklarētie izdevumi kopumā ir attiecināmi finansēšanai no EAFVP saskaņā ar Eiropas Savienības un Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem. Revīzijas rezultātā kļūdas ar finanšu ietekmi netika konstatētas.
- EAFVP pārskatu revīziju par EAFVP sertifikācijas iestādes sagatavoto kontu slēgumu par 6. grāmatvedības gadu no 2019. gada 1. jūlija līdz 2020. gada 30. jūnijam. Revīzijas rezultātā gūta pietiekama pārliecība, ka pārskatā sniegtā informācija ir pilnīga, pareiza un patiesa.

Gada kontroles ziņojumā Revīzijas iestāde sniedza atzinumu bez iebildēm un sistēmai pārliecības līmeni novērtēja kā vidēju.

EAFVP SI:

– VK veikusi finanšu revīziju “Par Sabiedrības integrācijas fonda 2020. gada pārskata sagatavošanas pareizību”. Revīzijā tika gūta pārliecība, ka finanšu pārskats visos būtiskajos aspektos sniedz skaidru un patiesu priekšstatu par SIF finansiālo stāvokli, tā izmaiņām un SIF darbības finansiālajiem rezultātiem un naudas plūsmu gadā, kas noslēdzās 2020. gada 31. decembrī, un ir sagatavots atbilstoši LR spēkā esošo normatīvo aktu prasībām

EAFVP SI veica PO aptauju, lūdzot izvērtēt 2020. gadā veiktās darbības EAFVP ietvaros. Aptaujas rezultātus sk. ziņojuma 2. pielikumā.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

1. EAFVP pārtikas un pamata materiālās palīdzības atbalsts 2020. gadā ir sasniedzis visstrūcīgākās ģimenes.

- 2020. gadā EAFVP atbalsta ietvaros izdalīti 36 7261 pārtikas preču komplekts un nodrošinātas 433 890 gatavās maltītes, izdalīti 158 653 higiēnas un saimniecības preču komplekti, kā arī ģimenēm ar sākumskolu un pamatskolu skolēniem izdalīti 9682 mācību piederumu komplekti. Ģimenes ar zīdaiņiem un maziem bērniem līdz divu gadu vecumam saņēmušas 4853 bērnu pārtikas komplektus un 3907 bērnu higiēnas preču komplektus.

Ārkārtējās situācijas laikā izdalīti 56 657 individuālās aizsardzības līdzekļi roku dezinfekcijai.

- Atbilstoši EAFVP VI aplēsēm 68 264 unikālas personas bija pārtikas preču komplektu saņēmēji, kas ir 99,89 % no visām 68 339 unikālām personām, kurām 2020. gadā noteikts trūcīgas vai krīzes situācijā esošas personas statuss, kā arī saņemta izziņa par maznodrošinātas personas statusu ar ienākumiem, kuri nepārsniedz 242 *euro* (turpmāk - EAFVP nosacījumiem atbilstošas unikālās personas) kā arī 7748 personas gatavo maltīšu saņēmēji. Atzīmējams, ka 8 % komplektu saņēmēju apmeklējuši arī zupas virtuvi un saņēmuši gatavās maltītes. Savukārt higiēnas un saimniecības preces saņēma 68 255 unikālas personas, kas ir 99,88 % no visām EAFVP nosacījumiem atbilstošām unikālām personām.
- EAFVP atbalsta ģimenēm ar bērniem ietvaros mācību piederumu komplektus saņēma 9682 skolēni, kas ir 99,75 % no visiem unikālajiem skolēniem, bērnu pārtikas komplektus – 1011 bērnu (88,68 %) un bērnu higiēnas komplektus 1466 bērnu (97,95 %) no visiem unikālajiem bērniem attiecīgajā vecumgrupā EAFVP nosacījumiem atbilstošās ģimenēs.
- Izpildīts 2019. gada ieteikums par PO un pašvaldību sociālo dienestu informēšanu par izmaiņām atbalsta saņemšanas nosacījumos. 2020. gadā gan PO, gan pašvaldību sociālie dienesti vairākkārtīgi informēti par trūcīgas un maznodrošinātas ģimenes (personas) izziņas derīguma termiņa pagarināšana ārkārtējā situācijā un mēnesi pēc tās, sniegtas vadlīnijas par EAFVP atbalsta sniegšanu ņemot vērā ārkārtējo situāciju valstī un attālināto pieeju atbalsta sniegšanai un nosūtīta infografika “Ceļš līdz ES atbalsta pakām ārkārtējās situācijas laikā”

2020. gada nogalē VI ievietoja LM EAFVP tīmekļa vietnē aktualizētu infografiku “Ceļš līdz ES atbalsta pakām: KAS un KĀ?”, iekļaujot informāciju, par EAFVP atbalsta veidiem, un nosacījumiem atbalsta saņemšanai no 2021. gada 1. janvāra, kā arī informāciju par izmaiņām EAFVP atbalsta nosacījumos nosūtīja pašvaldībām un sociālajiem dienestiem.

Secināms, ka:

- personu informētība par EAFVP sniegto atbalstu ir ļoti augsta, un atbalsts sniegts gandrīz visām potenciālajām mērķa grupas personām, kurām ir tiesības to saņemt;
- izpildītais 2019. gada ieteikums par PO un pašvaldību sociālos dienestu informēšanu par izmaiņām atbalsta saņemšanas nosacījumos, ievērojami palielinājis personu informētību, un atbalsta sniegšanas intensitāte paaugstinājusies.

Ieteikums: Par katrām izmaiņām atbalsta saņemšanas nosacījumos informēt PO un pašvaldību sociālos dienestus. Vizuālās informācijas materiāli izplatāmi gan PO, gan pašvaldību sociālajiem dienestiem.

2. EAFVP pārtikas un pamata materiālās palīdzības atbalsts ir atvieglojis vistrūcīgāko iedzīvotāju un māsaimniecību budžeta slogu

- Dziļa materiālā nenodrošinātība ir samazinājusies no 24 % 2013. gadā uz 7,8 % 2019. gadā¹, tomēr jāatzīmē, ka Latvijā tā joprojām pārsniedz ES vidējo rādītāju (5,5 %) un ir septītais augstākais rādītājs ES.
- Kaut arī pārtikas produktu izdarei maltīšu nodrošināšanai vistrūcīgākajiem iedzīvotājiem nav noteicošas ietekmes uz kopējo dziļas materiālās nenodrošinātības rādītāju, tomēr ir atvieglots vistrūcīgāko ģimeņu budžeta slogs, par ko liecina 98 % gadījumos respondentu aptaujā norādītais, ka atbalsta komplektu saņemšana ietekmēja ģimenes situāciju, t.sk. apstiprinaša atbilde sniegta 89 % gadījumos vai daļēji apstiprinaša 9 % gadījumos.
- Atbalsta saņēmēji radušos naudas ietaupījumu, galvenokārt, tērē papildu pārtikas produktu iegādei (to norāda 86 % no atbalsta saņēmējiem), komunālo pakalpojumu apmaksai (62%), ārsta apmeklējumiem un medikamentu iegādei (32%). 7 % no atbalsta saņēmējiem atzīmē, ka nauda izmantota bērnu skolas pasākumiem vai ārpuskolas nodarbībām.

Secināms, ka atbalsta komplektu saņemšana labvēlīgi ietekmē vistrūcīgāko ģimeņu budžetu, palielinot iespēju nodrošināt citas pamatvajadzības.

3. Papildpasākumu veidi un iesaiste tajos ir pamatā apmierinoša

- 2020. gadā īstenoti 1162 papildpasākumi (PO pārskatos norādīti un SI pārbaudīti), kas ir par 10,6 % vairāk salīdzinot ar 2019. gadu, taču tajos iesaistīto personu skaits (5616, tostarp 4554 unikālas personas) ir samazinājies un veido apmēram 6 % no visām EAFVP atbalsta saņēmēju unikālajām personām. Vērojams objektīvs, ar ārkārtējās situācijas ierobežojumiem un sociāli demogrāfiskā portreta izmaiņām saistīts pasākumu dalībnieku iesaistes kritums.
- Turpretī ikgadējā atbalsta saņēmēju aptaujas pašnovērtējumā par līdzdalību papildpasākumos 2020. gadā norādīja 10% atbalsta saņēmēji, tajā skaitā 9 % komplektu saņēmēji (2019. gadā – 18 %) un 23 % maltīšu saņēmēji (2019. gadā – 36 %).
- Papildpasākumu veidi un tajos iegūtās prasmes kopumā tiek vērtētas kā ļoti noderīgas – šādu atbildi izvēlējušies 55% komplektu saņēmēju un 78 % maltīšu saņēmēju (2019. gadā – attiecīgi 58 % un 75 %).
- 2020. gadā SI organizējusi attālinātas sanāksmes ar PO (28.05.2020., 25.09.2020.) pārrunājot EAFVP darbību īstenošanu ārkārtējās situācijas laikā, t.sk. noteikto ierobežojumu un ieteikumu ietekmi, individuālajiem aizsarglīdzekļiem, kā arī par komplektu piegādi uz personu dzīvesvietām.

¹ Eurostat, Severe material deprivation rate by age and sex. Pieejams: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mddd11/default/table?lang=en, skatīts 28.05.2021.

- 2019. gada ieteikums - SI metodiskajos semināros izplatīt PO papildpasākumu labās prakses piemēriem, kā arī nodrošināt PO ar informāciju par citu dalībvalstu pieredzi papildpasākumu nodrošināšanā saglabājams aktuāls, jo ieteikuma īstenošana ierobežota saistībā ar ārkārtējo situāciju, t.sk. ierobežota informācijas apmaiņa EAFVP kopienas (*FEAD Community*) ietvaros par dalībvalstu pieredzi un labo praksi EAFVP īstenošanā.

Secināms, ka:

- no vienas puses palielinājies uzskaitīto organizēto papildpasākumu skaits, no otras puses samazinājies atbalsta saņēmēju viedoklis par iesaisti papildpasākumos, kas skaidrojams ar ārkārtējo situāciju un PO ikdienas komunikāciju ar atbalsta saņēmējiem, proti, sniedzot tiem padomus, psiholoģisku atbalstu vai individuāli konsultējot (uz ko aptaujā norāda 5% aptaujāto komplektu saņēmēju un 15% maltīšu saņēmēju), novērtēšanu vai pretēji - neatzīšanu par papildpasākumu no atbalsta saņēmēja puses;
- PO iepazīstas ar labās prakses piemēriem papildpasākumu organizēšanā, taču papildpasākumu piedāvājumu balsta ņemot vērā pieejamos resursus (telpas, brīvprātīgie eksperti) un atbalsta saņēmēju vēlmes un vajadzības (skatīt 2. pielikumu);
- ārkārtējā situācijā iesaisti papildpasākumos ietekmē valstī noteiktie pulcēšanās un citi ierobežojumi

Ieteikums: SI metodiskajos semināros turpināt rosināt PO savstarpēji dalīties ar labo praksi papildpasākumu īstenošanā, kā arī nodrošināt PO ar informāciju par citu dalībvalstu pieredzi papildpasākumu nodrošināšanā.

4. Pārtikas un pamata materiālās palīdzības atbalsts sasniedz augstu apmierinātības vērtējumu un atbilstību atbalsta saņēmēju vajadzībām

- Absolūtajā vairumā gadījumu (100%) pārtikas komplekta saturs, kā 2020. gadā norāda atbalsta saņēmēji, ticis izmantots savām vajadzībām pilnībā vai lielāko daļu, salīdzinoši (2019. gadā – 99,5%).
- 100% gadījumos bērnu pārtikas komplekta saturs izmantots savām vajadzībām pilnībā vai lielākā daļa (2019. gadā arī 100%).
- Higiēnas un saimniecības preču komplekti jau kopš izdales sākuma nemainīgi absolūtajā vairumā situāciju ir izmantoti pilnībā. Piemēram, 2020. gadā – 93%, savukārt no 2016. līdz 2019. gadam - 90% līdz 96% gadījumos komplekti izmantoti pilnībā, turpretī 2020. gadā 7%, savukārt no 2016. līdz 2019. gadam no 5% līdz 10% gadījumos izmantoja lielāko daļu;
- Bērnu higiēnas komplekti 2020. gadā – 92% gadījumos, savukārt no 2017. līdz 2019. gadam – 95% līdz 97% gadījumos izmantoti pilnā apmērā. 2020. gadā – 8% gadījumos, savukārt no 2017. līdz 2019. gadam – 3% līdz 4% gadījumos - izmantota šo komplektu lielākā daļa;
- Mācību piederumu komplektu saturs 2020. gadā 99% gadījumos izmantots pilnībā vai tā lielākā daļa, salīdzinoši arī no 2016. līdz 2019. gadam 99% līdz 100% gadījumos.
- Izpildot 2018. gada ieteikumu iekļaut 2019. gada pārtikas iepirkuma dokumentācijā papildus pārtikas produktus, SIF iepirkuma rezultātā pārtikas preču komplektā

papildus iekļauti šķeltie zirņi, iebiezināts piens ar cukuru un auksti spiesta nerafinēta rapšu eļļa. Papildināto komplektu piegāde un izdale uzsākta 2019. gada otrajā pusgadā un turpinās 2020. gadā.

- Izpildīti 2019. gada ieteikumi par saimniecības un higiēnas preču komplekta, mācību piederumu komplekta un bērnu pārtikas un higiēnas komplekta satura un apjoma saglabāšanu. Minēto EAFVP atbalsta komplektu saturā un apjomā 2020. gadā izmaiņas nav veiktas.

Secināms, ka pamatā par visiem atbalsta veidiem apmierinātības rādītāji saglabājas augsti vai ir palielinājušies, kas daļēji skaidrojams ar 2019. gadā veiktajām izmaiņām EAFVP atbalsta komplektu saturā un apjomā, kas balstītas uz atbalsta saņēmēju izteiktajiem viedokļiem.

Ieteikumi:

1. Izvērtēt iespēju 2021. gada iepirkumā veikt izmaiņas pārtikas preču komplekta saturā, papildinot komplektu saturu ar zivju konserviem.
2. Izvērtēt iespēju 2021. gada iepirkumā veikt izmaiņas higiēnas un saimniecības preču komplekta saturā, papildināt komplektu saturu ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem.
3. 2021. gadā saglabāt nemainīgu mācību piederumu komplektu saturu un apjomu sākumskolas un pamatskolas skolēnu vajadzībām un bērnu pārtikas un higiēnas komplektu saturu un apjomu.

5. EAFVP atbalsta pieejamība ir nodrošināta

- 2020. gadā pašvaldību sociālie dienesti ir pārliecinoši izplatītākais kanāls informācijas nodošanai par atbalsta iespējām uz to norāda 92 % komplektu saņēmēju un 58 % maltīšu saņēmēji.
- Vidēji atbalsta saņēmējiem nākas mērot 3,1 kilometrus, kas šādu tendenci saglabā jau ceturto gadu.
- Izpildīts 2019. gada ieteikums turpināt stiprināt PO (NVO) sadarbību ar pašvaldību sociālajiem dienestiem gan informācijas apmaiņas, gan komplektu piegādes nodrošināšanā tajos gadījumos, kad attālums vai sabiedriskā transporta pieejamības problēmas varētu ietekmēt atbalsta saņemšanu, īpašu uzmanību pievēršot personām ar pārvietošanās grūtībām. PO ir informējušas SI par to, ka, ja ir nepieciešamība ņemot vērā PO iespējas, tiek veikta komplektu piegāde uz personu dzīvesvietām, kas īpaši aktuāla ārkārtējās situācijas laikā (skatīt 2. pielikumu).

Secināms, ka gadījumos, kad PO ir pašvaldību sociālais dienests, institūcijas ietvaros tiek nodrošināta informācijas apmaiņa un sadarbība. Ja PO ir NVO sadarbība ar pašvaldību sociālo dienestu vērtējama kā laba.

Ieteikums: Turpināt stiprināt PO (NVO) sadarbību ar pašvaldību sociālajiem dienestiem gan informācijas apmaiņas, gan komplektu piegādes nodrošināšana tajos gadījumos, kad attālums, sabiedriskā transporta pieejamība vai atbalsta saņēmēja situācija (nevar vai nedrīkst doties uz atbalsta sniegšanas vietu) ietekmē atbalsta saņemšanu, īpašu uzmanību pievēršot atbalsta nepārtrauktības nodrošināšanai ārkārtējās situācijas un tās seku pārvarēšanas laikā.

6. EAFVP darbības programmā izvēlētie atbalsta veidi un mērķa grupas ir pamatā atbilstošas situācijai

- Vērtējot DP izvirzīto mērķi - mazināt pārtikas nenodrošinātību, konstatējams, kaut arī mājsaimniecību, kuru ienākumi ir zem nabadzības riska sliekšņa un kuras nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu īpatsvars ir samazinājies no 19,1 % 2015. gadā uz 11,8 % 2020. gadā, joprojām pārtikas atbalsts ir aktuāls lielai daļai zemu ienākumu mājsaimniecību.
- Augsts nabadzības risks nemainīgi ir nepilnajās un daudzbērnu ģimenēs, kā arī vienas personas mājsaimniecībās. 2015. gadā nabadzības riska indekss nepilnajās ģimenēs bija 34,4 %, 2019. gadā – 30,6 %; daudzbērnu ģimenēs (trīs un vairāk bērnu, ko audzina divi pieaugušie) 2015. gadā – 25,5 %, 2019. gadā – 17,7 %.

Savukārt vērojams, ka vienas personas mājsaimniecībās nabadzības risks, neskatoties uz samazinājumu par 6,6 procentpunktiem, salīdzinot ar 2015. gadu, ir viens no augstākajiem un 2019. gadā ir 49,1 %, īpaši uzsveramas vienas personas mājsaimniecības vecumā virs 65 gadiem, kurās nabadzības risks 2019. gadā sasniedz 71,7 %.

Secināms, ka joprojām ir būtisks atbalsts tieši ģimenēm ar bērniem, kā arī personām vecumā virs 65 gadiem, kam ir ierobežotas iespējas vai kas nevar mainīt savu situāciju.

- 2020. gadā sākumā turpinās objektīva iedzīvotāju materiālās situācijas uzlabošanās, kas attiecināma arī uz iedzīvotāju vistrucīgāko daļu. Laikā no 2014. gada līdz 2020. gadam trūcīgas personas statusā mēnesī esošo personu skaits samazinājies (skatīt 1. pielikuma 8. attēlu). No 2018. gada 1. aprīļa EAFVP atbalsts pieejams arī maznodrošinātām personām, nosakot tā attiecināšanai atbilstošo ienākumu līmeni, piemēram, 2019. un 2020. gadā ja personas ienākumi nepārsniedz 242 *euro*. Atbalstāmo personu skaita izmaiņas 2020. gada otrajā un ceturtajā ceturksnī saistās ar ārkārtējā situācijā ievērojami palielinājušos krīzes situācijā nonākušo personu skaitu. Vērojams, ka personu skaits, kam ir tiesības saņemt EAFVP atbalstu, ir atšķirīgs ceturkšņu griezumā, bet vidēji mēnesī ir saglabājies 2019. gada apmērā, neskatoties uz trūcīgas personas statusam atbilstošu personu skaita samazināšanos.
- 2020. gadā trūcīgām un maznodrošinātām personām atbalsta saņemšanas vidējais ilgums palielinājies uz 9 mēnešiem (2019. gadā un iepriekš - 8 mēneši). Tas skaidrojams ar normatīvajā regulējamā noteikto par pašvaldību sociālā dienesta spēkā esošo izziņu derīguma termiņa pagarināšanu ārkārtējās situācijas laikā un mēnesi pēc tās un izrietoši paredzēto iespēju personām turpināt saņemt EAFVP atbalstu.
- EAFVP atbalsta saņemšanai atbilstoša personas ienākumu līmeņa paaugstināšana nav būtiski mainījusi nodarbināto īpatsvaru atbalsta saņēmēju vidū. Pēc atbalsta saņēmēju aptaujas datiem 2020. gadā, salīdzinot ar 2019. gadu, par vidēji pieciem procentpunktiem palielinājās pensionāru un personu ar invaliditāti, tātad to personu, kurām ir ierobežotas iespējas vai kuras pašas vairs nevar mainīt savu situāciju, īpatsvars. Savukārt vidēji par pieciem procentpunktiem samazinājies bērnu līdz 18 gadu vecumam īpatsvars atbalsta saņēmēju, īpaši maltīšu saņēmēju vidū. Secināms, ka atbalstāmo personu loka paplašināšana un iespēja atbalstu saņemt arī personām ar augstāku ienākumu līmeni, saglabā pamatā nemainīgu kopējo atbalsta saņēmēju profilu, kurā galvenās izmaiņas skar tikai pirms un pēc darbības vecuma grupas.

- pēc aptaujas rezultātiem atbalsta komplektu saņēmēju vidū ir salīdzinoši augsts sieviešu īpatsvars - 52,1 % (2019. gadā - 53,5 %), nepilngadīgu bērnu īpatsvars - 21,7 % (2019. gadā - 22,7%), 21,6 % ir personas ar invaliditāti (2019. gadā - 18,6 %), 22,3 % norādīja, ka ir bezdarbnieki (2019. gadā - 26,4 %), 7,1 % minēja, ka strādā algotu darbu (2019. gadā - 6 %), 40,7 %, ka ir pensijas saņēmēji (2019. gadā - 38,7 %), 14,7,2 %, ka šobrīd studē vai mācās (2019. gadā - 16,2 %).
- maltīšu saņēmēju sociāli demogrāfiskajā profilā augsts vīriešu īpatsvars 65,9 % (2019. gadā - 65,2 %). Vērojams lielāks vidējais vecums - 54,5 gadi, salīdzinoši komplektu saņēmēji par 10 gadiem jaunāki (44,4 gadi).
- Izpildīts 2019. gada ieteikums:
  - 2020. gadā EAFVP atbalsta veidi un nosacījumi, tā saņemšanai saglabāti nemainīgi EAFVP atbalsta saņemšanai ir spēkā no 2019. gada 1. janvāra noteiktais maznodrošināto personu ienākumu līmenis 242 *euro*.

Secināms, ka 2020. gadā ārkārtējās situācijas laikā nodrošināta atbalsta sniegšanas nepārtrauktība. No 2019. gada ieviestie un 2020. gadā turpinātie EAFVP atbalsta saņemšanas nosacījumi ir atbilstoši situācijas izvērtējumam 2018. gadā. Nepieciešams izvērtēt iespēju salāgot EAFVP atbalsta saņemšanas nosacījumus ar 2020. gadā veiktajām izmaiņām normatīvajā regulējumā sociālās aizsardzības jomā saistībā ar iespēju zemu ienākumu mājāsaimniecībām izmantot savas sociālās tiesības.

Ieteikums: Atbilstoši izmaiņām sociālās aizsardzības likumdošanā saistībā ar ienākumu sliekšņu noteikšanu mājāsaimniecību atzīšanai par trūcīgu vai maznodrošinātu, no 2021. gada 1. janvāra mainīt EAFVP atbalsta saņemšanas nosacījumus, paredzot, atbalsta saņemšanas iespējas trūcīgām un maznodrošinātām mājāsaimniecībām, kurās ienākumi nepārsniedz 327 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai un 229 *euro* katrai nākamajai.

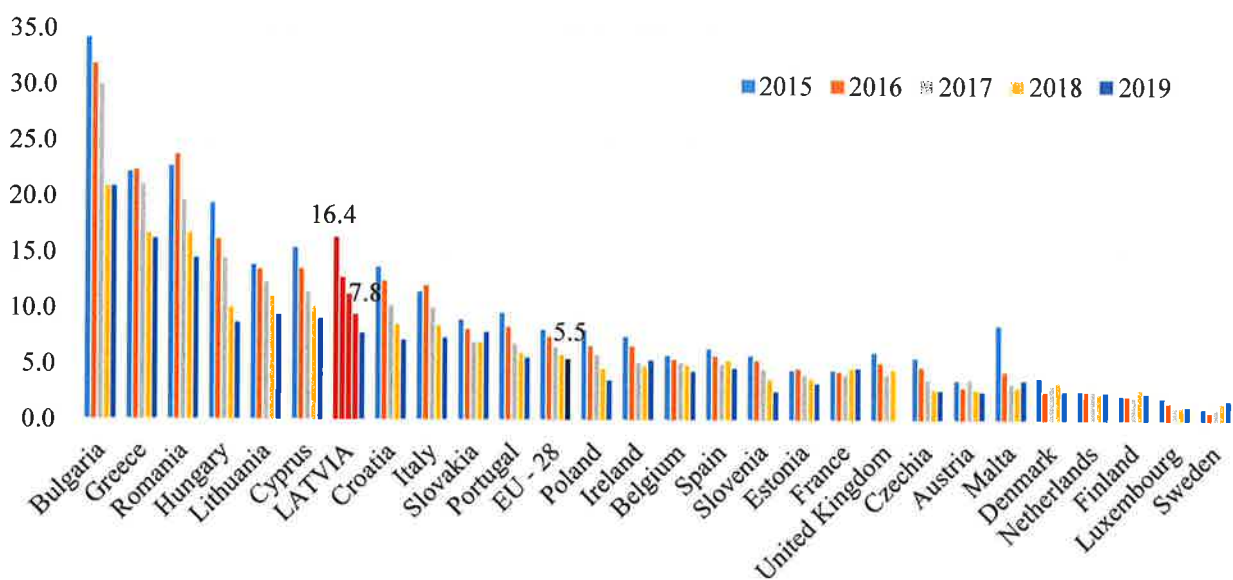
PIELIKUMI

1. pielikums.

Situācijas novērtējums

Latvijā ir viens no visaugstākajiem dziļas materiālās nenodrošinātības rādītājiem ES. Lai gan iedzīvotāju dziļas materiālās nenodrošinātības rādītāja izmaiņas Latvijā liecina par situācijas uzlabošanos (no 16,4 %, 2015. gadā uz 7,8 % 2019. gadā), tas joprojām pārsniedz ES vidējos rādītājus (5,5 %) (skatīt 1. attēlu).

1. att. Iedzīvotāju dziļā materiālā nenodrošinātība ES valstīs, % no kopējā iedzīvotāju skaita

Avots: Eurostat dati, 2021²

Saskaņā ar CSP 2020. gadā veiktās aptaujas³ datiem, 2019. gadā Latvijā nabadzības riskam bija pakļauti 407 tūkstoši jeb 21,6 % iedzīvotāju – par 1,3 procentpunktiem mazāk nekā 2018. gadā. Šo iedzīvotāju rīcībā esošie ienākumi bija zem nabadzības riska sliekšņa. 2019. gadā, palielinoties rīcībā esošajiem ienākumiem, pieauga arī nabadzības riska sliekšnis – līdz 441 *euro* mēnesī vienas personas mājsaimniecībai (2018. gadā – 409 *euro* mēnesī). Mājsaimniecībām ar diviem pieaugušajiem un diviem bērniem līdz 14 gadu vecumam nabadzības riska sliekšnis 2019. gadā sasniedza 927 *euro* mēnesī (2018. gadā – 860 *euro* mēnesī).

Vislielākais nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvars bija Latgalē (35,9 %) un vismazākais – Rīgā (15,9 %) un Pierīgā (16,1 %). Kurzemē nabadzības riskam bija pakļauti 27,9 % iedzīvotāju, Vidzemē – 25,3 % un Zemgalē – 20,7 % iedzīvotāju.

² Eurostat, Severe material deprivation rate by age and sex. Pieejams:

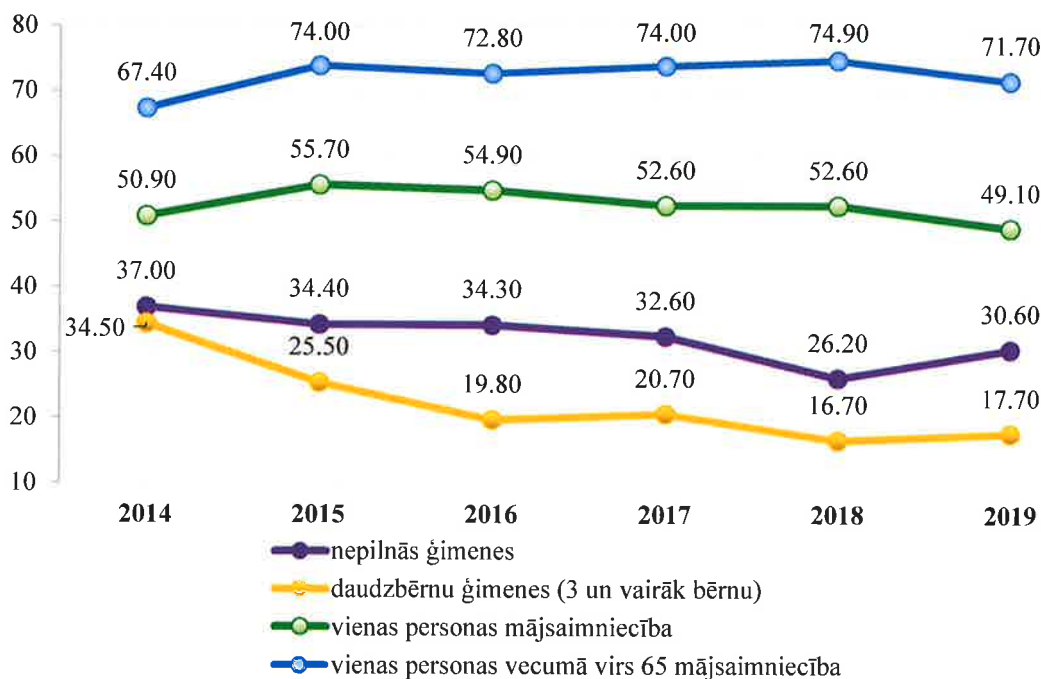
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mddd11/default/table?lang=en, skatīts 28.05.2021.

³ CSP, Ienākumi un dzīves apstākļi Latvijā 2020. Statistisko datu krājums. Pieejams:

https://admin.stat.gov.lv/system/files/publication/2021-04/Nr_09_ienakumi_un_dzives_apstakli_Latvija_2020_%2821_00%29%20LV_EN_0.pdf, skatīts 28.05.2021.

Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, nabadzības risks ir audzis ģimenēm ar bērniem. Īpaši strauji nabadzības risks palielinājās starp ģimenēm ar vienu pieaugušo un bērniem – to īpatsvaram 2019. gadā sasniedzot 30,6 % (kopš 2018. gada pieaugums par 4,4 procentpunktiem). Ģimenēm ar diviem pieaugušajiem un diviem bērniem nabadzības risks pieauga par 1,7 procentpunktiem (no 11,1 % 2018. gadā līdz 12,8 % 2019. gadā) un ģimenēm ar diviem pieaugušajiem un trim vai vairāk bērniem – par vienu procentpunktu (no 16,7 % 2018. gadā līdz 17,7 % 2019. gadā). Bērniem vecumā līdz 17 gadiem nabadzības risks pieauga par 1,3 procentpunktiem – no 14,5 % 2018. gadā līdz 15,8 % 2019. gadā.

2. att. Nabadzības riska indekss pēc mājsaimniecības tipa Latvijā (%)

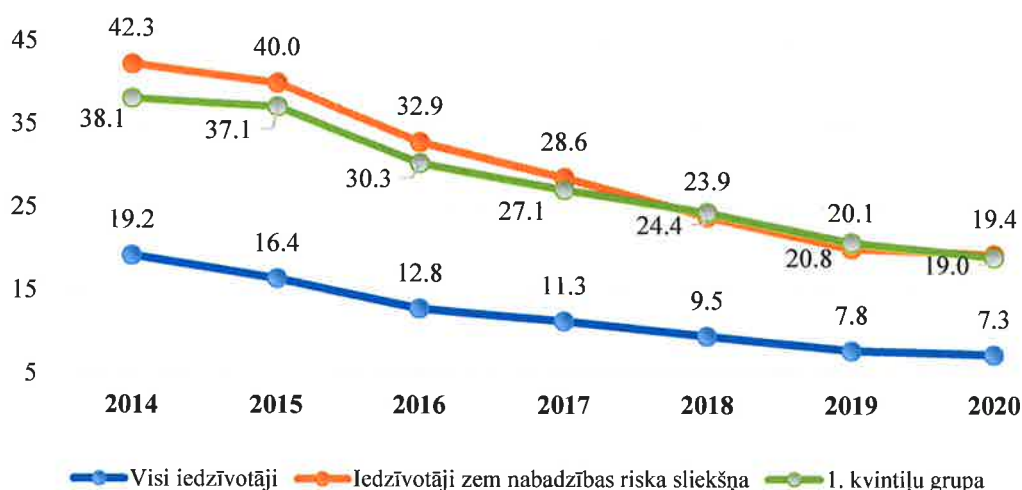
Avots: CSP datu tabula NNR040. Nabadzības riska indekss pēc mājsaimniecības tipa (%)

Joprojām visvairāk nabadzības riskam bija pakļauti vientuļie seniori vecumā virs 65 gadiem. 2019. gadā tādu bija 71,7 % (2018. gadā – 74,9 %). Otra lielākā nabadzības riskam pakļautā sabiedrības grupa bija 30,0 % vientuļo personu vecumā līdz 64 gadiem (2018. gadā – 31,7 %).

2019. gadā vismazāk nabadzības riskam pakļauto bija strādājošo iedzīvotāju vidū - 8,2 % (8,5 % 2018. gadā un 8,1 % 2017. gadā). Savukārt ievērojami vairāk nabadzības riskam bija pakļauti bezdarbnieki – 51,7 % (57,7 % 2018. gadā un 59,5 % 2017. gadā) un pensionāri – 46,5 % (52,5 % 2018. gadā un 48,9 % 2017. gadā)².

Līdz ārkārtējai situācijai ekonomiskā situācija Latvijā uzlabojās, kas ietekmēja arī iedzīvotāju dziļo materiālo nenodrošinātību, kura saskaņā ar CSP datiem mazinājās. Tai skaitā samazinājums bija novērojams arī to iedzīvotāju vidū, kas ir zem nabadzības riska sliekšņa un 1. (jeb zemākajā) ienākumu kvintilē, un 2019. gadā šis rādītājs bija ievērojami zemāks par 2014. gada rādītājiem (attiecīgi 19 % un 38,1 %). Iedzīvotāju, kas ir dziļās materiālās nenodrošinātības situācijā, īpatsvara līkne attiecībā pret katru iepriekšējo gadu ir lejupvērsta (skatīt 3. attēlu).

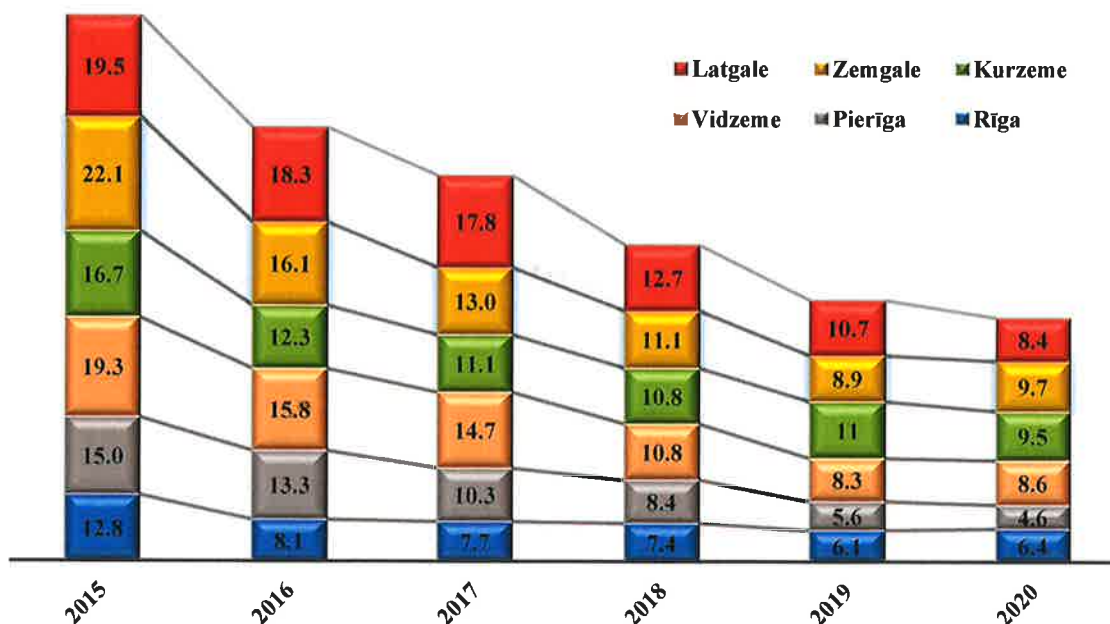
3. att. Iedzīvotāju dziļā materiālā nenodrošinātība Latvijā (%)

Avots: CSP datu tabula, NNN140. Iedzīvotāju dziļā materiālā nenodrošinātība (%)

Kaut arī kopumā mājsaimniecību materiālā nodrošinātība ir uzlabojusies, tomēr situācijas izmaiņu tendences reģionu griezumā ir atšķirīgas (skatīt 4.attēlu).

4. att. Iedzīvotāju dziļā materiālā nenodrošinātība Latvijā, reģionos (%)

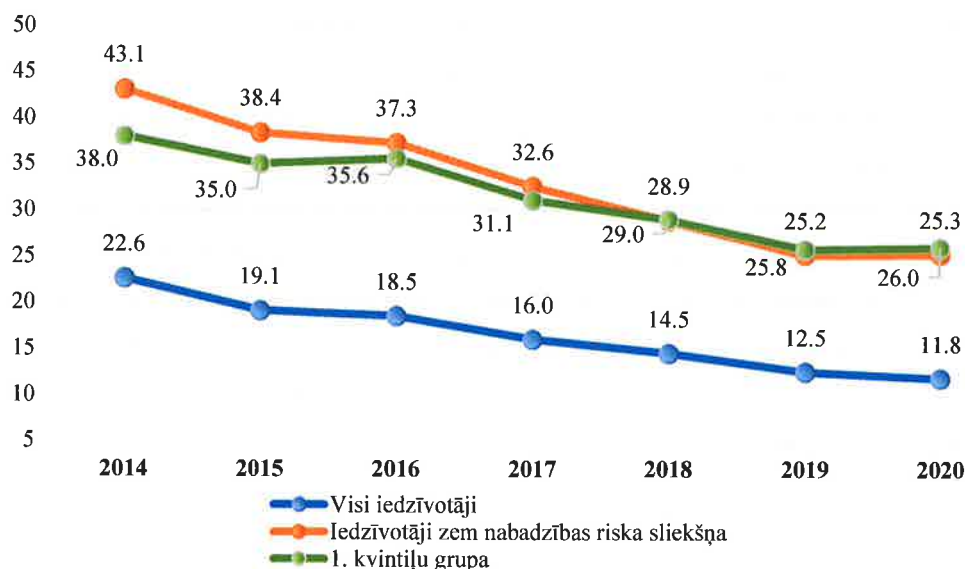
Avots: CSP datu tabula, NNN140. Iedzīvotāju dziļā materiālā nenodrošinātība (%)

Salīdzinot 2020. gada datus redzams, ka augstākie rādītāji ir Zemgales un Kurzemes reģionā, attiecīgi 9,7 % un 9,5 %. Zemākais rādītājs - Pierīgā (4,6 %).

Kopējais materiāli nenodrošināto mājsaimniecību īpatsvars valstī joprojām ir augsts. Aplūkojot rādītājus par mājsaimniecībām, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu, redzams, ka 2020. gadā tie ir 11,8 % no visām mājsaimniecībām, mājsaimniecībās zem nabadzības riska sliekšņa – 25,3 %, bet 1. (jeb

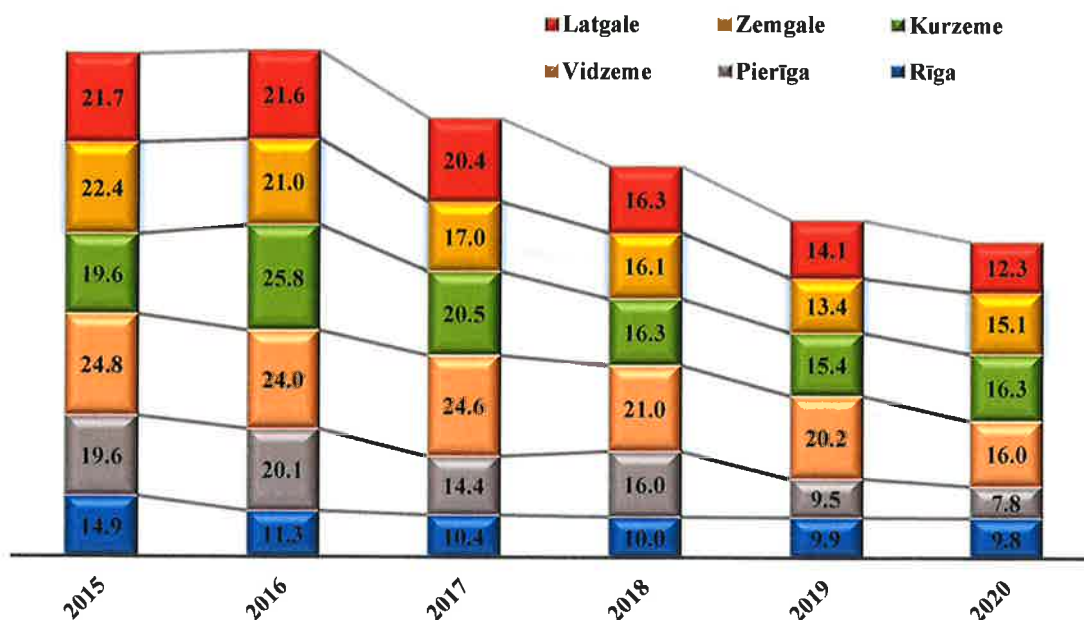
zemākajā) ienākumu kvintilē – 26 %, kas liecina, ka EAFVP atbalsts joprojām ir ļoti būtisks (skatīt 5. attēlu).

5. att. Mājsaimniecību īpatsvars, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis (vai līdzvērtīgu veģetāro ēdienu) katru otro dienu (%)

Aplūkojot 2020. gada rādītājus par mājsaimniecībām, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu, reģiona griezumā, redzams, ka rāda, ka augstākie rādītāji ir Kurzemes, Vidzemes un Zemgales reģionā, attiecīgi 16,3 %, 16,0 % un 15,1 %. Zemākie rādītāji - Pierīgā (7,8 %) un Rīgā (9,8 %).

6. att. Mājsaimniecību īpatsvars reģionos, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis (vai līdzvērtīgu veģetāro ēdienu) katru otro dienu (%)

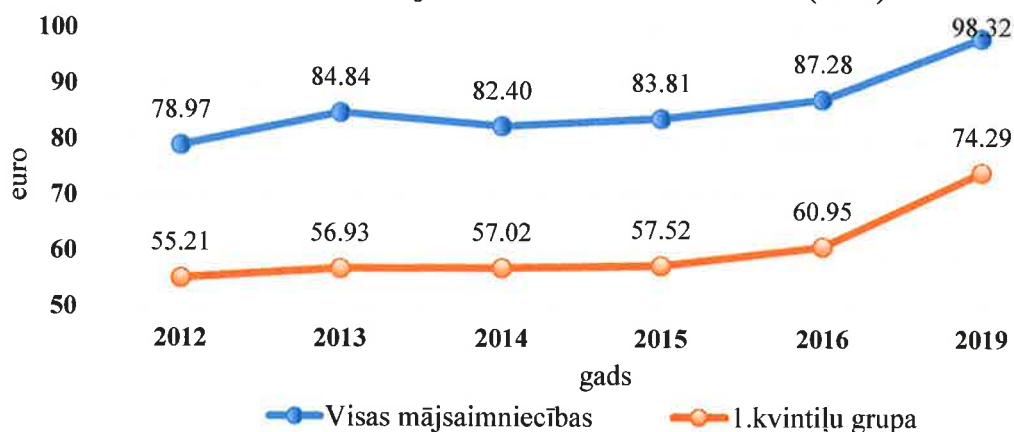

Avots: CSP datu tabula NNN010. Mājsaimniecību īpatsvars, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties segt atsevišķas izmaksas (%)

Mīnētā EAFVP atbalsta nepieciešamību pamato tas, ka līdz 2019. gadam vērojams pakāpenisku izdevumu pieaugumu pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem gan sabiedrībā kopumā, gan arī jau minētajā zemākajā kvintilē. Ja 2012.-2016. gadā tas notika uz ļoti zema inflācijas fona, tad pēdējos gados novērojams pamanāms cenu pieaugums (skatīt 7. attēlu), kas turpinājās arī 2020. gadā.

7. att. Izdevumi pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī (euro)

Avots: CSP datu tabulas MBI020. Patēriņa izdevumu sastāvs vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī (euro) un MBI140. Patēriņa izdevumu sastāvs un struktūra kvintiļu grupās vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī (euro, procentos) 2002 - 2019

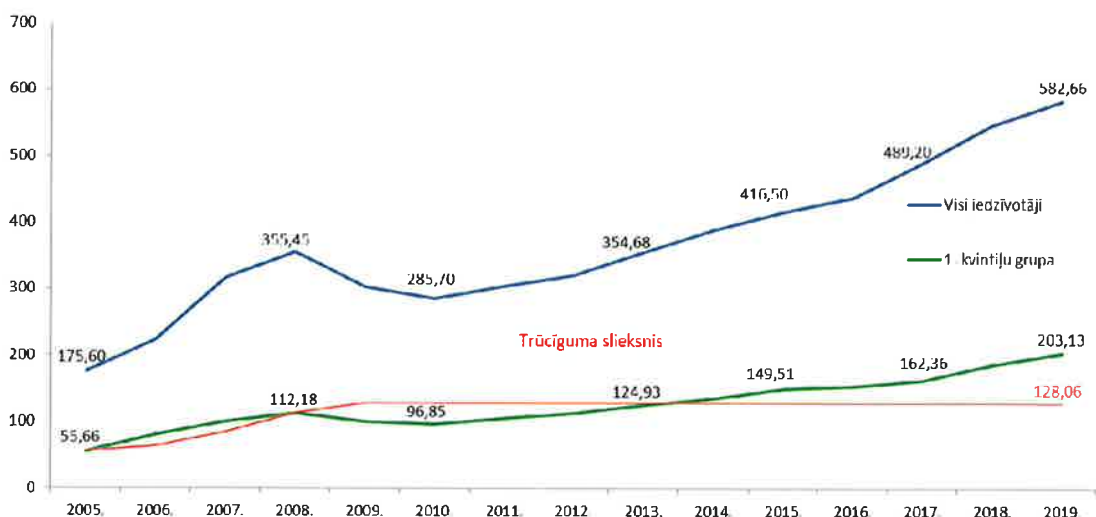
Tai pašā laikā valstī 2020. gadā joprojām spēkā bija trūcīguma sliekšnis, kas noteikts 2010. gadā (skatīt 8. attēlu), kā rezultātā trūcīgo personu īpatsvars gadu no gada turpina samazināties, kā tas novērojams 8. attēlā – sešu gadu laikā trūcīgu personu statusā mēnesī esošo personu skaits samazinājies par vairāk nekā divām trešdaļām. Izmaiņas trūcīgas personas statusa noteikšanas metodikā stājās spēkā no 2021. gada 1. janvāra, paaugstinot ienākuma sliekšni līdz 272 euro pirmajai mājsaimniecībā dzīvojošajai personai un līdz 190 euro pārējām⁴.

Saskaņā ar CSP datiem⁵ (IIG090) zemākās kvintiles vidējie ienākumi uz vienu mājsaimniecības locekli 2019. gada beigās bija 203,13 euro (skatīt 8. attēlu). Tādējādi, ja 2011. un 2012. gadā trūcīguma sliekšnis bija virs zemākās ienākumu kvintiles vidējiem ienākumiem, tad 2014. gadā un turpmākajos jau ievērojami zem. Risinājums šai situācijai tika rasts, sākot no 2018. gada aprīļa iekļaujot EAFVP atbalsta saņēmēju lokā arī personas ar maznodrošināto statusu, ja to mēneša vidējie ienākumi nepārsniedza 188 euro. 9. attēlā atspoguļots, kādā mērā šī korekcija mainījusi to personu kopskaitu, kam palīdzība pieejama, kā arī tas, ka 2018. gada trīs ceturkšņu gaitā šādu personu skaits sarucis gandrīz par 7 tūkstošiem (tas 2018. gada beigās bija aptuveni tādā līmenī, kādā trūcīgo personu skaits bija 2017. gada jūlijā).

⁴ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/68488-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-likums>

⁵ CSP, Mājsaimniecību rīcībā esošie ienākumi kvintiļu grupās (euro, mēnesī). Pieejams: https://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/sociala/sociala_mb_ienakumi/IIG090.px/, skatīts:03.06.2020.

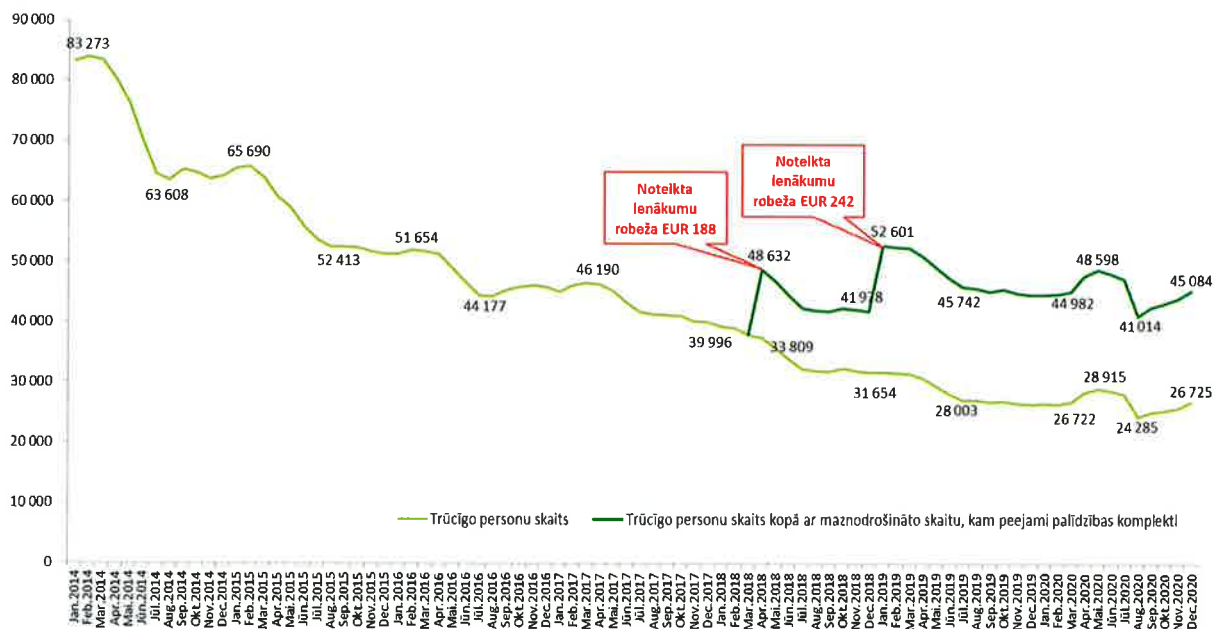
8. att. Mājsaimniecību rīcībā esošie ienākumi vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli salīdzinājumā ar MK noteikto trūcīguma sliekšni (euro)

Avots: CSP datu tabulas tabulas IIG080 un IIG090 un informācija par trūcīguma sliekšni⁶

No 2019. gada janvāra ienākumu sliekšnis, lai maznodrošinātie varētu kvalificēties EAFVP atbalstam, tika paaugstināts līdz 242 euro (skatīt 8. attēlu). Gada laikā potenciālo saņēmēju loks gan atkal samazinājies aptuveni par 8 tūkstošiem cilvēku (kas ir aptuveni līdzīgs trūcīgo personu skaitam 2017. gada maijā).

9. att. Trūcīgo personu un maznodrošināto personu, kurām piešķirtas tiesības saņemt EAFVP atbalstu skaita ikmēneša dinamika Latvijā 2014.-2020. gadā

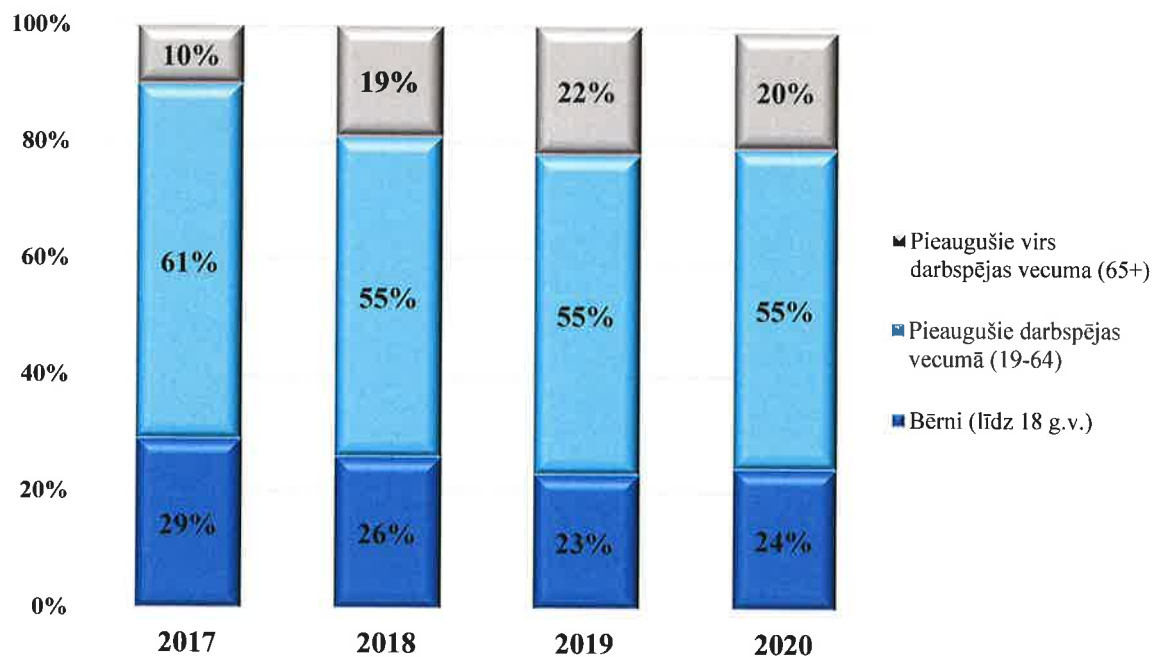
Avots: LM (SPOLIS) ikmēneša dati

⁶ Informācija par trūcīgā statusa noteikšanu no: Ministru kabineta noteikumi Nr.299 "Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu", 30.03.2010; Ministru kabineta noteikumi Nr.97 "Kārtība, kādā ģimene vai atsevišķi dzīvojoša persona atzīstama par trūcīgu", 25.02.2003.

2020. gadā trūcīgo skaits ne tikai mazinājās (gada sākumā un vasarā, kad sasniedza vēsturisko minimumu), bet ārkārtējās situācijas ietekmē arī pieauga (pavasārī un rudensziemas periodā), tādējādi kopējais trūcīgo skaits 2020. gadā ir līdzīgs tam, kāds tas bija gadu iepriekš.

Ja vērojam, kā mainījusies palīdzības saņēmēju vecumstruktūra, salīdzinot 2017. gada datus ar 2020. gada datiem (sk. 10. attēlu), pamatā varam novērot bērnu (līdz 18 g.v.) īpatsvara samazinājumu un personu vecumā 65+ īpatsvara pieaugumu.

10. att. Trūcīgu un maznodrošinātu personu, kurām piešķirtas tiesības saņemt EAFVP atbalstu, vecumstruktūra 2017.-2020. gadā (% no unikālām personām)

Avots: LM (SPOLIS) dati

Secināms, ka, 2020. gadā salīdzinot, ar 2017. gadu bērnu (līdz 18 g.v.) īpatsvars ir samazinājies par 5 procentpunktiem, bet personu virs darbspējas vecuma (65+), jeb pensijas vecumā skaits pieaudzis par 10 procentpunktiem.

PO aptaujas rezultātu kopsavilkums

SIF Struktūrfondu uzraudzības nodaļa kā EAFVP SI no 2021. gada 27. februāra līdz 11. martam veica PO aptauju par PO ikdienas darbībām saistībā ar atbalsta komplektu pieņemšanu no piegādātājiem, izdali, komunikāciju ar atbalsta saņēmējiem, atskaišu iesniegšanu, sadarbību ar SIF, kā arī papildpasākumu nodrošināšanu.

Aptaujas anketu aizpildīšana notika elektroniski vietnē www.visidati.lv. Kopumā tika aizpildītas 91 anketas gan no Rīgas, citām Latvijas pilsētām un pagastiem. 52 % no anketām aizpildīja izdales vietu darbinieki un brīvprātīgie, 41 % - PO pārstāvji un 7 % – zupas virtuvju darbinieki un brīvprātīgie. Respondenti pateikušies visām iesaistītajām pusēm par sadarbību un atbalsta sniegšanu, norādot, ka tas ir noderīgs.

Būtiskākie rezultāti un secinājumi:

- sadarbība ar atbalsta komplektu piegādātājiem kopumā ir veiksmīga, tomēr ir konstatētas vēl atsevišķas problēmas un ir nepieciešami uzlabojumi, piemēram, savlaicīgi informēt par piegādes aptuveno laiku, veikt komplektu piegādi izdales vietas darbalaikā, novietot komplektus to uzglabāšanas telpā, operatīvāk nomainīt bojātos komplektus;
- sadarbība ar pašvaldību sociālo dienestu darbiniekiem ir novērtēta kā laba, kā arī sniegti atsevišķi priekšlikumi, piemēram, izsniedzot izziņas, vairāk skaidrot par komplektu saņemšanas nosacījumiem, sadarboties ar komplektu dalītājiem, palīdzēt ar komplektu piegādi atbalsta saņēmēju dzīvesvietās;
- PO komplektus izsniedz, pamatojoties uz oriģināliem, vai uz pašvaldības sociālā dienesta apstiprinātām kopijām, tie netiek izsniegti pamatojoties uz kopētām izziņām;
- PO organizē atbalsta saņēmēju atstāto produktu savākšanu tikai tajās vietās, kurās ir šāda nepieciešamība. Lielākoties aptaujā atzīts, ka liela daļa atbalsta saņēmēju paņem pilnu komplektu;
- valstī noteiktās ārkārtējās situācijas laikā PO pamatā varēja izpildīt ārkārtējā situācijā noteiktos pasākumus un nodrošināt individuālo aizsarglīdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu pieejamību/ izmantošanu atbalsta sniegšanas vietā;
- pamatā PO informē atbalsta saņēmējus par papildpasākumiem, izvietojot informāciju izdales vietās, informē mutiski pie komplektu izdales vai ar informatīvo lapiņu palīdzību, zvina klientiem, ievieto informāciju PO mājaslapā, kā arī informāciju nosūta pašvaldību sociālajiem dienestiem;
- PO noskaidro atbalsta saņēmēju vēlmes un vajadzības par papildpasākumiem, kad tie ierodas pēc atbalsta komplekta, veicot aptaujas, organizējot atsevišķas tikšanās, lai individuāli noskaidrotu klientu viedokli un uzzinātu vajadzības.
- papildpasākumu tēmas un veidu izvēlei PO vērtē klientu vecumgrupu un intereses, iepriekšējā gadā labāk apmeklētos pasākumus, pieejamos lektoros, speciālistus un brīvprātīgos. Aptaujas dati liecina, ka tiek ņemta vērā arī semināros un informatīvajos materiālos sniegtā informācija par ikgadējā EAFVP īstenošanas novērtēšanas ziņojuma secinājumiem un ieteikumiem papildpasākumu organizēšanā, citu valstu pieredzi un citu PO labo praksi (12% no atbildēm).

- PO rūpējas par atbalsta saņēmēju motivēšanu iesaistīties papildpasākumos, piemēram, pasākumus organizē cilvēkiem visizdevīgākajā laikā un vietā, piedāvā iespēju saņemt individuālas konsultācijas, pasākumu ietvaros piedāvā kafiju, tēju un/vai uzkodas, piedāvā iespēju papildpasākumā veidoto un sagatavoto izmantot līdzņemšanai, piemēram, sagatavoto maltīti, izveidotos materiālus vai paraugus, piedāvā bērnu pieskatīšanas iespējas u.c.;
- PO papildpasākumu organizēšanai pārsvarā izmanto brīvprātīgo darbu, papildpasākumus nodrošinot bez maksas, izmanto EAFVP finansējumu un, nedaudz arī pašvaldību un nevalstisko organizāciju finansējumu;
- PO informāciju interneta mājaslapā www.atbalstapakas.lv novērtē kā noderīgu, saprotamu un uzskatāmi izvietotu, SI sagatavotā informācija apkārtrakstiem e-pastā ir saprotama un pietiekama prasību/nosacījumu ieviešanai.

PO savas kompetences ietvaros komplektu un maltīšu izdales vietās, kā arī, īstenojot papildpasākumus, informē atbalsta saņēmējus par iespējām piedalīties Eiropas Sociālā fonda līdzfinansētajos projektos/pasākumos, piemēram, par projektiem, ko īsteno Veselības ministrija, Nodarbinātības valsts aģentūra un Izglītības un zinātnes ministrija.